

Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας στην Ελλάδα (GBV-EL)

**EK
KE**

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ

2022 - 2023

**ΠΡΩΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ**

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας στην Ελλάδα (GBV-EL): Πρώτα αποτελέσματα της έρευνας

Επιστημονικά Υπεύθυνος

Καθηγητής Απόστολος Γ. Παπαδόπουλος
Διευθυντής Ινστιτούτου Κοινωνικών ερευνών

Συντονιστική Ομάδα Έργου

Αντουανέττα Καπέλλα, ΕΛΕ Β΄ Βαθμίδας
Δήμητρα Κονδύλη, ΕΡΕ Α΄ Βαθμίδας
Απόστολος Λιναρδής, ΕΡΕ Α΄ Βαθμίδας
Γιώργος Παπαδούδης, ΕΡΕ Β΄ Βαθμίδας
Ανδρομάχη Χατζηγιάννη, ΕΡΕ Α΄ Βαθμίδας
Αλεξάνδρα Θεοφίλη, ΕΤΕΠ

2023

Η έρευνα «Gender based violence against women and other forms of interpersonal violence, EU-GBV», (Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας στην Ελλάδα) χρηματοδοτήθηκε από τη Eurostat και υλοποιήθηκε από το ΕΚΚΕ.

© Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Αυτή η εργασία διατίθεται με άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού-Μη Εμπορική Χρήση 4.0 Διεθνές (CC BY-NC 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.el>

Οι απόψεις που εκφράζονται στην έκδοση αυτή είναι των συγγραφέων και μόνο και δεν εκφράζουν αναγκαστικά τις απόψεις του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών.

The present work is distributed under the Creative Commons license Attribution – NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

The opinions and views expressed in this publication are those of the authors. They do not purport to reflect the opinions or views of the NCSR

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών

Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών

Κρατίνου 9 & Αθηνάς, 10552 Αθήνα

www.ekke.gr

Προτεινόμενος τρόπος παραπομπής:

Παπαδόπουλος, Α.Γ., Καπέλλα, Α., Κονδύλη, Δ., Λιναρδής, Α., Παπαδούδης, Γ., Χατζηγιάννη, Α., Θεοφίλη, Α. (2023). Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας στην Ελλάδα (GBV-EL): Πρώτα αποτελέσματα της έρευνας. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, <https://doi.org/10.17903/30971.1>

Περιεχόμενα

1. Η έρευνα για την έμφυλη βία κατά των γυναικών	7
2. Υλοποίηση της έρευνας στην Ελλάδα	11
2.1. Ο τίτλος της έρευνας	11
2.2. Η επιλογή των συνεντευκτριών/ ερευνητριών	11
2.2.1. Πιλοτική έρευνα	13
2.2.2. Κυρία έρευνα πεδίου	14
2.3. Η εκπαίδευση των συνεντευκτριών	16
2.4. Ζητήματα ασφάλειας των ερωτώμενων γυναικών και συνεντευκτριών	20
2.5. Θέματα δημοσιότητας της έρευνας	21
3. Μετάφραση, ποιοτικός έλεγχος και οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου στην Ελληνική γλώσσα	26
3.1. Οι μορφές βίας που περιλαμβάνονται στην έρευνα EU-GBV: Έννοιες και ορισμοί	26
3.1.1. Η έννοια της έμφυλης βίας	27
3.1.2. Η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας	27
3.1.3. Ψυχολογική βία	28
3.1.4. Μη εμφανής παρακολούθηση ή παρενόχληση (Stalking)	28
3.1.5. Σωματική βία	28
3.1.6. Σεξουαλική βία	28
3.1.7. Σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία	29
3.2. Επεισόδια, περιστατικό και σειρά περιστατικών	29
3.2.3. Η επαναλαμβανόμενη βία	30
3.3. Οι ερωτήσεις ελέγχου και η χρονική αναφορά	30
3.3.1. Τρωινή και πρότερη βία από σύντροφο	31
3.3.2. Βία από μη-σύντροφο	31
3.3.3. Βία στην παιδική ηλικία	31
3.3.4. Το χρονικό πλαίσιο της βίας	32
3.4. Ο ορισμός του θύματος και η σχέση θύματος και θύτη	32
3.4.1. Το φύλο του δράστη	33
3.5. Χαρακτηριστικά της βίας	34
3.6. Η σημασία του τελευταίου περιστατικού	35
3.7. Διάγραμμα Ροής του Ερωτηματολογίου	36
3.7.1 Βία από οποιονδήποτε/ οποιαδήποτε σύντροφο	37
3.7.2. Βία από μη-σύντροφο	38

4. Η προετοιμασία της έρευνας πεδίου	40
4.1. Η προετοιμασία για τη δειγματοληψία	40
4.2. Η υλοποίηση του συστήματος CAI (Computer Assisted Interviewing)	41
4.2.1. Το ψηφιακό περιβάλλον εργασίας των υπευθύνων και των εποπτών πεδίου	41
4.2.2. Το ψηφιακό περιβάλλον των συνεντευκτριών	43
4.3. Η προετοιμασία για τη διαχείριση των δεδομένων	45
5. Συντονισμός και παρακολούθηση έρευνας πεδίου	49
5.1. Διάρκεια και περίοδος διεξαγωγής της επιτόπιας έρευνας.....	49
5.2. Δραστηριότητες πεδίου: συνεντεύκτριες, επόπτες, υπεύθυνοι πεδίου	49
5.3. Επιλογή δρόμων και κατοικιών	49
5.4. Ενημερωτική Επιστολή	50
5.5. Επιλογή της ερωτώμενης από ένα αρχικά επιλέξιμο νοικοκυριό.....	50
5.6. Παρακολούθηση και αντιμετώπιση της μη-ανταπόκρισης (non-response).....	50
5.7. Σχήμα πληρωμής βάσει επιδόσεων για την πληρωμή των συνεντευκτριών.....	51
5.8. Ποιοτικοί έλεγχοι κατά την διάρκεια και μετά την έρευνα πεδίου	51
5.9. Παρακολούθηση της συλλογής δεδομένων κατά την έρευνα πεδίου.....	52
6. Συνοπτική παρουσίαση ερευνητικών ευρημάτων	64
6.1. Γυναίκες θύματα έμφυλης βίας, από οποιονδήποτε δράστη, ανά ηλικιακή ομάδα	66
6.2. Γυναίκες θύματα έμφυλης βίας ανά μορφή βίας και είδος δράστη.....	70
6.3. Γυναίκες θύματα σωματικής ή σεξουαλικής βίας	73
6.4. Ευαισθητοποίηση γυναικών για τις παρεχόμενες υποστηρικτικές υπηρεσίες	76
7. Συμπερασματικά σχόλια.....	77

1. Η έρευνα για την έμφυλη βία κατά των γυναικών

Η παρούσα έκθεση προσφέρει ενημέρωση σχετικά με τη μεθοδολογία και την υλοποίηση της έρευνας για την έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλων μορφών διαπροσωπικής βίας (EU-GBV) στην Ελλάδα. Παράλληλα, στην παρούσα έκθεση συμπεριλαμβάνονται και ορισμένα πρώτα βασικά αποτελέσματα από την έρευνα που διενεργήθηκε κατά την περίοδο 2021-2023.

Η έμφυλη βία (gender-based violence, GBV) ορίζεται ως η βία που κατευθύνεται σε κάποιο άτομο εξαιτίας του φύλου του ή η βία που θίγει δυσανάλογα άτομα συγκεκριμένου φύλου. Οι γυναίκες και τα κορίτσια όλων των ηλικιών θίγονται περισσότερο σύμφωνα με τα διαθέσιμα δεδομένα. Η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας και ειδικότερα η βελτίωση της γνώσης σχετικά με το θέμα αυτό αποτελεί προτεραιότητα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παράλληλα με την έλλειψη συγκρίσιμων και αξιόπιστων δεδομένων που εμποδίζουν την λήψη μέτρων πολιτικής.

Σύμφωνα με προηγούμενες μελέτες των Ηνωμένων Εθνών, ένα μεγάλο τμήμα περιστατικών βίας που βιώνουν τα άτομα δεν καταγράφεται επίσημα και ως εκ τούτου είναι σημαντικό να διενεργούνται τακτικές έρευνες στον πληθυσμό, πέρα από τις στατιστικές της αστυνομίας. Με βάση αυτό το σκεπτικό συγκεντρώθηκαν δεδομένα για την βία κατά των γυναικών για πρώτη φορά σε Ευρωπαϊκό επίπεδο το έτος 2014.¹ Η συγκεκριμένη καταγραφή έδειξε ότι μόλις το ένα τρίτο των θυμάτων βίας από συντρόφους τους και ένα τέταρτο των θυμάτων βίας από μη-συντρόφους ήρθαν σε επαφή με την αστυνομία ή κάποιον άλλο υποστηρικτικό φορέα σε συνέχεια κάποιου σοβαρού περιστατικού βίας.

Η Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών της Ε.Ε. (DG JUST) έχει διαμορφώσει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας που περιλαμβάνει τη σχετική νομοθεσία, πολιτικές, χρηματοδότηση και συλλογή δεδομένων. Παράλληλα, υπήρξαν επαναλαμβανόμενες εκκλήσεις από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την συγκέντρωση δεδομένων σχετικά με την έμφυλη βία. Σε συνάντηση που έγινε στις 10 Μαρτίου 2016 η Ομάδα Εργασίας για την Στατιστική του Εγκλήματος και της Ποινικής Δικαιοσύνης αποφάσισε να οργανώσει μια ειδική επιτροπή (task force) στο πλαίσιο της Συνθήκης της Κωνσταντινούπολης,² η οποία αποτελεί την πιο ολοκληρωμένη διεθνή συνθήκη για την καταπολέμηση και την πρόληψη της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Η συγκεκριμένη Ομάδα Εργασίας κατέληξε ότι ήταν σημαντικό να εξασφαλιστεί η συγκρισιμότητα των ερευνητικών μεθοδολογιών στο

¹ Πρόκειται για έρευνα που εκπονήθηκε από το Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA). Σχετικά βλέπε: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

² <https://eur-lex.europa.eu/EL/legal-content/summary/eu-accession-to-istanbul-convention.html>

πεδίο της έμφυλης βίας. Ειδικότερα, αποφασίστηκε η ειδική επιτροπή (task force) να εμπλέκει και τα Κράτη Μέλη καθώς και ειδικούς από μια πληθώρα σχετικών οργανισμών και επιστημονικών πειθαρχιών. Επιπρόσθετα, συμφωνήθηκε ότι η Ομάδα Εργασίας θα ανέπτυξε και θα υλοποιούσε μια συντονισμένη έρευνα σε Ευρωπαϊκό επίπεδο προκειμένου να συλλέγονται με συστηματικό τρόπο δεδομένα για την έμφυλη βία (GBV).

Στόχος της EUROSTAT ήταν να εκπονήσει ένα ερωτηματολόγιο έρευνας και μια αξιόπιστη μεθοδολογία προκειμένου να μετρήσει την έμφυλη βία όπως αυτή ορίζεται από την Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης και η οποία ορίζεται ως «η βία κατά της γυναίκας εξαιτίας του ότι είναι γυναίκα, ή η βία που θίγει δυσανάλογα τις γυναίκες». Για τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής έρευνας για την έμφυλη βία (EU-GBV), ο ορισμός που αναφέρεται στη Συνθήκη επεκτάθηκε προκειμένου να συμπεριλάβει τις διάφορες μορφές βίας και τους θύτες/ δράστες. Σε αυτό το πλαίσιο, ο γενικός τίτλος της έρευνας αντανάκλα αυτό το διευρυμένο ορισμό, καθώς περιλαμβάνει και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας πλέον της έμφυλης βίας κατά των γυναικών.

Οι προθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την ισότητα μεταξύ των φύλων αποτυπώνονται στην Στρατηγική για την Έμφυλη Ισότητα (Gender Equality Strategy) για την περίοδο 2020-2025. Μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη της ισότητας μεταξύ των φύλων είναι η αντιμετώπιση και καταπολέμηση όλων των μορφών βίας ενάντια στις γυναίκες και τα κορίτσια, η υποστήριξη και προστασία των θυμάτων των εγκλημάτων βίας και η δίωξη των θυτών/ δραστών. Σε αυτό το πλαίσιο, η έμφυλη βία αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις των Ευρωπαϊκών κοινωνιών καθώς είναι εμπεδωμένη στις έμφυλες ανισότητες. Για να υπάρξουν έγκυρες και αποτελεσματικές και πολιτικές αλλά και θεσμικές απαντήσεις για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας είναι αναγκαίο να συλλεχθούν ακριβή δεδομένα. Το κείμενο της Στρατηγικής για την Έμφυλη Ισότητα 2020-2025 περιλαμβάνει σχετική έκκληση για τη συγκέντρωση εμπειριστατωμένων, ενημερωμένων και συγκρίσιμων δεδομένων που να επιτρέπουν τη λήψη μέτρων ενάντια στην έμφυλη βία.

Ο σχεδιασμός της Ευρωπαϊκής έρευνας για την έμφυλη βία (EU-GBV) ξεκίνησε το 2016 και η πρώτη εφαρμογή του ερωτηματολογίου έγινε σε οκτώ χώρες μεταξύ Οκτωβρίου 2017 και Μαρτίου 2018. Στη συνέχεια, διενεργήθηκε πιλοτική έρευνα σε δεκατέσσερις χώρες κατά την περίοδο 2018-2019, ενώ η υλοποίηση της κυρίως έρευνας ξεκίνησε το 2020 και η περίοδος συλλογής των δεδομένων αφορούσε την περίοδο 2020-2023 (wave 2021). Όπως προκύπτει, η ελληνική έρευνα διενεργήθηκε κατά την φάση υλοποίησης της κυρίως έρευνας της έμφυλης βίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και εντάσσεται στον πρώτο γύρο.

Η EUROSTAT έχει διαμορφώσει τις τεχνικές και μεθοδολογικές προδιαγραφές για την διενέργεια της Ευρωπαϊκής έρευνας για την έμφυλη βία (EU-GBV), σύμφωνα με τις οποίες υλοποιήθηκε και η έρευνα στην Ελλάδα. Οι βασικές πληροφορίες και οι κατευθύνσεις για την υλοποίηση της Ευρωπαϊκής έρευνας περιλαμβάνονται σε

εγχειρίδιο που έχει εκπονηθεί και περιλαμβάνει τα ακόλουθα θέματα:³ α) βασικές έννοιες και ορισμοί, β) προετοιμασία και υλοποίηση της έρευνας, γ) ερωτηματολόγιο της έρευνας για την έμφυλη βία, δ) περιγραφή των μεταβλητών και των ομάδων δεδομένων (datasets), ε) δείκτες για την έμφυλη βία, την επικύρωση των δεδομένων και την διάχυση των αποτελεσμάτων, και ζ) βασικές κατευθύνσεις για την αξιολόγηση και την παρακολούθηση της ποιότητας των δεδομένων της έμφυλης βίας.

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με πρόταση της Ε.Ε. σχετικά με την οδηγία που αφορά την καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες και στην ενδοοικογενειακή βία η οποία υιοθετήθηκε στις 8 Μαρτίου 2022 προβλέπεται έρευνα στο γενικό πληθυσμό που αφορά την έμφυλη βία και θα διενεργείται κάθε πέντε χρόνια βάσει ενιαίας μεθοδολογίας που εκπονείται από την EUROSTAT.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα μέσω του ΕΚΚΕ, που είναι ο επίσημος στατιστικός φορέας για ζητήματα έμφυλης βίας, συμμετέχει πλέον στην ειδική ομάδα (task force) για το συντονισμό της έρευνας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, γεγονός που αποτελεί σημαντικό ορόσημο για την χώρα. Το ΕΚΚΕ πρωτοστατεί σε ένα θέμα που θεωρείται υψηλής προτεραιότητας σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, ενώ παράλληλα η χώρα είναι πλέον σε θέση να λάβει μέτρα με βάση αξιόπιστα εμπειρικά δεδομένα (evidence-based policies) στα ζητήματα της έμφυλης βίας.

Ακολουθεί ένα σύντομο και περιεκτικό χρονολόγιο της έργου για την έμφυλη βία που εκπονήθηκε στην Ελλάδα κατά την περίοδο Ιανουαρίου 2021 - Απριλίου 2023, το οποίο περιλαμβάνει τα βασικά στάδια της έρευνας αλλά και τα επιμέρους καθήκοντα που υλοποιήθηκαν σύμφωνα με το τεχνικό δελτίο του έργου. Η υλοποίηση του συγκεκριμένου έργου από το ΕΚΚΕ αποτελεί σημαντική παρακαταθήκη για την συνέχιση της έρευνας για την έμφυλη βία και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της τόσο σε επίπεδο επιστημονικής διερεύνησης όσο και σχεδιασμού πολιτικών.

³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-gq-21-009>

Το χρονολόγιο του έργου

Η έκθεση περιλαμβάνει τα ακόλουθα τμήματα: α) περιγραφή των βασικών πτυχών της έρευνας για την έμφυλη βία στην Ελλάδα με έμφαση στην εκπαίδευση των συνεντευκτριών, β) παρουσίαση του ερωτηματολογίου και των βασικών εννοιών της έρευνας, γ) προετοιμασία της έρευνας πεδίου και της διαχείρισης δεδομένων, δ) συντονισμός και παρακολούθηση της έρευνας πεδίου, ε) παρουσίαση ορισμένων βασικών πρώτων ευρημάτων της έρευνας, και ζ) συμπερασματικά σχόλια.

2. Υλοποίηση της έρευνας στην Ελλάδα

Η υλοποίηση μιας μεγάλης ποσοτικής έρευνας στην Ελλάδα για την έμφυλη βία κατά των γυναικών παρουσίασε δυσκολίες λόγω του ευαίσθητου θέματος και απαιτούσε προσεκτικό χειρισμό μιας πλειάδας ζητημάτων που αφορούσαν τον τίτλο με τον οποίο θα παρουσιαζόταν η έρευνα αυτή στο ευρύ κοινό, την επιλογή των κατάλληλων συνεντευκτριών, καθώς επίσης τα διάφορα ζητήματα ασφάλειας τόσο των ερωτώμενων γυναικών όσο και των συνεντευκτριών/ ερευνητριών στο πεδίο της έρευνας.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά τα ζητήματα που κλήθηκε να διαχειριστεί η συντονιστική ομάδα έργου, παράλληλα με τους τρόπους που αντιμετωπίστηκαν τα ζητήματα αυτά κατά την υλοποίηση της έρευνας στην Ελλάδα, ακολουθώντας με συνέπεια τις κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονταν από την EUROSTAT.

2.1. Ο τίτλος της έρευνας

Ο βασικός τίτλος της έρευνας όπως έχει οριστεί από την EUROSTAT είναι: «**Gender based violence against women and other forms of interpersonal violence, EU-GBV**» [Έμφυλη βία κατά των γυναικών και άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας]. Στον τίτλο αυτό όπως είναι φανερό γίνεται άμεση αναφορά στην έμφυλη βία, γεγονός το οποίο θεωρήθηκε από την EUROSTAT, μετά από την πιλοτική διερεύνηση σε διάφορες χώρες, ότι η δημοσιοποίηση της στο ευρύ κοινό δεν είχε πάντα θετικά αποτελέσματα.

Πράγματι, σε κάποιες χώρες αυτό λειτούργησε θετικά, με την έννοια ότι πολλές γυναίκες ενημερώθηκαν για τη διεξαγωγή της έρευνας και για τη σημασία της, γεγονός που φαίνεται να επηρέασε θετικά τα ποσοστά απόκρισης. Σε άλλες χώρες, όμως, φαίνεται ότι η καμπάνια δημοσιότητας με την αναφορά της έμφυλης βίας στον τίτλο της έρευνας λειτούργησε αποτρεπτικά για γυναίκες που είχαν υποστεί βία στο να δεχτούν να πάρουν μέρος στην έρευνα, τους δημιούργησε άγχος και ανησυχία λόγω φόβου για την αντίδραση των δραστών, οι οποίοι πιθανά να ενημερώθηκαν επίσης για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας. Με αυτό το σκεπτικό, και προκειμένου να αποφευχθούν αρνητικές ή αποτρεπτικές ενέργειες, η EUROSTAT συνιστούσε στις κατευθυντήριες γραμμές η έρευνα να παρουσιαστεί με πιο ουδέτερο τρόπο, ο οποίος θα υπογράμιζε τα ζητήματα ασφάλειας των γυναικών. Ο τίτλος που επιλέχθηκε για την έρευνα στην Ελλάδα και βάσει του οποίου έγινε η προσέγγιση των ερωτώμενων γυναικών και ενημερώθηκε και το ευρύ κοινό για τη διεξαγωγή της έρευνας, όπου βεβαίως χρησιμοποιήθηκε και στη σχετική ενημερωτική καμπάνια, ήταν: «Έμφυλες σχέσεις, ασφάλεια και ευημερία των γυναικών».

2.2. Η επιλογή των συνεντευκτριών/ ερευνητριών

Γνωρίζοντας ότι οι συνεντεύκτριες σε κάθε έρευνα, όπως και στη συγκεκριμένη, επιτελούν ένα πολύ σημαντικό ρόλο για τη σωστή διεξαγωγή της, συνεισφέροντας θετικά στο ποσοστό απόκρισης των ερωτώμενων, αλλά και στην καλή ποιότητα και αξιοπιστία των αποτελεσμάτων, η συντονιστική ομάδα έργου του ΕΚΚΕ σχεδίασε και

υλοποίησε ένα πλάνο πρόσληψης συνεντευκτριών βασισμένο σε αυστηρά κριτήρια επιλογής. Τα κριτήρια αυτά στόχευαν στη διασφάλιση των απαραίτητων προσόντων/ικανοτήτων των συνεντευκτριών ώστε να ανταποκριθούν στο απαιτητικό αλλά και ευαίσθητο αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας.

Για τη διαδικασία πρόσληψης, η οποία είχε διάρκεια μηνών και για κάποια περίοδο γινόταν παράλληλα με την διενέργεια της έρευνας ώστε να εξασφαλίζεται σημαντικός αριθμός συνεντευκτριών που θα απασχολούνταν στο πεδίο της έρευνας, αξιοποιήθηκαν διάφοροι τρόποι και πρακτικές επιλογής και πρόσληψης των καλύτερα καταρτισμένων και έμπειρων συνεντευκτριών/ερευνητριών. Σε κάθε περίπτωση στόχος ήταν η εξασφάλιση της διαφάνειας αλλά και της αμεροληψίας κατά τη διαδικασία επιλογής των συνεντευκτριών.

Οι τρόποι και πρακτικές που ακολουθήθηκαν αφορούν τα ακόλουθα:

α) Αξιοποιήθηκε το «Μητρώο Συνεντευκτών/ Συνεντευκτριών του ΕΚΚΕ» που έχει καταρτιστεί σε πανελλαδικό επίπεδο και επικαιροποιείται αρκετά συχνά. Σε αυτό περιλαμβάνονται έπειτα από αίτησή τους άτομα που έχουν εργαστεί στο παρελθόν σε έρευνες του στο ΕΚΚΕ ή σε άλλους οργανισμούς που διεξάγουν κοινωνικές/πολιτικές έρευνες ή άτομα που επιθυμούν να απασχοληθούν σε έρευνες του ΕΚΚΕ.

β) Καταρτίστηκε «Μητρώο Συνεντευκτών/ Συνεντευκτριών για την Έρευνα των Έμφυλων Σχέσεων» που αφορούσε την εγγραφή γυναικών που θα διέθεταν τα απαραίτητα προσόντα έπειτα από αυτά αναφέρονταν σε σχετική πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος που δημοσιοποιήθηκε πριν από την διενέργεια της πιλοτικής έρευνας. Η σχετική πρόσκληση στόχευε στην προσέλκυση γυναικών που διέθεταν εξειδικευμένα προσόντα και ικανότητες οι οποίες θα διασφάλιζαν το υψηλό προφίλ των συνεντευκτριών και την εξειδίκευσή τους όσον αφορά την ομάδα στόχο και το αντικείμενο της έρευνας.

γ) Δημοσιοποιήθηκαν αρκετές προκηρύξεις σε επίπεδο χώρας αλλά και για συγκεκριμένες περιοχές της χώρας που στόχευαν στην επιλογή των υποψηφίων συνεντευκτριών (με διαδικασίες μοριοδότησης κριτηρίων και συνέντευξη), οι οποίες αναρτώνταν στην επίσημη ιστοσελίδα του φορέα και προωθούνταν μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Καθώς απαιτούνταν σημαντικός αριθμός συνεντευκτριών που θα απασχολούνταν παράλληλα σε διάφορες περιοχές της χώρας, οι προκηρύξεις γίνονταν ανάλογα με τις ανάγκες εξεύρεσης ή/και αντικατάστασης συνεντευκτριών κατά την πορεία υλοποίησης του έρευνας πεδίου.

Οι συνεντεύκτριες επιλέχθηκαν και προσλήφθηκαν στη βάση μιας σειράς κριτηρίων που σχετίζονταν με τον ευαίσθητο και εμπιστευτικό χαρακτήρα του αντικειμένου της έρευνας:

α) Υψηλά προσόντα σε σχέση με τη σχετική εργασιακή τους εμπειρία και το μορφωτικό τους επίπεδο, ικανές να κατανοήσουν τον κρίσιμο αντίκτυπο της έρευνας, να αντιμετωπίσουν τους περιορισμούς και, εάν είναι απαραίτητο, να αναζητήσουν οι ίδιες ψυχολογική υποστήριξη.

β) Εξοικείωση ή/και δεξιότητες στις Τεχνολογίες Πληροφοριών & Επικοινωνιών (ICT).

γ) Ύπαρξη κινήτρου ή ενδιαφέροντος για το αντικείμενο της έρευνας.

δ) Ανταπόκριση των ερευνητριών στην εντατική θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση που έλαβαν στα ειδικά σεμινάρια εκπαίδευσης που διοργανώθηκαν.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι μια πολυπληθής ομάδα από τις υποψήφιες συνεντεύκτριες προήλθε μέσω των Γραφείων Σταδιοδρομίας των Τμημάτων Κοινωνικών Επιστημών ανά τη χώρα. Μια άλλη ομάδα αποτελούνταν από πολύ έμπειρες συνεντεύκτριες με μεγάλη εργασιακή εμπειρία σε φορείς πολιτικών ερευνών και ερευνών κοινής γνώμης ή τοπικούς φορείς παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών. Συνολικά, η πλειονότητα ήταν πτυχιούχοι κοινωνικών επιστημών, με εξαίρεση έναν περιορισμένο αριθμό συνεντευκτριών οι οποίες ήταν απόφοιτες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που είχαν, ωστόσο, περισσότερα από 10 χρόνια εργασιακής εμπειρίας σε εταιρείες διεξαγωγής ερευνών κοινής γνώμης ή/και πολιτικών ερευνών.

Παρά το γεγονός ότι η έρευνα στην Ελλάδα επικεντρώθηκε στη βία κατά των γυναικών, όπου βάσει των προδιαγραφών έπρεπε να προσληφθούν μόνο γυναίκες για την έρευνα πεδίο, για λόγους ασφάλειας θεωρήθηκε αναγκαίο οι συνεντεύκτριες να συνοδεύονται από άνδρες επόπτες πεδίου σε συγκεκριμένες περιοχές, περιπτώσεις και ώρες που κρίνονταν επισφαλείς.

2.2.1. Πιλοτική έρευνα

Προκειμένου για τις ανάγκες της Πιλοτικής Έρευνας, εκτός από το Ερευνητικό Προσωπικό του ΕΚΚΕ, προσλήφθηκαν οι ακόλουθες ειδικότητες εξωτερικών συνεργατών:

A/A	Ειδικότητα	Αριθμός	Διαδικασία Πρόσληψης
1.	Υπεύθυνος Πεδίου (Field Manager)	1	Προκήρυξη με μοριοδότηση και συνέντευξη
2.	Επόπτης (Supervisor)	1	Προκήρυξη με μοριοδότηση και συνέντευξη
3.	Συνεντεύκτριες	34	«Μητρώο Συνεντευκτών/ Συνεντευκτριών για την Έρευνα των Έμφυλων Σχέσεων» & προσωπική συνέντευξη

Στην περίπτωση του Υπεύθυνου Πεδίου και του Επόπτη, η επιλογή έγινε κατόπιν προκήρυξης με μοριοδότηση κριτηρίων, τα οποία διασφάλιζαν τις εξειδικευμένες δεξιότητες και την εμπειρία των υποψηφίων, καθώς και συνέντευξη για την αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών των υποψηφίων και τη διαπίστωση ότι ήταν οι πλέον κατάλληλοι για το ευαίσθητο ζήτημα που εξετάζε η έρευνα.

Για την πρόσληψη των συνεντευκτριών αξιοποιήθηκε το «Μητρώο Συνεντευκτών/ Συνεντευκτριών για την Έρευνα των Έμφυλων Σχέσεων» και πραγματοποιήθηκαν και συνεντεύξεις με τις υποψήφιες μέσω της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Zoom, καθώς υπήρχαν περιορισμοί για δια ζώσης συναντήσεις λόγω της πανδημίας. Συγκεκριμένα, η διαδικασία πρόσληψης των ερευνητριών υλοποιήθηκε από την Επιτροπή Επιλογής την οποία αποτελούσε ο Επιστημονικά Υπεύθυνος του Έργου και Ερευνήτρια του ΕΚΚΕ μέλους της συντονιστικής ομάδας του έργου. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί το υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο των συνεργατών και η συνάφεια του γνωστικού αντικειμένου τους με το θέμα της έρευνας.

Στη συνέχεια υλοποιήθηκε η θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση των υποψήφιων συνεντευκτριών. Οι εκπαιδευόμενες χωρίστηκαν σε δύο ομάδες και κάθε ομάδα παρακολούθησε διήμερα σεμινάρια. Το ερευνητικό δυναμικό του ΕΚΚΕ παρήγαγε το εκπαιδευτικό υλικό (παρουσιάσεις και εγχειρίδια έρευνας) και πραγματοποίησε τη θεωρητική και την πρακτική εκπαίδευση.

Η πιλοτική έρευνα διήρκησε δύο μήνες περίπου και οδήγησε σε χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με:

- την εφαρμογή του ερωτηματολογίου,
- τις δεξιότητες των συνεντευκτριών,
- την εκπαιδευτική διαδικασία,
- την οργάνωση των εσωτερικών διοικητικών διαδικασιών του ΕΚΚΕ για την αποτελεσματικότερη υποστήριξη της κύριας έρευνας,
- την οργάνωση της ερευνητικής στρατηγικής στο πεδίο για την επίτευξη του βασικού στόχου των 11.500 ερωτηματολογίων.

2.2.2. Κυρία έρευνα πεδίου

Στην περίπτωση της Κύριας Έρευνας Πεδίου η διαδικασία πρόσληψης των συνεντευκτριών/ ερευνητριών υλοποιήθηκε από την Επιτροπή Επιλογής την οποία αποτελούσαν τρία τακτικά και τρία αναπληρωματικά μέλη, του ερευνητικού προσωπικού του ΕΚΚΕ, σε συνεργασία με τον Επιστημονικά Υπεύθυνο του Έργου. Τα μέλη της Επιτροπής Επιλογής εξέτασαν τα βιογραφικά των υποψηφίων προκειμένου να γίνει η αρχική επιλογή σύμφωνα με τα κριτήρια. Σε δεύτερο στάδιο, η Επιτροπή Επιλογής μαζί με τον Επιστημονικά Υπεύθυνο του Έργου πραγματοποίησαν συνεντεύξεις με όλες τις προεπιλεγμένες υποψήφιες προκειμένου να διασφαλιστεί ότι όλες επιλεγούν να πληρούν κατά το δυνατόν όλα τα κριτήρια.

Για την υλοποίηση της κύριας έρευνας προσλήφθηκαν ένας επιπλέον Υπεύθυνος Πεδίου, μεγαλύτερος αριθμός Εποπτών, καθώς επίσης διευρύνθηκε και ανανεώθηκε το δυναμικό των συνεντευκτριών. Δεδομένου ότι η διαδικασία πρόσληψης έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, οι συνεντεύξεις σχεδιάστηκαν με ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά στα πρωτόκολλα δια ζώσης επικοινωνίας αλλά και ευελιξία. Διενεργήθηκαν συνεντεύξεις πρόσωπο με πρόσωπο στις εγκαταστάσεις του ΕΚΚΕ, αλλά και μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας επικοινωνίας Zoom, όπου υπήρχαν ζητήματα για την προστασία της υγείας των συμμετεχόντων αλλά και λόγω απόστασης στην περίπτωση συνεντευκτριών και εποπτών από άλλους Νομούς. Η μεικτή αυτή προσέγγιση και η ευελιξία που επιδείχθηκε καταδεικνύει την

απαιτούμενη προσαρμογή της συντονιστικής ομάδας του έργου στις μεταβαλλόμενες συνθήκες υλοποίησης του έργου όσο αφορά στην προστασία των συνεντευκτριών αλλά και του προσωπικού του ΕΚΚΕ.

Κατά τη διενέργεια της κύριας έρευνας πεδίου έγιναν δύο βασικές διαπιστώσεις: Πρώτον ότι παρά τα προσόντα και τα θετικά κίνητρα για την συμμετοχή στην έρευνα, ορισμένες συνεντεύκτριες παραιτήθηκαν κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας. Οι λόγοι των παραιτήσεων ήταν είτε ιατρικοί, καθώς κάποιες ερευνήτριες μολύνθηκαν από τον ιό Covid-19, είτε εργασιακοί, λόγω του ότι αρκετές προσλήφθηκαν σε πιο μόνιμες θέσεις σε άλλους φορείς έπειτα από αίτηση που είχαν υποβάλει παράλληλα με το ενδιαφέρον που είχαν δείξει για τη συγκεκριμένη έρευνα. Ένας περιορισμένος αριθμός παραιτήσεων συνεντευκτριών οφείλονταν στον ψυχολογικά απαιτητικό χαρακτήρα της επιτόπιας έρευνας. Επισημαίνεται ότι το φαινόμενο των παραιτήσεων είναι αρκετά συχνό, ιδιαίτερα σε έρευνες που έχουν μεγάλη διάρκεια εργασίας στο πεδίο, και εκτιμάται τα όποια προσκόμματα υπήρξαν δεν επηρέασαν την ομαλή διεξαγωγή των συνεντεύξεων και τον αρχικό σχεδιασμό της έρευνας. Σε κάθε περίπτωση, η συντονιστική ομάδα έργου έλαβε αρκετά νωρίς μέτρα για την συνεχιζόμενη αναζήτηση νέων συνεντευκτριών και την εκπαίδευσή τους προκειμένου να εξασφαλιστεί ικανός αριθμός των ενεργών συνεντευκτριών σε κάθε φάση της κύριας έρευνας πεδίου.

Δεύτερον, η αρχική υπόθεση εργασίας ότι οι συνεντεύκτριες που διέθεταν μεγαλύτερη εξοικείωση, γνώση ή/και ενδιαφέρον για τα θέματα των έμφυλων σχέσεων, εξαιτίας των σπουδών τους ή της εργασιακής εμπειρίας τους, θα ήταν περισσότερο αποτελεσματικές στην προσέγγιση των ερωτώμενων γυναικών αλλά και για τη διενέργεια των συνεντεύξεων, δεν φάνηκε να επιβεβαιώνεται από την εμπειρία που αποκτήθηκε κατά τη διαδικασία υλοποίησης της επιτόπιας έρευνας. Η έλλειψη αποτελεσματικότητας μπορεί να αποδοθεί στο ότι ορισμένες από τις συνεντεύκτριες που διέθεταν εξοικείωση, γνώση ή/και ενδιαφέρον για τις έμφυλες σχέσεις είχαν ήδη διαμορφωμένη άποψη σχετικά με την έρευνα για τις έμφυλες σχέσεις και τη βία κατά των γυναικών, τη ακολουθούμενη μεθοδολογία, κ.ο.κ. και θεωρούσαν ότι θα μπορούσαν να συμβάλουν και να επηρεάσουν οι ίδιες σε ένα βαθμό την έρευνα και τα εργαλεία της. Αυτή η προσέγγιση δεν ήταν αποδεκτή από την συντονιστική ομάδα έργου καθώς δημιουργούσε μεροληψία και διαφοροποίηση στα αποτελέσματα. Παράλληλα, υπήρξαν και κάποιες περιπτώσεις συνεντευκτριών που δεν ήταν ιδιαίτερα δεκτικές ώστε να προσαρμοστούν με τις παραδοχές της ποσοτικής μεθόδου έρευνας και έτσι δεν διατήρησαν τον ενεργό το ενδιαφέρον τους κατά την επιτόπια έρευνα. Η εμπειρία που αποκτήθηκε από την Πιλοτική Έρευνα βοήθησε σε αρκετά σημαντικό βαθμό στην αναπροσαρμογή των βασικών υποθέσεων που είχε κάνει η συντονιστική ομάδα έργου όσον αφορά τις συνεντεύκτριες, και παράλληλα συνεισέφερε στην καλύτερη θεμελίωση των κριτηρίων επιλογής και εκπαίδευσής τους. Εν τέλει, προκειμένου για την συμμετοχή τους στην κύρια έρευνα πεδίου οι συνεντεύκτριες είχαν προηγουμένως κατανοήσει το ρόλο τους σε μια μεγάλης κλίμακας συγκριτική ποσοτική έρευνα και ακολούθησαν με συνέπεια τις κατευθύνσεις που τους δόθηκαν από συντονιστική ομάδα του έργου.

Όσον αφορά τις διαδικασίες πρόσληψης συνολικά 350 υποψήφιας συνεντεύκτριες πληρούσαν τα κριτήρια επιλογής που τέθηκαν. Με βάση την εμπειρία της Πιλοτικής Έρευνας, η συντονιστική ομάδα έργου έλαβε την απόφαση να επιλέξει μεγαλύτερο

αριθμό υποψηφίων από αυτόν που ήταν άμεσα αναγκαίος, ώστε οι επιλαχούσες υποψήφιοι να κληθούν να απασχοληθούν σε περίπτωση παραίτησης όσων αντιμετώπιζαν δυσκολίες ή αποκτούσαν μόνιμη απασχόληση. Αυτή η απόφαση αποδείχθηκε αρκετά αποτελεσματική και ευέλικτη για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που προέκυψαν αργότερα κατά την επιτόπια έρευνα.

Από το σύνολο των επιλεγμένων υποψηφιοτήτων εκπαιδεύτηκαν 200 άτομα, ενώ 26 παραιτήθηκαν πριν απασχοληθούν στην έρευνα. Επιπρόσθετα, 170 από τις 350 υποψήφιοι συνεντεύκτριες ορισμένες απέσυραν το ενδιαφέρον τους μετά την εκπαίδευση ή απάντησαν αρνητικά/ καθόλου όταν τους προσφέρθηκε η ευκαιρία να απασχοληθούν στην έρευνα. Η παραπάνω εικόνα συνδέεται και με το γεγονός ότι η απασχόληση συνεντευκτριών που δεν έχουν προηγούμενη εμπειρία δεν είναι εύκολη υπόθεση λόγω της προσωρινότητας της απασχόλησης αυτής αλλά και των προκλήσεων που περιλαμβάνει η έρευνα πεδίου.

Επισημαίνεται ότι η κυρίως έρευνα πεδίου ξεκίνησε κατά την περίοδο που ήταν σε ισχύ περιορισμοί του είχαν τεθεί για την αντιμετώπιση της πανδημίας του Covid-19, γεγονός που δυσκόλεψε τόσο την πρόσληψη όσο και τη συμμετοχή ορισμένων συνεντευκτριών στην επιτόπια έρευνα, ενώ παράλληλα παρατηρούνταν περιορισμοί στις δυνατότητες απόκρισης αρκετών γυναικών στην έρευνα.

2.3. Η εκπαίδευση των συνεντευκτριών

Σκοπός της εκπαίδευσης ήταν να διασφαλιστεί ότι το σύνολο του εμπλεκόμενου στη συλλογή των δεδομένων προσωπικού (π.χ. συνεντεύκτριες, επόπτες/ επόπτριες, υπεύθυνοι πεδίου) ήταν επαρκώς εκπαιδευμένο στα μεθοδολογικά εργαλεία, την εν γένει μεθοδολογία αλλά και τις διαδικασίες διενέργειας της εμπειρικής έρευνας για την έμφυλη βία και κατάλληλα προετοιμασμένο για να συλλέξει δεδομένα υψηλής ακρίβειας και ποιότητας.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, πραγματοποιήθηκαν διήμερες εκπαιδεύσεις είτε δια ζώσης είτε διαδικτυακά. Στις εκπαιδευτικές συνεδρίες χρησιμοποιήθηκε ένας συνδυασμός τεχνικών παρουσίασης για να επιτευχθεί η κατάλληλη εκπαίδευση των συνεντευκτριών, διατηρώντας όμως παράλληλα το ενδιαφέρον και τη ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευόμενων.

Στην εκπαίδευση χρησιμοποιήθηκαν διάφορα εργαλεία όπως διαλέξεις, διαδραστικές συζητήσεις, παιχνίδια ρόλων και σενάρια με βασικές απαντήσεις. Την εκπαίδευση ανέλαβαν και υλοποίησαν το ερευνητικό προσωπικό του ΕΚΚΕ, έμπειρο στη διεξαγωγή ερευνών μεγάλης κλίμακας, καθώς και ερευνητές/ ερευνήτριες ειδικευμένες σε θέματα φύλου και κοινωνικής ψυχολογίας. Οι δύο Υπεύθυνοι Πεδίου (Field managers) οι οποίοι εκπαιδεύτηκαν αρχικά, ήταν επίσης μέλη της Εκπαιδευτικής Ομάδας με τη βοήθεια ορισμένων εποπτών/ εποπτριών πεδίου στις περιοχές εκτός Αθήνας.

Η εκπαίδευση περιείχε δύο τμήματα: α) τη θεωρητική εκπαίδευση και β) τη πρακτική/ εφαρμοσμένη εκπαίδευση:

Η *θεωρητική εκπαίδευση* αφορούσε στην παρουσίαση και στην επεξήγηση των βασικών εννοιών που χρησιμοποιούνται στην έρευνα, δηλαδή τις διαφορετικές

μορφές βίας που καταγράφονται από την έρευνα, την έννοια του δράστη, τα είδη των δραστών, τα επεισόδια βίας, τα σχετικά στερεότυπα, κ.λπ.

Επίσης, η εκπαίδευση αυτή περιλάμβανε την σε βάθος κατανόηση του αντικειμένου της έρευνας, την αναλυτική παρουσίαση του ερωτηματολογίου, την επεξήγηση των πιθανών σεναρίων απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο, τα ζητήματα εμπιστευτικότητας και τις τεχνικές προσέγγισης των ερωτώμενων γυναικών. Επιπρόσθετα, οι εκπαιδευόμενες ενημερώνονταν για τους τρόπους κάμψης της άρνησης συμμετοχής στην έρευνα και την αντιμετώπιση της έλλειψης ενδιαφέροντος, της έλλειψης χρόνου ή οποιαδήποτε άλλης δικαιολογίας θα μπορούσε να προβληθεί ως άρνηση για τη συμμετοχή στην έρευνα. Γενικότερα, λήφθηκαν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι συνεντεύκτριες να καταρτιστούν με απώτερο στόχο την εξασφάλιση της συνεργασίας των ερωτώμενων γυναικών για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, καθώς επίσης τη μεγιστοποίηση του ποσοστού απόκρισης.

Παράλληλα, κατά τη θεωρητική εκπαίδευση παρουσιάστηκαν οι τρόποι προστασίας και οι τρόποι αντιμετώπισης δύσκολων καταστάσεων, οι τρόποι αντιμετώπισης του άγχους από τις συνεντεύκτριες και τις ερωτώμενες γυναίκες, καθώς και τρόποι θεμελίωσης ενός κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα στις συνεντεύκτριες και τις ερωτώμενες γυναίκες.

Στο δεύτερο μέρος της εκπαίδευσης, στην *πρακτική/ εφαρμοσμένη εκπαίδευση*, γίνονταν ασκήσεις για την καλύτερη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου με χρήση παραδειγμάτων, αναλύονταν τα οργανωτικά ζητήματα που ανακύπτουν κατά τη διάρκεια της έρευνας πεδίου, παρουσιάζονταν τα εργαλεία της έρευνας μαζί με τη διαχείριση του συστήματος CAPI. Το μέρος αυτό της εκπαίδευσης διενεργούνταν από ερευνητές/ ερευνήτριες με εμπειρία στη δειγματοληψία, τον υπεύθυνο διαχειριστή δεδομένων και τους υπεύθυνους του πεδίου.

Επιπρόσθετα, οι συνεντεύκτριες/ ερευνήτριες είχαν στη διάθεσή τους ενημερωτικό φυλλάδιο με αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τους φορείς όπου θα μπορούσαν να απευθυνθούν όσες γυναίκες αντιμετώπισαν ή αντιμετωπίζουν ενδοοικογενειακή βία, το οποίο παρέχονταν στις ερωτώμενες που ζητούσαν πληροφορίες ή κάποιου είδους βοήθεια στο τέλος της συνέντευξης. Το φυλλάδιο αυτό - ιδιαίτερα συνοπτικό, χρηστικό και ενημερωμένο – που είναι μικρού μεγέθους μπορούσε να δοθεί στις ερωτώμενες χωρίς να το αντιληφθεί κάποιος τρίτος, έχει παραχθεί και διανέμεται από το Κέντρο Ερευνών για την Ισότητα των Φύλων (ΚΕΘΙ).

Το φυλλάδιο που διανεμήθηκε στις ερωτώμενες σχετικά με τις υπάρχουσες δομές και υπηρεσίες υποστήριξης γυναικών που αντιμετώπισαν/αντιμετωπίζουν βία

Κι όμως, μπορείς να ζεις ελεύθερη από τον φόβο της βίας

Πάρε τη ζωή σου στα χέρια σου. Μπορείς!

Από τα πρώτα κύκλα επεισόδια βίας βάζει ότι δεν είσαι διατεθειμένη να δεχτεί κανείς είσοδο βία. Αυτό πιθανώς να απελευθέρω την εξέλιξη της. Ωστόσο, μην προσπαθείς ότι θα αλλάξουν εύκολα τα πράγματα. Γι' αυτό θα ήταν πολύ σημαντικό να έχεις εκβάσεις ένα «πλάνο ασφαλείας» για να μπορείς να αντιμετωπίσεις μια επείγουσα κατάσταση.

Τι προετοιμασία μπορείς να κάνεις:

1. Να έχεις σε ένα ασφαλή σημείο τον αριθμό τα απαραίτητα και τα πολύ προσωπικά σου είδη, σε περίπτωση που φύγεις από το σπίτι (π.χ. χρήματα, κάρτα συντάξης ή τραπεζική κάρτα, ταυτότητα, διαβατήριο, βιβλιόριο υγείας, ρούχα, αντικείμενα σπιτιού κ.λπ.).

Ανακάλυψε τη δύναμη που βρίσκεται μέσα σου.

2. Να έχεις συνεννοηθεί με κάποιον/-α από το οικογενειακό ή το φιλικό σου περιβάλλον για μια συνθηματική λέξη ή φράση που θα μπορείς, όταν ο δράστης είναι παρών, να χρησιμοποιήσεις στο τηλέφωνο για να καταλάβει ότι βρίσκεσαι σε κίνδυνο και να καλέσει σε βοήθεια.

3. Πήλυνε για το πρόβλημα σου σε κάποιον/-α από τη γενιά σου που εμπιστεύεσαι, ώστε να καλέσει σε βοήθεια εάν αντιληφθεί ότι είσαι εκτεθειμένη σε κίνδυνο.

Τι μπορείς να κάνεις ΚΑΤΑ την ώρα ενός επεισοδίου βίας:

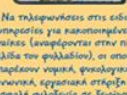
1. Να καλέσεις σε βοήθεια.
2. Να τηλεφωνήσεις στο 100 ή να στείλεις δωρεάν μήνυμα από το κινητό σου στο 100, αναφέροντας καθαρά διεύθυνση, αναμεταξύ σου και είδος εισιτηρίου εισόδου (π.χ. κινδυνεύει η ζωή μου, θέλω βία από τον σύζυγό μου).

3. Να τηλεφωνήσεις στον Πανεργασιακό Αριθμό Έκτακτης Ανάγκης 112 ή να στείλεις δωρεάν μήνυμα από το κινητό σου ή με e-mail στη διεύθυνση contact@112.gov.gr.

4. Να τηλεφωνήσεις σε κάποιον/-α γνωστό/-η για να ζητήσεις βοήθεια.

5. Να καλέσεις στην Τηλεφωνική Τμήμα SOS 15900, η οποία λειτουργεί 24 ώρες την ημέρα, 365 ημέρες τον χρόνο.

6. Να τηλεφωνήσεις στις ειδικές υπηρεσίες για κακοποιημένες γυναίκες (αναφέρονται στην πίσω σελίδα του φυλλαδίου), οι οποίες παρέχουν νομική, ψυχολογική, κοινωνική, τεχνική στήριξη και ασφαλή φιλοξενία σε ξένους.

7. Αν δεν μπορείς να μιλήσεις στο τηλέφωνο, στείλε γραπτό μήνυμα μέσω e-mail στο sos15900@isotifa.gr και στα e-mail των Συμβουλευτικών Κέντρων (αναφέρονται στην πίσω σελίδα του φυλλαδίου).

8. Να τηλεφωνήσεις στο 197, τη Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΚΑ), που λειτουργεί δωρεάν ως γραμμή έκτακτης ανάγκης όλο το 24ωρο.

9. Προσπάθησε να αποφύγεις από τον δράστη, προβαλλόμενος τον αυτό σου και τα παιδιά σου, κρατώντας τις νόμιμες διαβατικές και έχοντας μαζί σου τα απαραίτητα.

Τι μπορείς να κάνεις ΜΕΤΑ από ένα επεισόδιο βίας:

1. Να πας στο Αστυνομικό Τμήμα της περιοχής σου ή/και σε οποιοδήποτε Αστυνομικό Τμήμα μπορείς. Εκεί πρέπει να δηλώσεις την κακοποίηση και να ζητήσεις να σε προστατίσουν. Ο/Η αστυνομικός υπηρεσίας οφείλει να

καταγράψει στο βιβλίο αναμνηστικών συμβάντων την καταγραφή σου και από έλεγχο δικαίωμα να ζητήσεις αντίγραφο της καταγραφής σου. Μπορείς να ζητήσεις να γίνουν συστάσεις στην δράστη ή/και να του υποβάλεις μήνυση. Στις περιπτώσεις των άσχετων τον νόμο 3500/2006

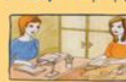
(για την αντιμετώπιση της οικονομικογενετικής βίας και άλλων διαταξών), ο/η αστυνομικός πρέπει να απελευθέρωσει ποινική δίωξη και να ενεργοποιήσει την απόφαση διαδικασία, όπου προβλέπεται. Επίσης, μπορείς να κάνεις καταγγελία ή να υποβάλεις μήνυση στην Εισαγγελία Πρωτοδικών, καθώς και να ζητήσεις να τον κάνει συστάσεις, ή να ζητήσεις να σου δοθεί συμβολικό ή/α εισαγγελικό Πρωτοδικών (για να κάνει μήνυση δεν χρειάζεται να πληρώσεις το παράβολο).

2. Να κάνεις ιατροδικαστική εξέταση για να αποδείξεις την κακοποίηση σου (σωματική ή/και σεξουαλική). Για την ιατροδικαστική εξέταση, σε παραπέμπει στην Ιατροδικαστική Υπηρεσία είτε η Αστυνομία είτε ο/η Εισαγγελέας.

3. Εάν έχεις σημαντικά τραύματα, να πας σε ένα εφημερίων νοσοκομείο και να υποβάλεις σε εξέταση. Μη διστάσεις να αναφέρεις τα πραγματικά στοιχεία του συμβάντος. Εάν έχεις τραυματίσει και δεν μπορείς να μετακινηθείς, καλέσε το 166 (ΕΚΑΒ) για να σε μεταφέρουν.

4. Να απευθύνεις σε μια από τις εξειδικευμένες υπηρεσίες (που αναφέρονται στην πίσω σελίδα του φυλλαδίου), οι οποίες είναι στελεχωμένες με συμβούλους, που θα σε ακούσουν, θα σου προσφέρουν ΔΩΡΕΑΝ νομική, ψυχολογική, κοινωνική και εργασιακή στήριξη και θα σε βοηθήσουν να αποφασίσεις στη ζωή σου τους όρους που θα σου ταίριαζαν περισσότερο. Αν έχεις ανάγκη από φιλοξενία, υπάρχει η δυνατότητα να εξασφαλίσει προσωρινή διαμονή για σένα και τα παιδιά σου.

Η βία δεν είναι αγάπη, είναι έγκλημα!

Το παρόν αποτελεί επικοινωνητικό από το ΚΕΘΕΑ, έκδοση εντύπου που είχε δημοσιευθεί υπό την καλλιτεχνική επίβλεψη των Τμήματος Εκδόσεων-Εκδηλώσεων με αφορμή της κ. Άννας Ιωαννίδου και με κείμενο συλλεγών των Συμβουλευτικών Κέντρων Αθήνας και Πειραιά της ίδιας ΓΤΙ.

Εάν αντιμετωπίζεις

σωματικές βίαιες

ψυχολογικές βίαιες

οικονομική και κοινωνική βίαιες

Πού μπορείς να απευθυνθείς εάν αντιμετωπίζεις οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας
(π.χ. σεξιστική βία, ψυχολογική βία, σεξουαλική κακοποίηση)

Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΦ)
Δραγτσίου 8, 105 59 Αθήνα, Τ: 213 1511102-103
E: info@isotita.gr

Κέντρο Έρευνας για Θύματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)
Πυλάδου 2, 106 71, Αθήνα, Τ: 210 3898000, 210 3898022
E: kehi@kehi.gr

Συμβουλευτικό Κέντρο Αθηνών
(η δομή υπάγεται οργάνωσα στην ΓΓΔΟΠΦ)
Τ: 210 3317305-6, E: isotita4@otenet.gr

Τηλεφωνική Γραμμή SOS
Τ: 15900, E: sos15900@isotita.gr

Συμβουλευτικό Κέντρο του ΚΕΘΙ Αθήνα (Πολύκεντρο), Τ: 210 5202800
E: polykentro@isotita.gr

Πειραιάς, Τ: 210 4828970, 4825372
E: peiraisa@isotita.gr

Θεσσαλονίκη, Τ: 2310 528984, 528988
E: thessaloniki@isotita.gr

Ηράκλειο, Τ: 2810 541587, E: iraklio@isotita.gr

Λαμία, Τ: 22310 20059, E: lamia@isotita.gr

Κέρκυρα, Τ: 26610 47396, E: kerkira@isotita.gr

Κοζάνη, Τ: 24610 49672, E: kozani@isotita.gr

Κομοτηνή, Τ: 25310 33290, E: komotini@isotita.gr

Λάρισα, Τ: 2410 535840, E: larisa@isotita.gr

Μυτιλήνη, Τ: 22510 34470, E: mytilini@isotita.gr

Πάτρα, Τ: 2610 620059, E: patra@isotita.gr

Σέρρες, Τ: 22810 76496, E: serres@isotita.gr

Τρίπολη, Τ: 2710 241814, E: tripoli@isotita.gr

Όλο το Δίκτυο της ΓΓΔΟΠΦ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και χρήσιμες πληροφορίες στο www.women24s.gr

Ελληνική Αστυνομία:
Τηλεφωνική επικοινωνία ή και αποστολή sms στο 100 για άμεση αστυνομική επέμβαση

Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας (ΕΚΑΒ):
Τηλεφωνική επικοινωνία με το 166 για άμεση βοήθεια μεταφοράς σε νοσοκομείο

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ):
Τηλεφωνική επικοινωνία με το 197 για άμεση κοινωνική βοήθεια

Πανεπιστημιακός Αριθμός Έκτακτης Ανάγκης:
Τηλεφωνική επικοινωνία με το 112 ή και αποστολή δωρεάν sms ή e-mail στη διεύθυνση contact@112.gov.gr

Στην ιστοσελίδα του Υπ. Δικαιοσύνης
(https://www.ministryofjustice.gr/?page_id=895)
υπάρχει τηλεφωνικός κατάλογος των υπηρεσιών που μπορείς να απευθυνθείς, π.χ. Ιατροδικαστικές Υπηρεσίες, Εισαγγελίες κ.λπ.

Στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Αστυνομίας
(http://www.astynomia.gr/index.php?option=com_content&perform=view&id=2030&Itemid=421&lang=el)
μπορείς να βρεις τα τηλέφωνα και τα e-mail των Υπηρεσιών Αντιμετώπισης της Ειδικοκοινωνικής Βίας, που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα.

Άλλες πληροφορίες...

‘Ηρθε η ώρα να αντιδράσεις!

Δεν φταις εσύ
Μπορείς να αλλάξεις τη ζωή σου, γι' αυτό μην τη σταπαλές
Μπορείς να ξεφύγεις από τους φόβους σου
Ίτιστησε στον εαυτό σου και στις δυνάμεις σου

Ακολουθώντας τις μεθοδολογικές συστάσεις της EUROSTAT και του Ευρωπαϊκού συγκριτικού προγράμματος EU-GBV και με βάση τα αποτελέσματα των εθνικών εκπαιδύσεων στις χώρες που διεξήγαγαν πιλοτικές έρευνες, το εκπαιδευτικό σεμινάριο των συνεντευκτριών/ ερευνητριών οργανώθηκε με βάση τα ακόλουθα θέματα:

Ιστορικό του αντικειμένου της έρευνας:

- περιγραφή της έμφυλης βίας κατά των γυναικών και άλλων μορφών διαπροσωπικής βίας, των διαφόρων τύπων βίας που καλύπτονται από την έρευνα, των στερεότυπων και των μύθων που σχετίζονται με τη βία, του κύκλου της βίας, του τρόπου με τον οποίο ενεργούν οι δράστες, της διαφοράς μεταξύ κανονικών και βίαιων σχέσεων, των αιτιών και των συνεπειών των βίαιων σχέσεων,
- την αύξηση της έμφυλης αλλά και των άλλων μορφών διαπροσωπικής βίας σε εθνικό επίπεδο, τις μελέτες σχετικά με τα θύματα βίας, και τα γεγονότα σχετικά με την έμφυλη βία και τις άλλες μορφές διαπροσωπικής βίας

Για την έρευνα EU-GBV παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν τα παρακάτω:

- οι στόχοι και οι ειδικές πτυχές της έρευνας EU-GBV,
- οι ορισμοί, οι έννοιες και τα θέματα που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο,
- συγκεκριμένες ερωτήσεις ή όρους, που μπορεί να προκαλέσουν προβλήματα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης,
- ερωτήσεις που αφορούσαν ευαίσθητες ζητήματα,
- συζήτηση για το ζήτημα της εμπιστευτικότητας,
- εφαρμογές πληροφορικής για τη συλλογή των δεδομένων,
- ανάλυση των οργανωτικών ζητημάτων,
- εξηγήσεις και διευκρινίσεις για την αναμενόμενη ανατροφοδότηση από τους ερευνητές.

Πρακτικές οδηγίες και ασκήσεις:

- παρουσιάστηκε ο τρόπος με τον οποίο επικοινωνούμε και στη συνέχεια ερχόμαστε σε επαφή με τις υποψήφιες ερωτώμενες,
- εξεγήθηκε ο ρόλος της συνεντεύκτριας/ ερευνήτριας και οι λόγοι για τους οποίους δεν θα πρέπει να συμπεριφερθεί ως κοινωνική λειτουργός ή ψυχολόγος,
- παρουσιάστηκε κατάλογος των εθνικών υπηρεσιών υποστήριξης και δόθηκαν πληροφορίες σχετικά με διάφορους οργανισμούς υποστήριξης και τις υπηρεσίες τους,
- διενεργήθηκε ομαδική συζήτηση που συμπεριελάμβανε πρακτικές ασκήσεις σχετικά με το πώς θα μπορούσαν να παραπεμφθούν στις διαθέσιμες υπηρεσίες πιθανά θύματα για είχαν ανάγκη βοήθειας,
- αναλύθηκαν οι δεξιότητες ομιλίας και ακρόασης δύσκολων και προσωπικών εμπειριών των ερωτώμενων γυναικών, αλλά και η ετοιμότητα σωστής αντίδρασης σε απροσδόκητη συμπεριφορά κάποιας ερωτώμενης,
- παρουσιάστηκαν τρόποι αντίδρασης στο άγχος και τρόποι αντιμετώπισης απρόβλεπτων συνθηκών, παιχνίδια ρόλων που απεικονίζουν διαφορετικές καταστάσεις που μπορεί να συμβούν κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας, επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ ερωτώμενης και συνεντεύκτριας, κ.λπ.

Τα παραπάνω θέματα παρουσιάζονταν κατά την πρώτη ημέρα του Εκπαιδευτικού Σεμιναρίου, ενώ η δεύτερη ημέρα ήταν αφιερωμένη στο πρακτικό μέρος της εκπαίδευσης. Η πρακτική εκπαίδευση των συνεντευκτριών περιλάμβανε εξάσκηση με το ερωτηματολόγιο σε tablet, συμβουλές και οδηγίες σχετικά με τον εντοπισμό των επιλεγμένων νοικοκυριών, τη συμπλήρωση των φορμών επικοινωνίας, οδηγίες για τις επιτόπιες επισκέψεις, κ.λπ.

Παρόλο που η δια ζώσης εκπαίδευση παρέχει πολλά πλεονεκτήματα, για την επιτάχυνση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, την αντιμετώπιση των ζητημάτων ασφάλειας στην περίοδο του Covid-19, και τον περιορισμό του κόστους, η συντονιστική ομάδα έργου του ΕΚΚΕ επέλεξε να συνδυάσει διαδικασίες ηλεκτρονικής (online) μάθησης και φυσικής παρουσίας, όπου ήταν δυνατόν. Η χρήση της ηλεκτρονικής πλατφόρμας Zoom διευκόλυνε την εκπαιδευτική διαδικασία για την άμεση κατάρτιση συνεντευκτριών ιδιαίτερα όταν χρειάστηκε να καλυφθούν τα κενά που δημιουργούνταν, λόγω παραιτήσεων ή μειωμένης δραστηριοποίησης.

Συνολικά πραγματοποιήθηκαν δεκαοκτώ (18) Σεμινάρια Εκπαίδευσης και εκπαιδεύτηκαν περισσότερες από διακόσιες συνεντεύκτριες. Με την ολοκλήρωση των Εκπαιδευτικών Σεμιναρίων ακολουθούσε η υπογραφή της σύμβασής τους παράλληλα με την δήλωση εμπιστευτικότητας. Στη συνέχεια οι συνεντεύκτριες είχαν πρόσβαση εκτός από το συνοδευτικό υλικό, στη βιντεοσκοπημένη έκδοση των Σεμιναρίων και στο Εγχειρίδιο Συνεντευκτριών.

2.4. Ζητήματα ασφάλειας των ερωτώμενων γυναικών και συνεντευκτριών

Τα ζητήματα της ασφάλειας των συνεντευκτριών στο πεδίο της έρευνας και των ερωτώμενων γυναικών ήταν η βασική προτεραιότητα τόσο κατά τον σχεδιασμό όσο

και κατά την υλοποίηση της έρευνας. Σύμφωνα με την σύσταση της EUROSTAT, η έρευνα που διενεργήθηκε στην Ελλάδα είχε το σχετικά ουδέτερο τίτλο: «Έμφυλες σχέσεις, ασφάλεια και ευημερία των γυναικών». Ο τίτλος αυτός, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αποσκοπούσε τόσο στη διασφάλιση της ασφάλειας των συνεντευκτριών και των ερωτώμενων γυναικών όσο και στην ελαχιστοποίηση των μη απαντήσεων. Οι συνεντεύκτριες/ ερευνήτριες εφοδιάστηκαν με έντυπες καρτέλες ταυτοποίησης -που περιείχαν το όνομα και το λογότυπο του ΕΚΚΕ, τον τίτλο της έρευνας, το όνομα και τη φωτογραφία τους-, τις οποίες ήταν υποχρεωμένες να φέρουν μαζί τους και να τις επιδεικνύουν σε κάθε στάδιο των ενεργειών που πραγματοποιούσαν στο πεδίο, προκειμένου να ενημερώσουν τις ερωτώμενες, αλλά και το γενικό πληθυσμό, ότι πρόκειται για επίσημη έρευνα που διεξάγεται από το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών που είναι δημόσιος ερευνητικός φορέας. Επιπρόσθετα, σε όλες τις περιοχές, όπου διεξήχθη η έρευνα, είχαν προηγουμένως ενημερωθεί με σχετική επιστολή, τόσο τα αστυνομικά τμήματα, όσο και οι δημοτικές αρχές.

Για λόγους προστασίας των συνεντευκτριών, είχε δοθεί εξαρχής σαφής εντολή ότι σε περίπτωση που θα διαισθάνονταν κάποιον κίνδυνο για εκείνες ή για τις ερωτώμενες, να διακόπτουν τη συνέντευξη και να απομακρύνονται από το συγκεκριμένο χώρο.

Στην περίπτωση που ένα τρίτο πρόσωπο, πιθανός κακοποιητής ή απλά ένα δύσπιστο άτομο εισέρχονταν στο χώρο διεξαγωγής της συνέντευξης και ζητούσε να δει το ερωτηματολόγιο, η συνεντεύκτρια έδειχνε ένα έντυπο ερωτηματολόγιο με γενικές «ανώδυνες» ερωτήσεις στο καχύποπτο αυτό άτομο για να το καθησυχάσει και το οποίο είχε διαθέσιμο για την αντιμετώπιση τέτοιων περιπτώσεων.

Επιπρόσθετα, λειτουργούσαν στο ΕΚΚΕ δύο ειδικές τηλεφωνικές γραμμές: α) μία ειδική τηλεφωνική γραμμή (κινητό) η οποία ήταν διαθέσιμη όλο το 24ωρο και για όλη τη διάρκεια της έρευνας πεδίου, και β) δεύτερη σταθερή τηλεφωνική γραμμή κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώρες για όλη τη διάρκεια της έρευνας πεδίου. Και από τις δύο τηλεφωνικές γραμμές δίδονταν πληροφορίες και διευκρινίσεις, εξηγούνταν οι στόχοι της έρευνας, γινόταν ο καθησυχασμός των δύσπιστων ατόμων, και γενικότερα υποστηριζόταν η δουλειά των συνεντευκτριών/ ερευνητριών και των εποπτών στο πεδίο της έρευνας. Οι τηλεφωνικές αυτές γραμμές αναγράφονταν στην ενημερωτική επιστολή την οποία μοίραζαν οι συνεντεύκτριες στα επιλεγμένα νοικοκυριά, αλλά και στις επιστολές που στέλνονταν στους τοπικούς φορείς (π.χ. Αστυνομικά Τμήματα, Δήμοι).

Σε κάποιες δύσκολες περιοχές ή/και χρονικές περιόδους, στις οποίες οι συνεντεύκτριες ένιωθαν ανασφάλεια, είχε προβλεφθεί η παρουσία άνδρα επόπτη στην περιοχή ώστε να μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση κάποιας δύσκολης περίπτωσης, δύσπιστων ατόμων σε κάποια νοικοκυριά, κ.λπ.

2.5. Θέματα δημοσιότητας της έρευνας

Τα θέματα της δημοσιότητας της έρευνας EU-GBV απασχόλησαν και την EUROSTAT αλλά και την ελληνική ομάδα για τους λόγους που αναφέρθηκαν σε προηγούμενες

ενότητες και σε σχέση με τον τίτλο της έρευνας. Κατά την πιλοτική φάση που διεξήγαγαν ερευνητικές ομάδες σε διαφορετικές χώρες, φάνηκε ότι η μεγάλη δημοσιότητα δεν ήταν απαραίτητα επωφελής για την έρευνα, καθώς προκαλούσε σε κάποιες περιπτώσεις αντιδράσεις και αποθάρρυνε τις ερωτώμενες να λάβουν μέρος.

Ωστόσο, η ενημέρωση του γενικού πληθυσμού, και της ομάδας στόχου αναφορικά με τη διεξαγωγή, το αντικείμενο και τους στόχους της έρευνας ήταν αναγκαία, τόσο για λόγους πρακτικούς, δηλαδή αύξηση του ποσοστού ανταπόκρισης και εξασφάλιση του απαραίτητου αριθμού ερωτηματολογίων, όσο και για λόγους ασφάλειας όχι μόνο των ερωτώμενων, αλλά και των συνεντευκτριών/ ερευνητριών.

Σε αυτό το πλαίσιο, έγινε ο κατάλληλος σχεδιασμός της ενημερωτικής εκστρατείας σχετικά με την έρευνα με τρόπο που θα ενημέρωνε και θα βοηθούσε στην προσέγγιση του πληθυσμού των γυναικών ερωτώμενων, χωρίς παράλληλα να προκαλεί αντιδράσεις σε διάφορες κοινωνικές ομάδες ή να φέρνει σε δύσκολη θέση τις γυναίκες. Ιδανικά, η δημοσιότητα της έρευνας θα έπρεπε να επιδράσει ενθαρρυντικά στις γυναίκες που θα ήταν διστακτικές στο να συμμετάσχουν στην έρευνα χωρίς παράπλευρες αρνητικές επιπτώσεις.

Η επιλογή του τύπου της ενημερωτικής εκστρατείας ήταν το επόμενο κρίσιμο βήμα, διότι θα καθόριζε την επικοινωνιακή στρατηγική, τα μέσα υποστήριξης καθώς και τα εργαλεία υλοποίησής της. Την επιλογή αυτή καθόρισαν λόγοι τεχνικής φύσεως (π.χ. χρόνος υλοποίησης και χρηματικό κόστος) αλλά και πρακτικοί λόγοι (αποτελεσματικότητα και επίτευξη στόχων). Ειδικότερα, το μικρό χρονικό διάστημα που ήταν διαθέσιμο λόγω των χρονικών περιορισμών της έρευνας, ο συγκεκριμένος προϋπολογισμός του έργου, και η αναμφισβήτητη αποτελεσματικότητα που έχουν οι ψηφιακές πλατφόρμες στις μέρες μας αναφορικά με την προώθηση οπτικοακουστικών μηνυμάτων και τη 'διαμόρφωση' στάσεων στο ευρύ και στο στοχευμένο κοινό, οδήγησαν στην επιλογή της υλοποίησης ψηφιακής ενημερωτικής εκστρατείας. Για την υλοποίηση της ενημερωτικής αυτής εκστρατείας το ΕΚΚΕ συνεργάστηκε με εξωτερικό συνεργάτη.

Η ενημερωτική εκστρατεία αφορούσε κυρίως τη διαμόρφωση περιεχομένου (σε μορφή Δελτίου Τύπου και οπτικοακουστικό υλικό) με συγκεκριμένες προδιαγραφές που θα επέτρεπαν τη δημοσίευσή τους σε συγκεκριμένες ιστοσελίδες και μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) και που στη συνέχεια θα μπορούσε να αναπαραχθεί από φιλικές ιστοσελίδες και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Παράλληλα αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες των μέσων αυτών. Πέραν του οπτικοακουστικού υλικού (video) που διαμορφώθηκε για τις ανάγκες της προώθησης (content marketing) διαμορφώθηκαν και κατάλληλα αρχεία για την αξιοποίηση των εργαλείων (φωτογραφίες, οπτικοακουστικό υλικό, leads και story advertising) σε τόπους κοινωνικής δικτύωσης όπως Instagram, το Facebook και το YouTube.

Για την υποστήριξη των ενεργειών ενημέρωσης διαμορφώθηκε κανάλι στο YouTube ειδικά για τις ανάγκες της έρευνας με τίτλο @miliseanoixta, το οποίο μετά την

υλοποίησή της μετονομάστηκε σε @ike-ekke και πέρασε στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών του ΕΚΚΕ.

Με βάση τα παραπάνω, η ψηφιακή ενημερωτική εκστρατεία θεωρήθηκε ότι έπρεπε να στηριχθεί σε ένα άμεσο και κατανοητό μήνυμα, κοινά αποδεκτό, το οποίο να ενθαρρύνει τις υποψήφιες ερωτώμενες να συμμετέχουν στην έρευνα, χωρίς να ασκείται κάποια πίεση που να τους προκαλεί ενδεχομένως δυσφορία. Με βάση αυτή την παραδοχή διαμορφώθηκε το κύριο δηλωτικό μήνυμα και το δευτερεύον δηλωτικό μήνυμα, το συνοδευτικό σύνθημα και η συνοδευτική δήλωση που θα προωθούνταν μέσω του ενημερωτικού περιεχομένου:

- **Καταδηλωτικό μήνυμα:** Απάντησε με ειλικρίνεια (μίλησε ανοιχτά) στην πανελλήνια έρευνα του ΕΚΚΕ για την έμφυλη βία.
- **Συνδηλωτικό μήνυμα:** Εκφράσου απενοχοποιημένα (μίλησε ανοιχτά) σε μικρο-/ μακροκοινωνικό επίπεδο για τις διάφορες εμπειρίες βίας που έχεις υποστεί.
- **Συνοδευτικό σύνθημα (motto/tagline):** μίλησε ανοιχτά.
- **Συνοδευτική δήλωση (statement):** η φωνή σου θα ακουστεί.
- **Συνοδευτικό hashtag:** #miliseanoixta.

Το περιεχόμενο που διαμορφώθηκε για την υποστήριξη των ανωτέρω αποτελούνταν από:

α. Δελτίο Τύπου

Το Δελτίο Τύπου παρείχε βασικές πληροφορίες για το φαινόμενο της έμφυλης βίας τονίζοντας την έλλειψη επαρκών στατιστικών στοιχείων, παρουσίαζε την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της EUROSTAT για την καταγραφή του φαινομένου και επεξηγούσε τους στόχους της έρευνας τονίζοντας την ανάγκη συμμετοχής σε αυτήν. Προκειμένου να διασφαλιστεί η ευαισθητοποίηση και η θετική προδιάθεση του γενικού πληθυσμού, υπήρξε ενημέρωση για την εξασφάλιση της συνεργασίας των κατάλληλων φορέων για υποστήριξη σε συγκεκριμένες δράσεις του έργου, όπως η συνεργασία με το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). Τέλος, υπογραμμίστηκε η αξιοπιστία της στατιστικής καταγραφής των δεδομένων, καθώς το κοινό ενημερώθηκε ότι το ΕΚΚΕ είναι το πρώτο ερευνητικό κέντρο της χώρας που συμπεριλαμβάνεται στις Εθνικές Αρχές και στους Φορείς του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος (ΕΛΣΣ) και ειδικά για την έρευνα αυτή συνεργάστηκε με την ΕΛΣΤΑΤ.

β. Οπτικοακουστικό υλικό (video) Προώθησης

Διαμορφώθηκε οπτικοακουστικό μήνυμα διάρκειας 17 δευτερολέπτων (<https://www.YouTube.com/watch?v=npusuAYBtco>), το οποίο βασίστηκε στο Πρωτεύον Δηλωτικό μήνυμα «**Μίλησε ανοιχτά στην εθνική έρευνα του ΕΚΚΕ για την έμφυλη βία**» και Συνθηματικό Μήνυμα «**Μίλησε Ανοιχτά. Η φωνή σου θα ακουστεί**». Το μήνυμα ενημέρωνε το κοινό ότι η έρευνα εντάσσεται στις δράσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της EUROSTAT για την έμφυλη βία με φορέα υλοποίησης στην Ελλάδα το ΕΚΚΕ. Το προωθητικό οπτικοακουστικό υλικό (promo video)

αναρτήθηκε στο @miliseanoixta κανάλι του YouTube που αναφέρθηκε προηγουμένως.

γ. Συνοδευτικά αρχεία - εργαλεία

Διαμορφώθηκαν λογότυπα και εικόνες σχετικές με την έρευνα σε μορφή κατάλληλη για την ανάρτησή τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης Facebook και Instagram Stories και Reels και διάφορα άλλα εργαλεία που αφορούσαν την υλοποίηση αλλά και την αξιολόγηση του εγχειρήματος.

Η ψηφιακή ενημερωτική εκστρατεία απευθυνόταν στο γενικό πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένης της ομάδας στόχου. Ακολουθήθηκαν δύο προσεγγίσεις που παρουσίαζαν διαφορές ανάλογα με τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνονταν το μήνυμα, ενώ παράλληλα υπήρχαν ομοιότητες ως προς τα μέσα προσέγγισης που χρησιμοποιούνταν σε κάθε περίπτωση.

1) Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση γενικού πληθυσμού

Σε αυτήν την περίπτωση χρησιμοποιήθηκε το Δελτίο Τύπου η δημοσίευση του οποίου έγινε τη Διεθνή Ημέρα για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών (25 Νοεμβρίου) για λόγους συμβολισμού και περαιτέρω απήχησης. Το Δελτίο Τύπου δημοσιεύτηκε στις ηλεκτρονικές εκδόσεις έγκριτων εφημερίδων που απευθύνονται στα μεγαλύτερα ηλικιακά στρώματα καθώς και νεαρότερες ηλικίες και στη συνέχεια αναδημοσιεύτηκε σε άλλες ιστοσελίδες. Επιπρόσθετα, αναρτήθηκε στους λογαριασμούς κοινωνικής δικτύωσης (social media) του ΕΚΚΕ και αναδημοσιεύτηκε από λογαριασμούς άλλων φορέων, προσωπικούς λογαριασμούς ατόμων που παρακολουθούν τις δραστηριότητες του ΕΚΚΕ, καθώς επίσης των συνεντευκτριών και των εποπτών που συμμετείχαν στην έρευνα.

Με αυτό τον τρόπο δημιουργήθηκε ένα δίκτυο διάχυσης της πληροφορίας με δυνατότητα ανατροφοδότησης της ενημέρωσης, με την αποφυγή επιπλέον κόστους.

2) Ενημέρωση, προσέγγιση και κινητοποίηση της ομάδας στόχου

Για την ενημέρωση και την προσέγγιση της ομάδας στόχου, δηλαδή γυναικών ηλικίας 18-74 ετών, ακολουθήθηκαν οι ακόλουθες δύο στρατηγικές. Η πρώτη αποσκοπούσε στην προσέγγιση των γυναικών μέσω της αξιοποίησης των δικτύων που έχουν ήδη διαμορφώσει δημόσιοι φορείς, υπηρεσίες, οργανώσεις και ΜΚΟ, οι οποίοι στηρίζουν γυναίκες που υφίστανται βία ή/και πολλαπλές διακρίσεις, ενεργοποιούνται στην προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής και οικονομικής ζωής και έχουν αναπτύξει δράση για την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και των ανισοτήτων. Ειδικότερα, το Δελτίο Τύπου που διαμορφώθηκε για το γενικό πληθυσμό διοχετεύθηκε και σε αυτούς τους οργανισμούς, παράλληλα με τις δημοσιεύσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media). Η δεύτερη στρατηγική βασίστηκε στις δυνατότητες των διαφημίσεων ιστοσελίδων (Google Ads), όπου έγινε αναφορά στο οπτικοακουστικό υλικό (Video) και στην χρήση λέξεων κλειδιών με περαιτέρω στόχευση την ομάδα στόχο.

Εικόνα . Δηλωτικό Μήνυμα

Η ενημερωτική εκστρατεία αξιολογήθηκε θετικά ως προς την απόκριση του κοινού σε αυτή με περισσότερες από 135.000 θεάσεις του οπτικοακουστικού υλικού (video) και περισσότερες από 100.000 θεάσεις των δημοσιεύσεων στον ηλεκτρονικό τύπο. Επισημαίνεται ότι οι συγκεκριμένες μετρήσεις αφορούν την περίοδο ως τη λήξη της ενημερωτικής εκστρατείας που διήρκεσε συνολικά δύο μήνες.

3. Μετάφραση, ποιοτικός έλεγχος και οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου στην Ελληνική γλώσσα

Η μετάφραση του ερωτηματολογίου στην Ελληνική γλώσσα από την αγγλική, διήρκεσε τέσσερις μήνες (Μάρτιος-Ιούνιος 2021). Στόχος ήταν η χρήση απλής και σαφούς γλώσσας στην απόδοση των ερωτήσεων, ενώ ταυτόχρονα έπρεπε να αποδίδονται από την αγγλική γλώσσα τα νοήματα και οι έννοιες του ερωτηματολογίου αναφοράς της EUROSTAT. Η ομάδα που ασχολήθηκε με την διαδικασία μετάφρασης μερίμνησε αφενός να αποδοθούν με ακρίβεια οι ορισμοί των μεταβλητών που συνδέονται με κάθε ερώτηση και αφετέρου να μεταφραστούν και να αποδοθούν στην ελληνική γλώσσα ευαίσθητες έννοιες ή λέξεις που περιγράφουν περιστατικά ή μορφές αδικήματος, βίας κ.ά. έχοντας ιδιαίτερη ευαισθησία ως προς την ευαλωτότητα των ερωτώμενων γυναικών κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Η συντονίστρια της ομάδας μετάφρασης (conciliator) είχε την τελική επιλογή για την απόδοση της ερώτησης σε περίπτωση αντιγνωμίας μεταξύ των μεταφραστών, διαδικασία που εφαρμόζεται πλέον συστηματικά στην εκπόνηση διεθνών ποσοτικών ερευνών μεγάλης κλίμακας. Η οριστικοποίηση του ερωτηματολογίου στην Ελληνική γλώσσα πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με πέντε γυναίκες εμπειρογνώμονες προερχόμενες από το ευρύτερο πεδίο των κοινωνικών επιστημών με ειδίκευση στη μελέτη του φύλου και των έμφυλων σχέσεων, οι οποίες είναι μέλη της πανεπιστημιακής και ερευνητικής κοινότητας ανά την Ελλάδα.⁴

Επισημαίνεται ότι δεν υπήρξε κάποια γλωσσική αναπροσαρμογή μεταξύ πιλοτικής έρευνας και κύριας έρευνας πεδίου.

Στο τμήμα που ακολουθεί, συζητείται η εννοιολόγηση των διαφορετικών μορφών βίας που αποτελούν αντικείμενο της έρευνας, βάσει των οποίων συγκροτήθηκε το ερωτηματολόγιο και διατυπώθηκαν οι σχετικές ερωτήσεις.

3.1. Οι μορφές βίας που περιλαμβάνονται στην έρευνα EU-GBV:

Έννοιες και ορισμοί

Οι μορφές βίας οι οποίες ορίζονται σε αυτήν την ενότητα συγκροτούν τις βασικές μεταβλητές/ έννοιες της έρευνας και ορίζονται βάσει της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης, η οποία επικυρώθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 2011 που αφορά την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, καθώς και των διαφορετικών μορφών ενδοοικογενειακής βίας. Η Σύμβαση αυτή θα πρέπει

⁴ Δήμητρα Κογκίδου, Καθηγήτρια, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα, Ομότιμη Καθηγήτρια, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), Βασιλική Πετούση, Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Μαρία Στρατηγάκη, Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών (Αθήνα), και Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών ΕΚΚΕ.

να εφαρμόζεται σε όλες τις μορφές βίας κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, η οποία πλήττει δυσανάλογα τις γυναίκες. Ως εκ τούτου, οι μορφές βίας όπως διερευνώνται στο πλαίσιο υλοποίησης της έρευνας EU-GBV και ορίζονται βάσει της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης συνίστανται στις εξής μορφές:

- Ψυχολογική βία (συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής βίας).
- Μη εμφανής παρακολούθηση/παρενόχληση (stalking).
- Σωματική βία.
- Σεξουαλική βία (συμπεριλαμβανομένου του βιασμού).
- Σεξουαλική παρενόχληση (καλύπτεται μόνο για καταστάσεις στην εργασία).

Επισημαίνεται ότι στο ερωτηματολόγιο της EUROSTAT, βάσει του οποίου διενεργήθηκε η παρούσα έρευνα, δεν περιλαμβάνονται άλλες μορφές βίας, αν και αποτελούν μέρος της Σύμβασης, όπως ο καταναγκαστικός γάμος, ο ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων, η αναγκαστική άμβλωση, η αναγκαστική στείρωση και τα λεγόμενα εγκλήματα «τιμής».

3.1.1. Η έννοια της έμφυλης βίας

Η έμφυλη βία μπορεί να οριστεί ως η βία που ασκείται εναντίον ενός ατόμου λόγω του φύλου του (συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας ή έκφρασης φύλου) ή ως βία που πλήττει δυσανάλογα τα άτομα ενός συγκεκριμένου φύλου. Παρόλο που την βιώνουν άτομα κάθε φύλου, οι γυναίκες και τα κορίτσια, κάθε ηλικίας και προέλευσης, υφίστανται περισσότερο την έμφυλη βία, η οποία μπορεί να είναι σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική.

Το φύλο αναφέρεται σε κοινωνικά κατασκευασμένους ρόλους, συμπεριφορές, δραστηριότητες και χαρακτηριστικά που μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί αντιπροσωπευτικά για τις γυναίκες και τους άνδρες.

Η διαπροσωπική βία αναφέρεται στη βία μεταξύ ατόμων και διακρίνεται σε ενδοοικογενειακή βία, βία μεταξύ συντρόφων και βία στην κοινότητα.

3.1.2. Η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας

Ως ενδοοικογενειακή βία θεωρείται κάθε πράξη σωματικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας η οποία συντελείται στο πλαίσιο της οικογένειας ή της οικιακής μονάδας, συμπεριλαμβανομένης της βίας μεταξύ συντρόφων, ανεξάρτητα από το αν ο/η δράστης μοιράζεται ή είχε μοιραστεί την ίδια κατοικία με το θύμα.

Εκτός από τους στενούς/ ερωτικούς συντρόφους και τα μέλη της οικογένειας, η οικογένεια ή η οικιακή μονάδα περιλαμβάνει επίσης τα πρόσωπα που ζουν ή ζούσαν στο ίδιο νοικοκυριό με το θύμα όταν συνέβη το βίαιο περιστατικό, είτε πρόκειται για οικογένεια είτε όχι.

Ως μέλος της οικογένειας ορίζονται οι συγγενείς εξ αίματος, δηλαδή οι γονείς, τα παιδιά και άλλοι συγγενείς εξ αίματος που μπορεί να συμβιώνουν ή να μη

συμβιώνουν, καθώς και άλλα μέλη του νοικοκυριού ή συγγενείς λόγω γάμου ή υιοθεσίας.

Ως στενοί-ερωτικοί σύντροφοι ορίζονται:

- νυν ή πρώην σύζυγοι,
- αναγνωρισμένοι σύντροφοι ή συγκάτοικοι με τη σύναψη συμφώνου συμβίωσης,
- άτομα που έχουν μη θεσμοθετημένη σχέση ή που βγαίνουν ραντεβού αυτήν την περίοδο,
- άτομα των οποίων ο γάμος έχει λυθεί ή κηρυχθεί άκυρος,
- πρόσωπα που διατηρούν ή διατηρούσαν, επίσημα ή ανεπίσημα δεσμό με σκοπό τον γάμο ή τη σύναψη συμφώνου συμβίωσης.

3.1.3. Ψυχολογική βία

Ως ψυχολογική βία ορίζεται η εσκεμμένη συμπεριφορά που κατατείνει στην σοβαρή πρόκληση βλάβης, στην ψυχολογική ακεραιότητα του ατόμου μέσω καταναγκασμού ή απειλών (Σύμβαση Κωνσταντινούπολης, Άρθρο 33). Αυτή η μορφή βίας περιλαμβάνει ένα εύρος συμπεριφορών που αφορούν επεισόδια συναισθηματικής κακοποίησης και ελεγκτικής συμπεριφοράς, επεκτείνοντας την με την έννοια της «οικονομικής βλάβης», η οποία μπορεί να συνδέεται με την ψυχολογική βία.

3.1.4. Μη εμφανής παρακολούθηση ή παρενόχληση (Stalking)

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ορίζει την μη εμφανή παρακολούθηση/ παρενόχληση (stalking) ως «εσκεμμένη συμπεριφορά η οποία κατατείνει στην επαναλαμβανόμενη απειλητική συμπεριφορά κατά άλλου ατόμου, προκαλώντας φόβο για την ασφάλειά του/της» (Άρθρο 34).

3.1.5. Σωματική βία

Στη Σύμβαση, η σωματική βία ορίζεται ως «η εκ προθέσεως συμπεριφορά η οποία κατατείνει στην διάπραξη πράξεων σωματικής βίας κατά άλλου προσώπου» (Άρθρο 35). Διευκρινίζεται περαιτέρω στην επεξηγηματική έκθεση της σύμβασης ότι ο όρος σωματική βία αναφέρεται σε «σωματική βλάβη που υφίσταται ως αποτέλεσμα της εφαρμογής άμεσης και παράνομης σωματικής βίας» (παράγραφος 188). Η πράξη σωματικής βίας στην έρευνα EU-GBV περιλαμβάνει επίσης ως εκφάνσεις βίαιης συμπεριφοράς τη σωματική βλάβη και την πρόκληση φόβου.

3.1.6. Σεξουαλική βία

Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ορίζει τη σεξουαλική βία στο πλαίσιο των «εκ προθέσεως συμπεριφορών» που περιλαμβάνουν:

- α. διάπραξη μη συναινετικής κολπικής, πρωκτικής ή στοματικής διείσδυσης σεξουαλικού χαρακτήρα στο σώμα άλλου ατόμου με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε σωματικού μέρους ή αντικειμένου,
- β. διάπραξη άλλων μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα με άτομο,
- γ. εξαναγκασμό άλλου ατόμου να συνευρεθεί μη-συναινετικά με τρίτο πρόσωπο.

Διευκρινίζεται επίσης ότι «Η συγκατάθεση πρέπει να παρέχεται εκουσίως, ως αποτέλεσμα της ελεύθερης βούλησης του ατόμου η οποία αξιολογείται στο πλαίσιο των συνοδών περιστάσεων» (Άρθρο 36). Ως σεξουαλική βία δηλαδή χαρακτηρίζεται κάθε είδους επιβλαβής ή ανεπιθύμητη σεξουαλική συμπεριφορά που επιβάλλεται σε κάποιον, συμπεριλαμβανομένου του βιασμού, της απόπειρας βιασμού και άλλων σεξουαλικών πράξεων (π.χ. οικείο άγγιγμα χωρίς συγκατάθεση, χρήση βίας ή εξαναγκασμού για την επίτευξη ανεπιθύμητων σεξουαλικών πράξεων ή οποιαδήποτε σεξουαλική δραστηριότητα που ένα άτομο θεωρεί εξευτελιστική ή ταπεινωτική, κ.λπ.).

Ο βιασμός αναφέρεται στη συμμετοχή σε μη συναινετική σεξουαλική επαφή, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης σωματικής βίας και με το θύμα να τίθεται σε μια κατάσταση αδυναμίας άρνησης ή αναγκαστικής συμμόρφωσης λόγω φόβου.

3.1.7. Σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία

Η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία περιλαμβάνει οποιαδήποτε «μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός ατόμου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος» (Οδηγία της ΕΚ 2006/54/ΕΚ).

3.2. Επεισόδια, περιστατικό και σειρά περιστατικών

Το «επεισόδιο», στο πλαίσιο της έμφυλης βίας, δύναται να περιέχει μια ή περισσότερες πράξεις και ισούται με ένα περιστατικό βίας. Τα περιστατικά που αναφέρονται στην παρούσα έρευνα είναι συγκεκριμένες συμπεριφορές που θα μπορούσε να έχει βιώσει η ερωτώμενη και αντιστοιχούν στις λεγόμενες «ερωτήσεις ελέγχου» (screening questions) που τίθενται στο ερωτηματολόγιο. Παραδείγματα τέτοιων επεισοδίων μπορεί να αποτελούν κάποιο ανάρμοστο κοίταγμα ή επίμονο βλέμμα που συνέβη στην εργασία και έκανε την ερωτώμενη να αισθανθεί άβολα. Με αυτή την έννοια ένας τύπος συμπεριφοράς συνιστά μία πράξη (ένας τύπος συμπεριφοράς = μια πράξη).

Αυτός ο τύπος συμπεριφοράς θα μπορούσε να:

- έχει βιωθεί μία ή περισσότερες από μία φορές,
- να συνέβη ως μεμονωμένη συμπεριφορά ή ως μία από τις εκφάνσεις βίας που η ερωτώμενη υπέστη κατά τη διάρκεια ενός βίαιου περιστατικού,

- έγινε από ένα ή από διαφορετικά πρόσωπα στην ίδια ή σε διαφορετικές περιπτώσεις.

Το περιστατικό αναφέρεται σε μία βίαιη κατάσταση κατά τη διάρκεια της οποίας η ερωτώμενη θα μπορούσε να έχει βιώσει μία ή περισσότερα διαφορετικά επεισόδια. Για παράδειγμα, κατά τη διάρκεια μιας επίθεσης στο δρόμο, ένα άτομο βίωσε βιασμό και σωματική βία (ένα περιστατικό με δύο επεισόδια). Τα ακόλουθα παραδείγματα δείχνουν τη διαφορά μεταξύ αυτών των δύο εννοιών:

- Τα τελευταία πέντε (5) χρόνια, μια γυναίκα έχει βιώσει σπρωξίματα αρκετές φορές από το ίδιο άτομο (ένας τύπος βίαιης συμπεριφοράς = μια πράξη, πολλά περιστατικά από το ίδιο άτομο),
- Κατά τη διάρκεια του τελευταίου έτους, μια γυναίκα έχει βιώσει σπρώξιμο μία φορά από τον σύντροφό της και μία φορά από έναν άγνωστο (ένας τύπος βίαιης συμπεριφοράς = μία πράξη, δύο περιστατικά από διαφορετικά πρόσωπα),
- Κατά τη διάρκεια ενός βίαιου επεισοδίου, μια γυναίκα σπρώχτηκε βίαια από τον σύντροφό της (ένα περιστατικό, μια πράξη),
- Κατά τη διάρκεια ενός βίαιου επεισοδίου, μια γυναίκα σπρώχτηκε βίαια και ξυλοκοπήθηκε (ένα περιστατικό, δύο επεισόδια).

3.2.3. Η επαναλαμβανόμενη βία

Η επαναλαμβανόμενη βία, η οποία αποτελεί μια σειρά περιστατικών βίας, αναφέρεται σε παρόμοια βίαια επεισόδια που επαναλαμβάνονται από το ίδιο άτομο (ή τα ίδια άτομα) που συνέβησαν υπό ίδιες συνθήκες και πιθανώς από το ίδιο άτομο (ή τα ίδια άτομα) περισσότερες της μίας φορές. Για παράδειγμα, μια γυναίκα έχει υποστεί σωματική βία από τον σύντροφό της αρκετές φορές το μήνα για τρία χρόνια.

Εκτός του όρου «περιστατικό», στη σχετική βιβλιογραφία απαντώνται και άλλοι όροι, όπως «συμβάν» ή «γεγονός». Η σύσταση από την EUROSTAT ήταν να επιλεγεί ένας όρος δόκιμος και κατανοητός από τον πληθυσμό στο εθνικό πλαίσιο και με βάση αυτή τη λογική επιλέχθηκε η λέξη «περιστατικό».

3.3. Οι ερωτήσεις ελέγχου και η χρονική αναφορά

Οι «ερωτήσεις ελέγχου» (screening questions) αποτέλεσαν το πλέον αποτελεσματικό εργαλείο για την ανίχνευση της εμφάνισης ενός βίαιου περιστατικού, καθώς από αυτά τα δεδομένα υπολογίζονται οι διάφοροι δείκτες επιπολασμού (δηλαδή συχνότητας εμφάνισης στο πληθυσμό). Για να διασφαλιστεί ότι μπορούν να καταγραφούν όλοι οι πιθανοί τύποι συμπεριφορών (περιστατικών) από όλους τους πιθανούς τύπους δραστών, το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ενότητες που βοηθούν την ερωτώμενη να επικεντρωθεί σε συγκεκριμένα περιστατικά όπως: σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, βία από νυν/ πρώην σύντροφο, βία από μη-σύντροφο, μη εμφανής παρακολούθηση/ παρενόχληση (Stalking) και βία στην παιδική ηλικία.

Η σειρά των ερωτήσεων ελέγχου όπως και η αλληλουχία τους ήταν πράγματι σημαντικές δεδομένου ότι υπάρχει μια αυξανόμενη ένταση ως προς τη σοβαρότητα

κάθε μορφής βίας που διερευνάται, είτε αυτή αφορά τον/ την σύντροφο της ερωτώμενης είτε αφορά μη-σύντροφο με σταδιακή κορύφωση μορφών βίας, από το βίαιο σπρώξιμο μέχρι την απόπειρα στραγγαλισμού ή χρήση όπλου ως ενδεικτικά παραδείγματα.

Επιπρόσθετα, οι ερωτήσεις ελέγχου που αφορούσαν την ψυχολογική βία βρίσκονταν σε ξεχωριστή ενότητα από άλλους τύπους βίας και η ερώτηση αφορούσε μόνο τον/ την σύντροφο (νυν/ πρώην). Μια σημαντική παραδοχή στην παρούσα έρευνα ήταν η ουσιαστική διαφοροποίηση της πρόσληψης της βίας μεταξύ συντρόφων και της βίας από μη σύντροφο και, ως εκ τούτου, οι δύο αυτές ενότητες ερωτήθηκαν διακριτά.

Επισημαίνεται ότι κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης των συνεντευκτριών, τονίστηκε ότι οι ερωτήσεις αυτές λόγω της ευαίσθητης φύσης τους θα έπρεπε να εκφωνούνται με προσεκτική, αβίαστη και ουδέτερη χροιά φωνής.

3.3.1. Τωρινή και πρότερη βία από σύντροφο

Η τωρινή όπως και οι προηγούμενες βιωματικές εμπειρίες βίας από σύντροφο περιλαμβάνουν την ψυχολογική βία, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής βίας, τις απειλές, τη σωματική και τη σεξουαλική βία που ασκείται από τον τωρινό/ την τωρινή και κάθε πρώην σύντροφο, αντίστοιχα, ανεξάρτητα από την ηλικία του θύματος όταν συνέβη το (τελευταίο) βίαιο περιστατικό.

3.3.2. Βία από μη-σύντροφο

Η βία από μη-σύντροφο περιλαμβάνει τις απειλές, τη σωματική και τη σεξουαλική βία που ασκείται από οποιονδήποτε άλλο άνδρα ή γυναίκα εκτός του τωρινού ή του προηγούμενου συντρόφου που βιώθηκε μετά την ηλικία των 15 ετών.

3.3.3. Βία στην παιδική ηλικία

Η βία που βιώνεται στην παιδική ηλικία αφορά τη σωματική βία που ασκείται από τους γονείς, τη σεξουαλική βία που ασκείται από οποιοδήποτε πρόσωπο και την παρακολούθηση της βίας μεταξύ των γονέων πριν από την ηλικία των 15 ετών.

Γονείς είναι τα πρόσωπα που ανέθρεψαν την ερωτώμενη. Ως «μητρική φιγούρα» εκλαμβάνεται είτε η βιολογική μητέρα, η μητριά, η θετή μητέρα ή η γιαγιά. Το ίδιο ισχύει και για τον πατριό, τον θετό πατέρα ή τον παππού, ο οποίος μπορεί να αποτελεί «πατρική φιγούρα» εάν ο βιολογικός πατέρας δεν ανέθρεψε την ερωτώμενη.

Σε περίπτωση γονέων του ίδιου φύλου, αντί για «μητέρα» και «πατέρα», τα πρόσωπα αυτά αποκαλούνταν «γονέας ένα» και «γονέας δύο» και δόθηκαν οι απαραίτητες οδηγίες στις συνεντεύκτριες.

3.3.4. Το χρονικό πλαίσιο της βίας

Επισημαίνεται ότι απώτερος στόχος της έρευνας EU-GBV είναι να διερευνήσει το τρέχον επίπεδο βίας, καθώς και την βιωμένη εμπειρία βίας κατά τη διάρκεια της ζωής. Ο χρόνος είναι μια σημαντική διάσταση και προσδιορίζει ως προς αυτήν τις εμπειρίες βίας που έχουν βιώσει οι ερωτώμενες. Τα δεδομένα που καλύπτουν τις εμπειρίες του τελευταίου έτους και των τελευταίων πέντε ετών εκτιμάται ότι μπορούν να παρέχουν ένδειξη της έκτασης και της φύσης των μορφών βίας σήμερα, καθώς και κάποια εκτίμηση του αριθμού των ατόμων που ενδέχεται να χρειάζονται βοήθεια. Από την άλλη πλευρά, οι βιωμένες εμπειρίες σε όλη τη διάρκεια της ζωής παρέχουν μια ένδειξη του συνολικού αριθμού των ατόμων που έχουν κάποια στιγμή υποστεί τέτοιες μορφές βίας.

Η διάσταση του χρόνου επιτρέπει τη συγκρισιμότητα των δεδομένων ιδιαίτερα στην περίπτωση που η έρευνα EU-GBV επαναληφθεί. Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να υπάρξει συγκρισιμότητα μεταξύ των πιο πρόσφατων δεδομένων και των δεδομένων που καλύπτουν μικρότερες χρονικές περιόδους (το τελευταίο έτος και τα τελευταία πέντε έτη) έτσι ώστε να επιτρέψουν την παρακολούθηση του φαινομένου αυτού στο χρόνο, κάτι που οι δείκτες επιπολασμού κατά τη διάρκεια της ζωής δεν θα μπορούσαν να κάνουν. Παρότι τα δεδομένα για το τελευταίο έτος θα ήταν ο καλύτερος δείκτης για την παρακολούθηση του φαινομένου, η συγκρισιμότητα θα είναι εφικτή σε περίπτωση που υπάρχει αρκετά σημαντικός αριθμός παρατηρήσεων.

Όπως αναλύθηκε σε προηγούμενες ενότητες, κάθε ερώτηση ελέγχου αναφέρεται σε διαφορετικό χρόνο. Για παράδειγμα, η βία που βιώνεται από τον σύντροφο καλύπτει τη διάρκεια της ζωής, ενώ η βία που βιώνεται από οποιονδήποτε μη-σύντροφο, αφορά σωματική και σεξουαλική βία που ασκείται από την ηλικία των 15 ετών και πάνω, ενώ τέλος η βία που ασκείται στην παιδική ηλικία αφορά την ηλικία κάτω των 15 ετών.

Τέλος, η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία αναφέρεται στις εμπειρίες της ερωτώμενης στην εργασιακή ζωή της καταγράφοντας δράστες εντός του επαγγελματικού περιβάλλοντός της (δηλ. επαγγελματική σχέση, όπως συνάδελφος/ συναδέλφισσα, προϊστάμενος/ προϊσταμένη, διευθυντής/ διευθύντρια).

3.4. Ο ορισμός του θύματος και η σχέση θύματος και θύτη

Θύμα ή επιζών/ επιζήσασα είναι το άτομο που έχει βιώσει βία. Ενώ οι όροι «θύμα» και «επιζήσασα» χρησιμοποιούνται μερικές φορές εναλλακτικά, ο όρος «θύμα» χρησιμοποιείται στα νομικά και στην ιατρική συνήθως, ενώ ο όρος «επιζήσασα» προτιμάται γενικότερα στους τομείς της ψυχολογικής και κοινωνικής υποστήριξης, διότι υποδηλώνει ανθεκτικότητα. Γενικά, ευαίσθητοι όροι όπως θύμα, βιασμός ή βία δεν χρησιμοποιήθηκαν ως τέτοιοι στο ερωτηματολόγιο αλλά ούτε και στον προφορικό λόγο σύμφωνα με τις συστάσεις του Αναλυτικού Οδηγού της EUROSTAT και η επιλογή αυτή συνδέεται με την αποφυγή υπερτονισμού της φύσης της έρευνας που θα μπορούσε ενδεχόμενα να οδηγήσει σε απόκρυψη πληροφορίας ή σε διακοπή της συνέντευξης από την ερωτώμενη.

Η σχέση μεταξύ του θύματος και του θύτη είναι ο κύριος παράγοντας για την κατανόηση των πιθανών κινήτρων της βίας και για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων και των συνεπειών της τόσο για το θύμα όσο και για την κοινωνία. Αρχικά, οι σύντροφοι έπρεπε να διαχωρίζονται από κάθε άλλον δράστη/ δράστιδα, καθώς μελέτες έχουν δείξει ότι η συντροφική βία υποτιμάται εάν όλες οι ερωτήσεις ελέγχου ερωτώνται μαζί. Επιπλέον, οι πληροφορίες σχετικά με άλλους δράστες εκτός από τον σύντροφο θα πρέπει να είναι αρκετά λεπτομερείς ώστε να καλύπτουν τη βία που εκδηλώνεται σε ευρύ φάσμα συνθηκών και εν δυνάμει κινήτρων.

Τέλος, οι τύποι σχέσεων μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. Ενδεικτικά οι δράστες που σχετίζονται με τη στρατιωτική εξουσία ή τον κλήρο μπορεί να είναι ουσιώδεις σε ορισμένες χώρες. Ο σχεδιασμός της έρευνας λαμβάνει υπόψη τις τοπικές πολιτισμικές πρακτικές που υπάρχουν σε κάθε χώρα και συνεπώς το ΕΚΚΕ ως φορέας υλοποίησης της έρευνας είχε την ελευθερία να καταχωρήσει διαφορετικά ταξινομημένους τύπους δραστών, υπό την προϋπόθεση ότι οι διαχωρισμοί αυτοί θα μπορούσαν να αναταξινομηθούν άμεσα και να εναρμονιστούν με τους τύπους δραστών στην έρευνα EU-GBV. Για την ελληνική έρευνα δεν χρειάστηκε να γίνουν αναταξινομήσεις αυτού του τύπου.

3.4.1. Το φύλο του δράστη

Το φύλο του δράστη είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση της σχέσης μεταξύ του θύματος και του δράστη. Με βάση αυτό το δεδομένο, κάθε τύπος πρέπει να ταξινομείται διακριτά ως άνδρας και γυναίκα. Ωστόσο, ο κανόνας αυτός ισχύει μόνο για τους μη συντρόφους δράστες, καθώς οι πληροφορίες σχετικά με το φύλο του στενού συντρόφου ζητούνται χωριστά. Παρόλα αυτά, σε ορισμένες περιπτώσεις, η ερωτώμενη μπορεί να μην γνωρίζει αν ο δράστης ήταν άνδρας ή γυναίκα (π.χ. κάποιος από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης). Δεδομένου ότι μπορεί η ερωτώμενη να μην γνωρίζει το φύλο του ατόμου υπάρχει και η επιλογή: «Άλλο, δεν γνωρίζω αν είναι άνδρας ή γυναίκα».

Η σημασία της χρονικής αναφοράς στον ορισμό της σχέσης θύματος-θύτη είναι σημαντική διότι καθορίζεται από διάφορες πτυχές. Καταρχάς, στην περίπτωση των στενών συντρόφων, λαμβάνεται υπόψη η τωρινή κατάσταση. Για παράδειγμα, εάν ένα θύμα έχει σήμερα μη βίαιο σύντροφο, αλλά ο πρώην σύντροφός της ήταν βίαιος, τότε ο δράστης είναι «πρώην σύντροφος», ανεξάρτητα από το αν ο εν λόγω σύντροφος ήταν νυν ή πρώην όταν συνέβη το βίαιο περιστατικό (ή τα βίαια περιστατικά).

Αντίθετα, κατά τον ορισμό της σχέσης μεταξύ του θύματος και του μη συντρόφου δράστη, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σχέση που υπήρχε κατά τη στιγμή του βίαιου περιστατικού. Αν το περιστατικό συνέβη πριν από αρκετά χρόνια όταν το θύμα ήταν φοιτήτρια και την έβλαψε ο καθηγητής της, τότε η σχέση με τον δράστη καθορίζεται από την επιλογή: «Προϊστάμενος/ αρχηγός/ καθηγητής/ δάσκαλος».

3.5. Χαρακτηριστικά της βίας

Παράλληλα με τις ερωτήσεις που αποσκοπούν στη μέτρηση των εμπειριών διαφορετικών ειδών βίας, ως σημαντική διάσταση της έρευνας αναδεικνύεται και η αξιολόγηση των περιστατικών αυτών σε συνάρτηση με ορισμένα χαρακτηριστικά όπως η σοβαρότητα τους, η συχνότητα, τυχόν επιπτώσεις στην υγεία και ενέργειες στις οποίες τυχόν προέβησαν τα θύματα στη συνέχεια.

Η έννοια της συχνότητας εγείρει κάποια ζητήματα, καθώς δεν είναι πάντα εύκολο να καθοριστεί το είδος της βίας (π.χ. ψυχολογική βία) είτε πολύ περισσότερο οι ερωτώμενες να είναι σε θέση να ανακαλέσουν με ακρίβεια τη συχνότητα των περιστατικών ή τη χρονική τους διάρκεια. Προς τούτο, οι σχετικές ερωτήσεις εισάγονται με την εκφώνηση: «Γνωρίζουμε ότι μπορεί να είναι δύσκολο να το θυμηθείτε αυτό, γι' αυτό αφιερώστε όσο χρόνο χρειάζεστε πριν απαντήσετε».

Είναι προφανές, ωστόσο, ότι ο χρόνος που διατίθεται για μια απάντηση όταν η συχνότητα παραμένει ακανόνιστη είναι κρίσιμος, καθώς οι ερωτώμενες μπορούν να ανακαλέσουν στην μνήμη τους περισσότερες πληροφορίες αν τους δοθεί περισσότερος χρόνος και η πρακτική αυτή υιοθετήθηκε κατά την υλοποίηση της έρευνας σε όλες τις χώρες. Κατά την πιλοτική φάση της έρευνας καταδείχθηκε η δυσκολία ανάκλησης της μνήμης των ερωτώμενων για τον ακριβή αριθμό περιστατικών που υπερέβαιναν τα δέκα. Επιπρόσθετα, οι ερωτώμενες καλούνται να δηλώσουν τη διάρκεια της συγκεκριμένης βίας επιλέγοντας μεταξύ χρονικού διαστήματος λιγότερο των έξι μηνών έως περισσότερο των πέντε ετών.

Ένα σημαντικό θέμα που διερευνήθηκε ήταν, όπως προαναφέρθηκε, οι επιπτώσεις της βίας τόσο για το θύμα όσο και για την κοινωνία. Αρχικά, οι επιπτώσεις της βίας διακρίνονται σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες. Ενδεικτικά, οι συνέπειες αυτές ποικίλλουν από μικρά κοψίματα και μώλωπες έως αποβολή κατά την κύηση ή μακροχρόνια προβλήματα υγείας. Κατά δεύτερον, οι συνέπειες μπορεί να είναι τόσο σωματικές όσο και οικονομικές. Για παράδειγμα, αν οι τραυματισμοί ήταν σοβαροί, το θύμα μπορεί να χρειάστηκε να πάρει αναρρωτική άδεια ή να αλλάξει δουλειά ή ακόμη και να απομακρυνθεί από την αγορά εργασίας. Σε αυτό το πλαίσιο, οι διάφορες ερωτήσεις στην έρευνα EU-GBV που αφορούν αυτήν τη συζήτηση έχουν αναπτυχθεί αρκετά αναλυτικά.

Η έννοια της σοβαρότητας της βίας είναι πολυδιάστατη, και για αυτό οι πληροφορίες συλλέχθηκαν μέσω της διερεύνησης ποικίλων διαστάσεων: φύση των περιστατικών, φόβος για τη ζωή της ερωτώμενης, σοβαρότητα των τραυματισμών, συχνότητα περιστατικών, επιπτώσεις, κ.λπ. Η λογική αυτής της διερεύνησης αποσκοπεί στην αξιοποίησή τους για την ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης αλλά και ως χρήσιμα δεδομένα στα προγράμματα εκπαίδευσης φορέων που επιδιώκουν να παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες και παρεμβάσεις.

Η εκτίμηση της μη καταγεγραμμένης βίας αποτελεί σημαντική πτυχή για τον καθορισμό στοχευμένων πολιτικών εξάλειψης της βίας. Έτσι, περιλαμβάνονται ερωτήσεις σχετικά με την καταγγελία του περιστατικού, τους λόγους μη-καταγγελίας

στην ποινική δικαιοσύνη ή σε αρμόδιες αρχές, την αναζήτηση βοήθειας από φορείς υγείας, καθώς και την ενημέρωση μελών της οικογένειας ή της τοπικής κοινότητας.

3.6. Η σημασία του τελευταίου περιστατικού

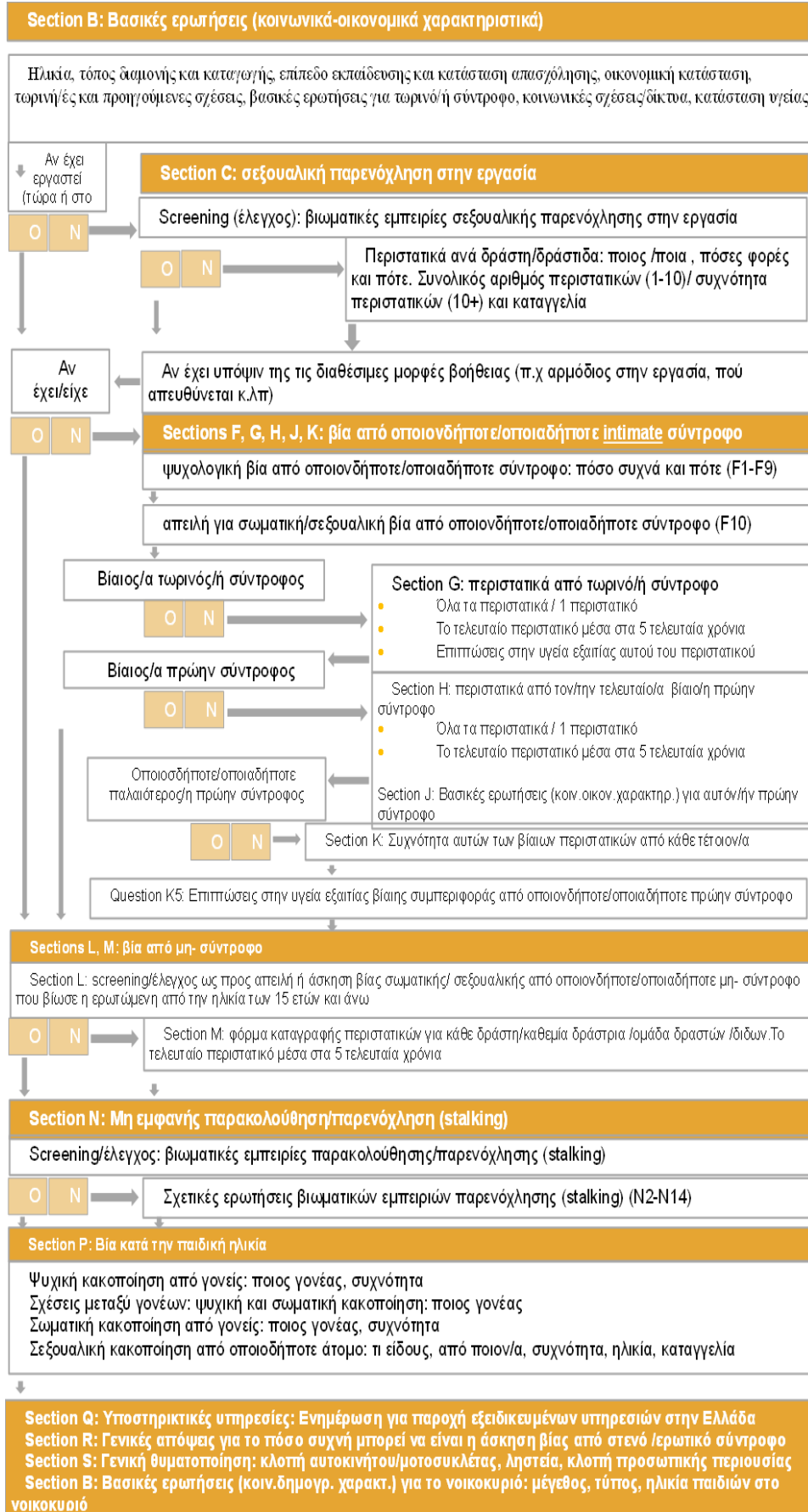
Οι πληροφορίες που αφορούν τη διάρκεια, τη συχνότητα, τις σωματικές βλάβες και τον φόβο για κίνδυνο της ζωής είναι πολύ χρήσιμες ώστε να γνωρίζουμε πόσο σοβαρή ήταν η βία που υπέστησαν οι γυναίκες και εν τέλει για να συγκρίνουμε άνδρες και γυναίκες, στην περίπτωση που συλληχθούν στοιχεία για τους άνδρες. Όσον αφορά τη βία μεταξύ συντρόφων, δεδομένου ότι η βία συχνά επαναλαμβάνεται, οι ερωτήσεις αυτές είναι απαραίτητες για να αντληθούν πληροφορίες και δεδομένα σχετικά με το συνολικό ιστορικό της βίας.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι εμπειριστατωμένες ερωτήσεις σχετικά με τη βία, και ιδίως οι ερωτήσεις που αφορούν το τελευταίο επεισόδιο είναι ζωτικής σημασίας, καθώς το τελευταίο επεισόδιο αποτελεί ένα είδος τυχαίας επιλογής βίαιων γεγονότων που παρουσιάζουν τη δυναμική και τη σοβαρότητά τους. Κατά την πιλοτική φάση της έρευνας σύμφωνα με την EUROSTAT ένα κοινό ζήτημα που προκύπτει από τις μαρτυρίες των ερωτηθέντων φάνηκε πως είναι η τάση τους να περιγράφουν το πιο σοβαρό και όχι το τελευταίο περιστατικό. Σε αυτήν την περίπτωση, επίσης, φάνηκε ότι ο ρόλος των συνεντευκτριών ήταν αποφασιστικός στο να καθοδηγήσουν τις ερωτώμενες προς τη σωστή κατεύθυνση με τη χρήση συγκεκριμένων οδηγιών ώστε να διευκρινιστεί το ζήτημα. Στην ελληνική έρευνα δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση κατά την εκπαίδευση των συνεντευκτριών στη συγκεκριμένη πτυχή του ερωτηματολογίου.

Όπως προκύπτει από τη σχετική συζήτηση, το πώς ορίζονται ή τίθενται τα ερωτήματα σχετικά με το τελευταίο περιστατικό είναι καθοριστικής σημασίας για την επιτυχή άντληση των πληροφοριών αυτών. Με βάση τον προαναφερόμενο προβληματισμό, οι ερωτήσεις που αφορούν το τελευταίο περιστατικό στην έρευνα EU-GBV υποβάλλονται μόνο για περιστατικά που συνέβησαν τα τελευταία πέντε χρόνια και χωριστά για τον σημερινό/ τη σημερινή σύντροφο, τον/την πρώην σύντροφο και τον/τη μη σύντροφο.

Στο παρακάτω διάγραμμα ροής του ερωτηματολογίου, της αλληλουχίας δηλαδή των ερωτήσεων με βάση την απάντηση που έχει προηγηθεί, αναδεικνύεται η συνθετότητα της έρευνας, ο πλούτος των πληροφοριών που συλλέγονται και εν τέλει η σπουδαιότητα του εγχειρήματος για την ελληνική κοινωνία και την εφαρμογή πολιτικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

3.7. Διάγραμμα Ροής του Ερωτηματολογίου

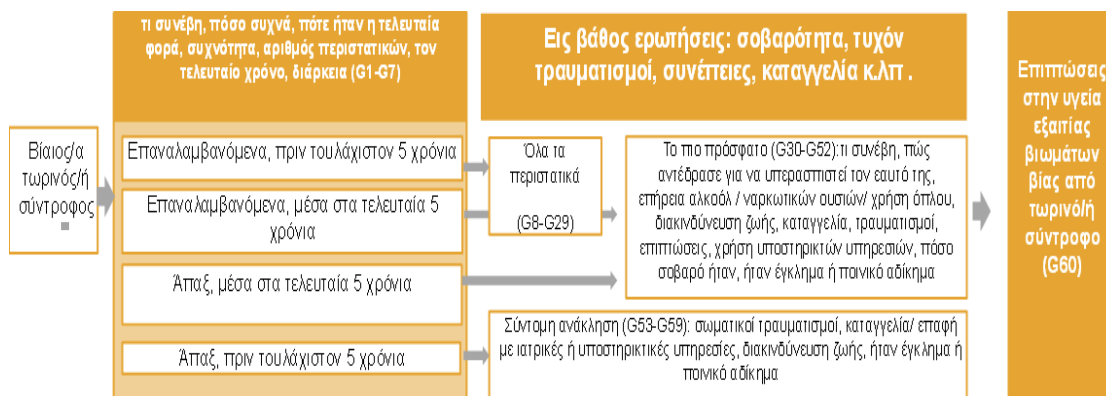

3.7.1 Βία από οποιονδήποτε/ οποιαδήποτε σύντροφο

Μετά τις ερωτήσεις ελέγχου σχετικά με βία από τον στενό/ερωτικό σύντροφο, οι ερωτήσεις εστιάζουν ξεχωριστά στην απειλή ή άσκηση σωματικής/ σεξουαλικής βίας από οποιονδήποτε/ οποιαδήποτε τωρινό ή πρώην σύντροφο.

Και για τους δύο τύπους συντρόφων, οι ενότητες καλύπτουν βιωματικές εμπειρίες από όλα τα περιστατικά και εν συνεχεία εστιάζουν στο τελευταίο περιστατικό, εάν το περιστατικό συνέβη μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Εάν η ερωτώμενη έχει βιώσει μόνο ένα περιστατικό (και όχι κατ' επανάληψη περιστατικά) και αυτό συνέβη μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια, τότε παραλείπεται όλη η ενότητα που αφορά όλα τα περιστατικά και η πληροφορία θα καταγραφεί στην ενότητα που αφορά το τμήμα του τελευταίου περιστατικού. Ωστόσο, αν το περιστατικό συνέβη σε λιγότερο από πέντε χρόνια πριν, τότε στο τμήμα που αφορά το πιο πρόσφατο (τελευταίο) περιστατικό δεν συμπληρώνεται η φόρμα αυτή και αντ' αυτής συμπληρώνεται η σύντομη φόρμα καταγραφής (1 μόνο περιστατικό).

Εάν η ερωτώμενη έχει βιώσει τη βία από τον τωρινό/ την τωρινή ή τους τωρινούς/ πρώην συντρόφους, πρώτα γίνονται οι ερωτήσεις για τον τωρινό/ τωρινή σύντροφο και στη συνέχεια οι ερωτήσεις που αφορούν την βία από τον/την πρώην σύντροφο.

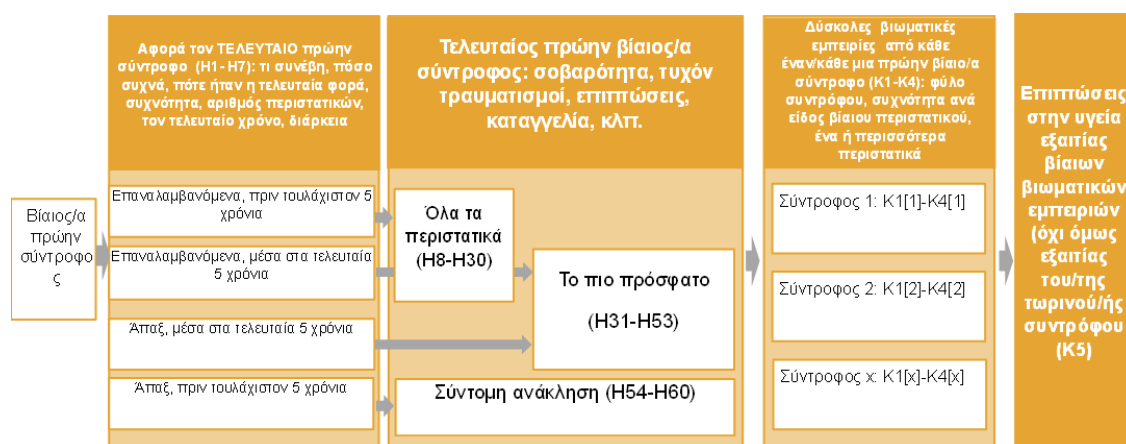
Το Τμήμα G (Section G) αφορά τη βία από τον/την τωρινό/ τωρινή σύντροφο και βασίζεται στο προαναφερόμενο σκεπτικό:

Οι ερωτήσεις που αφορούν βιωματικές εμπειρίες από πρώην συντρόφους εστιάζουν καταρχάς στον προηγούμενο πρώην βίαιο/ βίαια σύντροφο που αφορά το τελευταίο άτομο με το οποίο η ερωτώμενη είχε ερωτική σχέση και από το οποίο η ερωτώμενη βίωσε απειλή ή άσκηση σωματικής/ σεξουαλικής βίας. Για παράδειγμα, εάν η ερωτώμενη είχε τρεις πρώην συντρόφους και ο/η πιο πρόσφατος/η πρώην σύντροφος δεν ήταν βίαιος/α, ο/η αμέσως προηγούμενος/η σύντροφος ασκούσε μόνο ψυχολογική βία και όχι σωματική ή σεξουαλική, ενώ ο/η αμέσως προηγούμενος/η σύντροφος ασκούσε και σωματική βία, τότε αυτός/ή (δηλαδή ο/η σύντροφος που ασκούσε σωματική βία) θα πρέπει να θεωρηθεί ως ο πιο πρόσφατος βίαιος/ βίαια πρώην σύντροφος ακόμη και αν δεν ήταν η τελευταία, χρονολογικά σχέση της ερωτώμενης.

Δεδομένου ότι οι εμπειρίες με τον/την τελευταίο/α βίαιο/η πρώην σύντροφο είναι οι πιο πρόσφατες, θα πρέπει να είναι πιο εύκολο για την ερωτώμενη να θυμηθεί τι συνέβη. Από την άλλη όμως, εστιάζοντας στον/στην τελευταίο/α βίαιο/η πρώην σύντροφο, η ερωτώμενη μπορεί να ανακαλέσει μια τυχαία επιλογή βίαιων γεγονότων με περισσότερους πρώην συντρόφους.

Το Τμήμα Η (Section H) αφορά βία του τελευταίου πρώην συντρόφου που βασίζεται στο προαναφερόμενο σκεπτικό, ενώ οι ερωτήσεις για κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά αυτού/ής του/της συντρόφου γίνονται στην επόμενη ενότητα.

Το Τμήμα Κ (Section K) περιλαμβάνει ερωτήσεις για προηγούμενους πρώην συντρόφους. Η τελευταία ερώτηση (K5) διερευνά τις επιπτώσεις στην υγεία του θύματος εξαιτίας της βίας από προηγούμενους/ες πρώην σύντροφο/ους.

3.7.2. Βία από μη-σύντροφο

Η ενότητα που αφορά τη βία από μη σύντροφο ξεκινά με ερωτήσεις ελέγχου για να καταλάβουμε αν η ερωτώμενη είχε οποιαδήποτε βίαιη βιωματική εμπειρία με μη σύντροφο μετά την ηλικία των 15 ετών. Μετά τις ερωτήσεις ελέγχου, οι πληροφορίες που καταγράφονται αφορούν κάθε δράστη/ δράστιδα ή και ομάδα δραστών αρχίζοντας με την φόρμα καταγραφής περιστατικού/ περιστατικών του τελευταίου δράστη/ ομάδας δραστών.

Εάν η ερωτώμενη είχε βιώσει κατ' επανάληψη βία από τον δράστη/ ομάδα δραστών, η πληροφορία καταγράφεται για όλα τα περιστατικά. Η πληροφορία για το πιο πρόσφατο περιστατικό καταγράφεται μόνο για τον τελευταίο χρονικά δράστη/ ομάδα δραστών και αν το περιστατικό συνέβη μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Εάν η ερωτώμενη έχει βιώσει ένα μόνο περιστατικό από τον/την δράστη/ δράστιδα/ ομάδα δραστών και μόνο αν αυτό το περιστατικό ήταν επίσης το πιο πρόσφατο, τότε το τμήμα που αφορά «όλα τα περιστατικά» παραλείπεται. Εάν το τελευταίο περιστατικό συνέβη μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια, η πληροφορία καταγράφεται στην ενότητα «τελευταίο περιστατικό». Εάν το περιστατικό συνέβη σε λιγότερο από πέντε χρόνια πριν, η ενότητα «τελευταίο περιστατικό» παραλείπεται και η πληροφορία καταγράφεται στη σύντομη φόρμα καταγραφής περιστατικού (1 περιστατικό).

Εάν η ερωτώμενη έχει βιώσει βία από περισσότερους/ες του ενός/μιας δράστη/διδας και αυτό το περιστατικό δεν ήταν το πιο πρόσφατο, η πληροφορία αυτή επίσης καταγράφεται στην σύντομη φόρμα καταγραφής περιστατικού (1 περιστατικό).

Απειλή ή άσκηση σωματικής/ σεξουαλικής βίας από οποιονδήποτε/οποιαδήποτε μη- σύντροφο: Section L	
Section M: φόρμα καταγραφής περιστατικού	
<p>Τελευταίος/α δράστης/ομάδα δράστών/διδων (φόρμα 1)</p> <p>M1[1]-M10[1]: τι συνέβη, πόσο συχνά, πότε ήταν η τελευταία φορά, συχνότητα, αριθμός περιστατικών, τον τελευταίο χρόνο,</p> <p>Επαναλαμβανόμενα, πριν τουλάχιστον 5 χρόνια</p> <p>Επαναλαμβανόμενα, μέσα στα τελευταία 5 χρόνια</p> <p>Άπαξ, μέσα στα τελευταία 5 χρόνια</p> <p>Άπαξ, πριν τουλάχιστον 5 χρόνια</p>	<p>Ερωτήσεις εις βάθος: σοβαρότητα περιστατικών, τυχόν τραυματισμοί, επιπτώσεις, καταγγελία κ.λπ.</p> <p>Όλα τα περιστατικά M11[1]-M23[1]</p> <p>Το τελευταίο περιστατικό M31[1]- M58[1]</p> <p>Σύντομη ανάκληση M24[1]-M30[1]</p>
Περισσότεροι δράστες/δες/ομάδα/ες δραστών/διδων	
<p>Τελευταίος/α δράστης/ομάδα δραστών/διδων (φόρμα 2)</p> <p>M1[1]-M10[1]: τι συνέβη, πόσο συχνά, πότε ήταν η τελευταία φορά, συχνότητα, αριθμός περιστατικών, τον τελευταίο χρόνο,</p> <p>Κατ'επανάληψη</p> <p>Άπαξ</p>	<p>Ερωτήσεις εις βάθος: σοβαρότητα, τυχόν τραυματισμοί, επιπτώσεις, καταγγελία, κ.λπ.</p> <p>Όλα τα περιστατικά M11[2]-M23[2]</p> <p>Σύντομη ανάκληση M24[2]-M30[2]</p>
Περισσότεροι δράστες/δες/ομάδα/ες δραστών/διδων	
<p>Τελευταίος/α δράστης/ομάδα δραστών/διδων (φόρμα x)</p> <p>Μ1[1]-Μ10[1]</p> <p>Συχνότητα και πότε</p> <p>Κατ'επανάληψη Δια βίου</p> <p>1 περιστατικό Δια βίου</p>	<p>Ερωτήσεις εις βάθος: σοβαρότητα, τυχόν τραυματισμοί, επιπτώσεις, καταγγελία, κ.λπ.</p> <p>Όλα τα περιστατικά M11[x]-M23[x]</p> <p>Σύντομη ανάκληση M24[x]-M30[x]</p>
<p>Αν δεν υπάρχουν επιπτώσεις στην υγεία εξαιτίας της βίας συντρόφου: αυτές οφείλονται σε βία από μη σύντροφο (M61)</p>	

4. Η προετοιμασία της έρευνας πεδίου

4.1. Η προετοιμασία για τη δειγματοληψία

Στην έρευνα υιοθετήθηκε ένα σχέδιο δειγματοληψίας τριών σταδίων με πρωτογενείς μονάδες δειγματοληψίας (Primary Sampling Units - PSUs), οι οποίες συγκροτήθηκαν από ένα ή περισσότερα κοντινά οικοδομικά τετράγωνα, δευτερογενή μονάδα δειγματοληψίας την κατοικία εντός της πρωτογενούς μονάδας, και τελευταία μονάδα το άτομο εντός του νοικοκυριού αντιστοιχεί στην κατοικία που επιλέγεται. Η τελευταία μονάδα δειγματοληψίας αφορούσε γυναίκες ηλικίας 18-74 ετών εντός του επιλεχθέντος νοικοκυριού.

Επιπρόσθετα, στο σχέδιο δειγματοληψίας χρησιμοποιήθηκαν δύο επίπεδα στρωμάτωσης της ομάδας στόχου:

(i) Το πρώτο επίπεδο αφορούσε τη γεωγραφική στρωμάτωση με βάση τις δεκατρείς διοικητικές περιφέρειες που αντιστοιχούν στο ευρωπαϊκό επίπεδο NUTS 2. Τα δύο πρώην πολεοδομικά συγκροτήματα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης αποτέλεσαν διακριτά στρώματα εντός των Περιφερειών Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας αντίστοιχα, με ονομασίες Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας (ΠΣΠ) και Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης (ΠΣΘ). Με αυτό τον τρόπο, ο αριθμός των γεωγραφικών στρωμάτων στο πρώτο επίπεδο ήταν 15.

(ii) Το δεύτερο επίπεδο στρωμάτωσης περιλάμβανε την ομαδοποίηση, εντός κάθε περιφέρειας, των δήμων και των κοινοτήτων σε τρεις κατηγορίες ανάλογα με τον βαθμό αστικοποίησης σύμφωνα από την ΕΛΣΤΑΤ. Οικισμοί με 10.000 και πλέον κατοίκους χαρακτηρίζονται ως αστικές περιοχές, οικισμοί από 2.000-9.999 κατοίκους χαρακτηρίστηκαν ως ημιαστικές περιοχές, ενώ οικισμοί με αριθμό κατοίκων μικρότερο των 2.000 χαρακτηρίστηκαν ως αγροτικές περιοχές.

Επιπρόσθετα, το ΠΣΠ χωρίστηκε σε 44 στρώματα με βάση τους Δήμους που το αποτελούν. Αντίστοιχα, το ΠΣΘ χωρίστηκε σε 12 στρώματα βάσει των δήμων του. Με αυτό τον τρόπο, ο συνολικός αριθμός των στρωμάτων για ΠΣΠ και ΠΣΘ ήταν 56. Ο αριθμός των στρωμάτων για τις Περιφέρειες ήταν 39 (13 περιφέρειες * 3 βαθμούς αστικοποίησης). Αθροιστικά, ο συνολικός αριθμός των στρωμάτων της έρευνας ανήλθε σε 95 και με βάση αυτό τον αριθμό στρωμάτων επελέγησαν 1.193 πρωτογενείς μονάδες επιφανείας.

Για τη διεξαγωγή της κύριας έρευνας, η ΕΛΣΤΑΤ παρείχε στο ΕΚΚΕ έναν κατάλογο με 1.193 πρωτογενείς δειγματοληπτικές μονάδες σε όλη την Ελλάδα, συνοδευόμενο από το ακόλουθο υλικό: α) χάρτες με συγκεκριμένα όρια των πρωτογενών δειγματοληπτικών μονάδων, β) διάστημα δειγματοληψίας για κάθε πρωτογενή δειγματοληπτική μονάδα και πρόσθετες πληροφορίες, και γ) τα αντίστοιχα πλαίσια δειγματοληψίας κατοικιών για κάθε πρωτογενή δειγματοληπτική μονάδα.

Το αρχικό κλάσμα δειγματοληψίας ήταν 0,87% του συνολικού αριθμού των κατοικιών και το θεωρητικό δείγμα κατοικιών αντιστοιχούσε σε 56.071 κατοικίες (σύμφωνα με

την Απογραφή Πληθυσμού του 2011).⁵ Οι κατοικίες αυτές αντιστοιχούσαν σε 36.503 νοικοκυριά (κλάσμα δειγματοληψίας 1.14%) με τουλάχιστον μία γυναίκα ηλικίας 18-74 ετών εντός του νοικοκυριού.

Κάθε πρωτογενής μονάδα δειγματοληψίας επιλέχθηκε με πιθανότητα ανάλογη του μεγέθους της, κάθε δευτερεύουσα μονάδα δειγματοληψίας επιλέχθηκε με ίση πιθανότητα εντός κάθε πρωτογενούς μονάδας χρησιμοποιώντας συστηματική δειγματοληψία, ενώ η γυναίκα ηλικίας 18-74 ετών επιλέχθηκε με ίση πιθανότητα μεταξύ των γυναικών ηλικίας 18-74 ενός νοικοκυριού. Βάσει των υπολογισθισών πιθανοτήτων υπολογίστηκε η στάθμιση λόγω του σχεδιασμού (από το γινόμενο των αντίστροφων πιθανοτήτων του κάθε σταδίου), η οποία όμως προσαρμόστηκε επιπλέον λόγω της μη απόκρισης (non-response adjustment) και λόγω κατανομών βοηθητικών μεταβλητών (adjustment to external population data). Οι βοηθητικές μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν για την τελευταία προσαρμογή και προήλθαν από τα πρόσφατα κύματα της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) ήταν η ηλικιακή ομάδα και ο βαθμός αστικοποίησης. Η στάθμιση εκπονήθηκε με τρόπο ώστε, η κατανομή στις κατηγορίες στάθμισης να συμμορφώνεται με την κατανομή του πληθυσμού (και όχι με την κατανομή του δείγματος).

4.2. Η υλοποίηση του συστήματος CAI (Computer Assisted Interviewing)

Για την υλοποίηση της έρευνας δημιουργήθηκε το σύστημα CAI που περιλάμβανε κυρίως τρεις εφαρμογές:

- μια διαδικτυακή εφαρμογή κατάλληλη για τις ανάγκες των διαχειριστών πεδίου, των εποπτών και των συνεντευκτριών που αφορούσαν την τηλεφωνική έρευνα (CAI Administration + CATI Interviewing),
- μια διαδικτυακή εφαρμογή που χρησιμοποιήθηκε από τις ερωτώμενες κατά τη διαδικτυακή αυτοσυμπλήρωση του ερωτηματολογίου (CAWI – Web) και
- μια εφαρμογή (APK) για συσκευές android που χρησιμοποιούσαν οι συνεντεύκτριες που διενεργούσαν προσωπικές συνεντεύξεις (CAPI – Personal Interviewing).

Στην πρώτη και τη δεύτερη περίπτωση το σύστημα ήταν προσβάσιμο κυρίως μέσω επιτραπέζιων υπολογιστών ή φορητών υπολογιστών, ενώ στην τρίτη περίπτωση οι συνεντεύκτριες χρησιμοποιούσαν tablet.

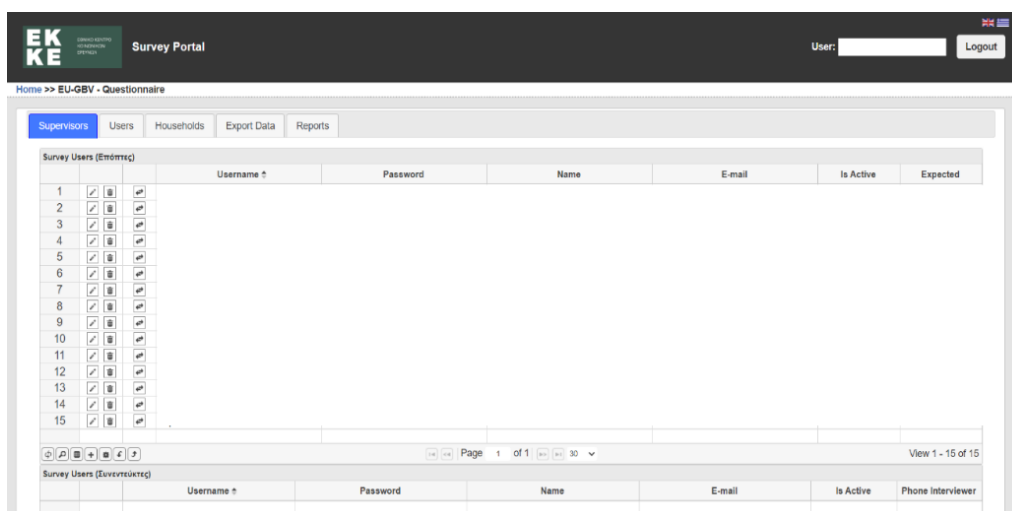
4.2.1. Το ψηφιακό περιβάλλον εργασίας των υπευθύνων και των εποπτών πεδίου

Στην Εικόνα 1 παρουσιάζεται η διεπιφάνεια της διαδικτυακής εφαρμογής για τους υπεύθυνους πεδίου. Ο υπεύθυνος πεδίου διαχειριζόταν επόπτες, συνεντεύκτριες, κατοικίες και μπορούσε επίσης να εξάγει δεδομένα και να δημιουργεί αναφορές/συνόψεις. Οι επόπτες μπορούσαν να διαχειριστούν μόνο τις συνεντεύκτριες που

⁵ Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα στοιχεία της Απογραφής Πληθυσμού του 2021 δεν ήταν διαθέσιμα.

βρίσκονταν υπό τον συντονισμό τους, τις κατοικίες μόνο για τις συγκεκριμένες μονάδες επιφανείας που τους είχαν ανατεθεί από τους υπεύθυνους πεδίου, και επιπλέον ήταν σε θέση να εξάγουν δεδομένα και να δημιουργούν εκθέσεις. Οι συνεντεύκτριες διαχειρίζονταν τις κατοικίες που τους είχαν ανατεθεί από τους επόπτες και συμπλήρωναν τα ερωτηματολόγια.

Εικόνα 1: Το ψηφιακό περιβάλλον εργασίας του Υπεύθυνου Πεδίου

	Username	Password	Name	E-mail	Is Active	Expected
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						

Η εξαγωγή των δεδομένων που ήταν διαθέσιμη σε υπευθύνους πεδίου και επόπτες αφορούσε τα ακόλουθα δεδομένα: α) αυτά που προέρχονταν απευθείας από τα ερωτηματολόγια, β) αυτά σε μορφή MAIN & FORM, που απαιτούνταν από τη EUROSTAT για την υποβολή δεδομένων μέσω του συστήματος EDAMIS,⁶ και γ) τα δεδομένα που προέρχονταν από το Σύστημα Διαχείρισης Περιπτώσεων (CMS) και αφορούσαν επιχειρησιακά δεδομένα για τη διαχείριση των κατοικιών και των νοικοκυριών και τον ποιοτικό έλεγχο της εργασίας των συνεντευκτριών.

Η δυνατότητα δημιουργίας τυποποιημένων συνόψεων από το σύστημα αφορούσε τις ακόλουθες πινακοποιήσεις:

- την κατανομή των κωδικών έκβασης,
- την κατανομή των κωδικών έκβασης ανά συνεντεύκτρια,
- την κατανομή των κωδικών έκβασης ανά επόπτη,
- την κατανομή των κωδικών έκβασης ανά Μονάδα Επιφανείας,
- την κατανομή των κωδικών έκβασης ανά συνεντεύκτρια και Μονάδα Επιφανείας,
- την κατανομή της ηλικίας των ερωτώμενων γυναικών,
- τις ολοκληρωμένες συνεντεύξεις ανά γεωγραφική περιφέρεια (NUTS II),
- τις ολοκληρωμένες συνεντεύξεις ανά Μονάδα Επιφανείας, και

⁶ Το σύστημα EDAMIS (Electronic Data Files Administration and Management Information System) είναι ένα Πληροφορικό Σύστημα Διαχείρισης και Διοίκησης Ηλεκτρονικών Αρχείων Δεδομένων της EUROSTAT το οποίο χρησιμοποιήθηκε από το ΕΚΚΕ για την υποβολή των δεδομένων.

- τη διάρκεια συνέντευξης ανά νοικοκυριό και ανά συνεντεύκτρια.

Με βάση αυτά παραγόμενα, ο εκάστοτε υπεύθυνος πεδίου ή/και επόπτης, έχοντας όλα τα διαθέσιμα δεδομένα, μπορούσε να τα διαχειριστεί και να παράξει οποιαδήποτε αναφορά επιθυμούσε. Οι κωδικοί έκβασης αφορούσαν αναλυτικές κατηγορίες για τα ακόλουθα αποτελέσματα:

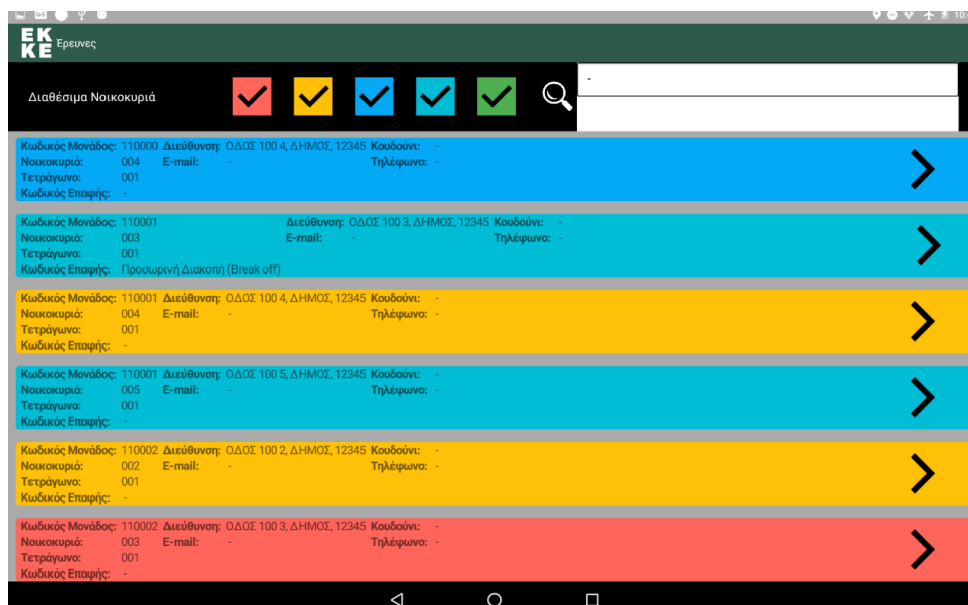
- Ολοκληρωμένη συνέντευξη (10).
- Άρνηση, αλλά υπάρχει επιλέξιμη ερωτώμενη στο νοικοκυριό (20).
- Άρνηση, αλλά άγνωστο αν υπάρχει επιλέξιμη ερωτώμενη στο νοικοκυριό (30).
- Μη επιλέξιμο νοικοκυριό (40).

Με βάση αυτούς τους κωδικούς έκβασης ήταν δυνατή η εκτίμηση του ποσοστού απόκρισης της έρευνας.

4.2.2. Το ψηφιακό περιβάλλον των συνεντευκτριών

Όταν η συνεντεύκτρια εισερχόταν στην εφαρμογή, εμφανιζόταν ο κατάλογος των κατοικιών για τις οποίες δεν έχει ολοκληρωθεί η συνέντευξη, όπως στην Εικόνα 2.

Εικόνα 2: Το ψηφιακό περιβάλλον εργασίας της συνεντεύκτριας

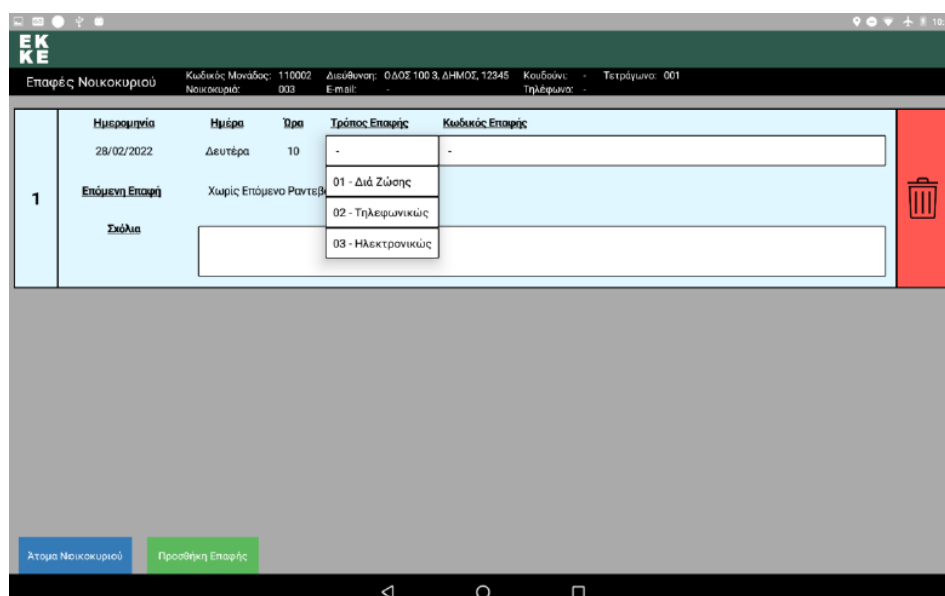

Κάθε κατοικία χρωματιζόταν όπως παρακάτω:

Χρώμα	Κατάσταση επαφής
	Καμία επαφή (καμία προσπάθεια επαφής δεν έχει γίνει στο συγκεκριμένο νοικοκυριό).
	Δεν έχει επιλεγεί άτομο (έχει καταγραφεί επαφή με το νοικοκυριό αλλά δεν έχει ακόμα επιλεγεί άτομο για να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο).
	Δεν έχει αρχίσει το ερωτηματολόγιο (έχει καταγραφεί επαφή με το νοικοκυριό, έχει επιλεγεί άτομο, για να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο αλλά δεν έχει αρχίσει η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου).
	Σε εξέλιξη συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου (έχει ξεκινήσει η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου).
	Ολοκληρωμένη συνέντευξη (το ερωτηματολόγιο έχει ολοκληρωθεί και το νοικοκυριό δεν θα εμφανίζεται πλέον στη λίστα).

Στη συνέχεια, η συνεντεύκτρια επέλεγε το κατάλληλο νοικοκυριό και κατέγραφε τον κατάλληλο κωδικό έκβασης, καθώς και τη μέθοδο συλλογής δεδομένων (Εικόνα 3).

Εικόνα 3: Η οθόνη όπου η συνεντεύκτρια καταγράφει τις λεπτομέρειες της εκάστοτε επαφής

The screenshot shows the EKE mobile application interface. At the top, there is a header with the EKE logo and navigation icons. Below the header, there is a form with the following fields:

- Επαφές Νοικοκυριού
- Κωδικός Μονάδας: 110002
- Διεύθυνση: 0 Δ.Ο.Σ. 100 Β. ΔΗΜΟΣ, 12945
- Κουδούνι: -
- Τετράγωνο: 001
- Νοικοκυριό: 003
- Email: -
- Τηλέφωνο: -

Below the form, there is a table with the following columns:

Ημερομηνία	Ημέρα	Ώρα	Τρόπος Επαφής	Κωδικός Επαφής
28/02/2022	Δευτέρα	10	-	-
Επόμενη Επαφή	Χωρίς Επόμενο Ραντεβού		01 - Διά Ζώσης	
Σκόλια			02 - Τηλεφωνικώς	
			03 - Ηλεκτρονικώς	

At the bottom of the screen, there are two buttons: "Άτομα Νοικοκυριού" and "Προσθήκη Επαφής".

Μετά την καταχώρηση της επαφής, η συνεντεύκτρια καταχωρούσε τα στοιχεία για τις γυναίκες ηλικίας 18-74 ετών του νοικοκυριού (Εικόνα 4). Από τον κατάλογο, η συνεντεύκτρια επέλεγε τη γυναίκα εκείνη που είχε τα τελευταία γενέθλια. Εάν η ερωτώμενη συμφωνούσε να συμμετάσχει, τότε η συνεντεύκτρια συνέχιζε με τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου (Εικόνα 5).

Εικόνα 4: Η οθόνη όπου η συνεντεύκτρια καταγράφει τις γυναίκες ηλικίας 18-74 του νοικοκυριού

Εικόνα 5: Το ερωτηματολόγιο

Ερώτηση	Ναι	Όχι	ΔΑ	ΔΓΘ
C1_1: ... επίμονο ή απρεπές κοίταγμα που σας έκαναν να νιώσετε άβολα;	☐	☐	☐	☐
C1_2: ... εκθεση σε εικόνες σεξουαλικού περιεχομένου ή προβολή βίντεο που σας έκαναν να νιώσετε προσβεβλημένη, ντροπισσόμενη ή φοβισμένη;	☐	☐	☐	☐
C1_3: ... απρεπή αστεία σεξουαλικού περιεχομένου ή προσβλητικές παρατηρήσεις για το σώμα σας ή την ιδιωτική σας ζωή;	☐	☐	☐	☐
C1_4: ... απρεπείς προτάσεις για ραντεβού που σας έκαναν να νιώσετε προσβεβλημένη, ντροπισσόμενη ή φοβισμένη;	☐	☐	☐	☐
C1_5: ... απρεπείς προτάσεις για οποιαδήποτε σεξουαλική δραστηριότητα;	☐	☐	☐	☐
C1_6: ... αυθαίρετη φυσική επαφή π.χ. στενό πλαιοσάμα, άγγιγμα σε κάποιο σημείο του σώματος, φιλιά/αγκαλιές ή κάτι άλλο που δεν επιθυμούσατε;	☐	☐	☐	☐
C1_7: ... άσεμνο φλερτ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;	☐	☐	☐	☐
C1_8: ... σεξουαλικού περιεχομένου, खुδαία ηλεκτρονικά μηνύματα ή κείμενα;	☐	☐	☐	☐
C1_9: ... το να σας απειλήσει κάποιος/α ότι θα υπάρχουν δυσάρεστες συνέπειες εάν αρνηθείτε τις σεξουαλικές προτάσεις ή συμπεριφορές του/της;	☐	☐	☐	☐
C1_10: ... κάποια άλλη παρόμοια συμπεριφορά στη δουλειά (με σεξουαλικό υπαινιγμό) που δεν αναφέρθηκε παραπάνω και η οποία σας έκανε να νιώσετε προσβεβλημένη, ντροπισσόμενη ή φοβισμένη;	☐	☐	☐	☐

ΔΑ: Δεν βέβαια να απαντήσω (ΜΗΝ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ) ΔΓΘ: Δεν γνωρίζω/Δεν μπορώ να θυμηθώ (ΜΗΝ ΔΙΑΒΑΖΕΤΕ)

4.3. Η προετοιμασία για τη διαχείριση των δεδομένων

Τα δεδομένα της έρευνας εξάγονταν από τη βάση δεδομένων της εφαρμογής σε δύο ξεχωριστά αρχεία, με ονόματα MAIN και FORM, σύμφωνα με τη δομή που όρισε η EUROSTAT για τα σύνολα μικροδεδομένων της EU-GBV. Και τα δύο σύνολα δεδομένων περιλάμβαναν συνολικά 1.059 μεταβλητές.

Το σύνολο δεδομένων MAIN περιείχε 949 μεταβλητές με πληροφορίες, όπως τα χαρακτηριστικά του νοικοκυριού των ερωτώμενων γυναικών (π.χ. το μέγεθος του νοικοκυριού, τον τύπο του νοικοκυριού), τα κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία της

ερωτώμενης, την ιθαγένεια, το εκπαιδευτικό επίπεδο, το εισόδημα, την οικογενειακή κατάσταση, κ.λπ. Το σημαντικότερο, ωστόσο, είναι ότι αυτό το σύνολο δεδομένων περιείχε πληροφορίες σχετικά με τις εμπειρίες από καθορισμένες μορφές βίας και αναλυτικές πληροφορίες όπως τις κατηγορίες των δραστών, τη συχνότητα άσκησης βίας, τη διάρκεια, τις συνέπειες, κ.λπ., καθώς και τις γενικές απόψεις της ερωτώμενης σχετικά με την έμφυλη βία.

Σε αντίθεση με το σύνολο δεδομένων MAIN που περιείχε πληροφορίες σε επίπεδο ερωτώμενης, το σύνολο δεδομένων FORM περιείχε πληροφορίες σε επίπεδο επεισοδίου με συντρόφους και εμπειρίες βίας πλην συντρόφων. Με άλλα λόγια, οι παρατηρήσεις σε αυτό το σύνολο δεδομένων αναφέρονταν σε κάθε δράστη/ ομάδα δραστών, με τους οποίους η ερευνώμενη είχε αυτές τις εμπειρίες. Έτσι, μία ερευνώμενη μπορούσε να είχε περισσότερες από μία καταχωρήσεις σε αυτό το σύνολο δεδομένων. Εκτός από τις βασικές μεταβλητές, το σύνολο δεδομένων FORM περιείχε πληροφορίες σχετικές με τον τύπο του περιστατικού, τον τύπο του δράστη/ των δραστών του περιστατικού, τις πράξεις βίας και τον τύπο της βίας, την εμφάνιση και τη συχνότητα, τις σωματικές και ψυχολογικές συνέπειες, κ.λπ. Αυτό το σύνολο δεδομένων περιείχε 110 μεταβλητές.

Τα σύνολα δεδομένων MAIN και FORM θεωρούνταν αποδεκτά, εάν περιείχαν μόνο εκείνες τις περιπτώσεις που είχαν ελεγχθεί ως προς τους ελέγχους εγκυρότητας που παρείχε η EUROSTAT. Οι έλεγχοι εγκυρότητας δόθηκαν από τη EUROSTAT σε μορφή SAS και SPSS, αλλά η σύσταση της EUROSTAT ήταν η εφαρμογή των ελέγχων να γίνει με SAS την οποία υιοθέτησε το ΕΚΚΕ.

Οι πρώτοι έλεγχοι που εφαρμόστηκαν αφορούσαν ελέγχους πριν την επικύρωση (pre – validation checks), οι οποίοι περιλάμβαναν τα ακόλουθα:

- διορθώσεις στις μη έγκυρες τιμές των μεταβλητών,
- υπολογισμός ελλειπουσών τιμών σε μεταβλητές που ελλείπουσα τιμή δεν επιτρεπόταν,
- έλεγχος της πληρότητας μεταβλητών, στις οποίες απαιτούνταν εκ των υστέρων κωδικοποίηση, όπως οι μεταβλητές: NACE_D2, ISCO_D2, EDU_LEVEL κ.λπ.,
- αφαίρεση των μη αποδεκτών ερωτηματολογίων. Ένα ερωτηματολόγιο ήταν αποδεκτό όταν η ερευνώμενη παρείχε τις απαραίτητες πληροφορίες που χρησιμοποιούνταν ως φίλτρο για άλλες ενότητες και επιπλέον τουλάχιστον μία ερώτηση διαλογής σε όλους τους τύπους βίας έπρεπε να ήταν διαφορετική από το «Δεν θέλω να απαντήσω» ή «Δεν γνωρίζω/Δεν θυμάμαι» (για τον έλεγχο των παραπάνω αποδεκτών ερωτηματολογίων παράγονταν από το SAS κωδικοί σφάλματος EM_A_1 έως EM_A_5, όπως στον παρακάτω πίνακα):

Σφάλμα	Κανόνας
EM_A_1	Τουλάχιστον μία ερώτηση διαλογής στον τομέα «Σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία» (εφόσον εφαρμόζεται) πρέπει να απαντηθεί ως ναι ή όχι.
EM_A_2	Τουλάχιστον μία ερώτηση διαλογής στον τομέα «Ψυχολογική βία από συντρόφους» (εφόσον εφαρμόζεται) πρέπει να απαντηθεί ως ναι ή όχι.
EM_A_3	Τουλάχιστον μία ερώτηση διαλογής στον τομέα «Φυσική και Σεξουαλική βία από συντρόφους» (εφόσον εφαρμόζεται) πρέπει να απαντηθεί ως ναι ή όχι.
EM_A_4	Τουλάχιστον μία ερώτηση διαλογής στον τομέα «Φυσική και Σεξουαλική βία από ΜΗ συντρόφους» (εφόσον εφαρμόζεται) πρέπει να απαντηθεί ως ναι ή όχι.
EM_A_5	Τουλάχιστον μία ερώτηση διαλογής στον τομέα «Μη εμφανής παρακολούθηση/παρενόχληση» (εφόσον εφαρμόζεται) πρέπει να απαντηθεί ως ναι ή όχι.

Μετά τους παραπάνω δομικούς ελέγχους εφαρμόζονταν οι έλεγχοι επικύρωσης στα σύνολα δεδομένων MAIN και FORM, με βάση τους ελέγχους σε SAS, που δημιουργούνται, συντηρούνται, ενημερώνονται και παρέχονται από την EUROSTAT. Αυτό το μέρος της διαδικασίας επικύρωσης ήταν πολύ κρίσιμο και παράλληλα χρονοβόρο, ώστε τα τελικά αρχεία δεδομένων να παραδοθούν ορθά στην EUROSTAT. Εφαρμόζοντας τους ελέγχους σε SAS τόσο στα αρχεία MAIN όσο και στα αρχεία FORM, δημιουργούνταν συνόψεις με τα σφάλματα (errors) και τις προειδοποιήσεις (warnings) που εντοπίζονταν σε συγκεκριμένους κωδικούς ατόμου (pids). Αυτά τα αρχεία αποτέλεσαν τον οδηγό για τους διαχειριστές δεδομένων, ώστε να διορθώνουν τα δεδομένα. Συγκεκριμένα, τα αρχεία αυτά περιείχαν όλες τις ασυνέπειες των δεδομένων που συλλέχθηκαν, ως εγγραφές σφάλματος (error) ή προειδοποίησης (warning) και εξετάζονταν ξεχωριστά, ώστε να διορθωθούν αναλόγως. Στην περίπτωση προειδοποίησης που δεν μπορούσε να διορθωθεί, έπρεπε να δοθεί μια λογική ερμηνεία γι' αυτήν. Αυτό δεν ίσχυε, ωστόσο, για τα σφάλματα, τα οποία έπρεπε πάντα να διορθώνονται. Τόσο για τα «σφάλματα» όσο και για τις «προειδοποιήσεις» οι διαχειριστές δεδομένων εντόπιζαν την ασυνέπεια και πρότειναν μια λύση που ήταν αποδεκτή από τη διαδικασία επικύρωσης και δεν επηρέαζε τις απαντήσεις των ερωτώμενων. Ολοκληρώνοντας τη διαδικασία, το τελικό αποτέλεσμα ήταν ένα αρχείο απαλλαγμένο από σφάλματα και προειδοποιήσεις. Η επικύρωση των δεδομένων γινόταν σε μηνιαία βάση, διότι διαφορετικά θα συγκεντρωνόταν εξαιρετικά μεγάλος όγκος εργασίας για το τέλος με αμφίβολα αποτελέσματα.

Προτού ελεγχθεί το σύνολο MAIN, εισάγονταν νέα περιεχόμενα σε 13 μεταβλητές, που προέρχονταν από τη διαδικασία της εκ των υστέρων κωδικοποίησης, και αφορούσαν κυρίως μεταβλητές με περιεχόμενα: χώρας, επαγγέλματος, εκπαιδευτικού επιπέδου και κλάδου οικονομικής δραστηριότητας επιχείρησης. Η μεταβλητή στάθμησης (WEIGHT) αρχικά ετίθετο ως μονάδα και υπολογίστηκε ορθά στο τέλος της συλλογής λαμβάνοντας υπόψη για κάθε ερωτώμενη με ολοκληρωμένη συνέντευξη: α) τις πιθανότητες συμπερίληψης των ερευνώμενων μονάδων, β) τα

ποσοστά απόκρισης, και γ) κάποιες πληθυσμιακές κατανομές (βλέπε στην ενότητα της δειγματοληψίας).

Πλην των αρχείων MAIN και FORM, η Ελλάδα παρείχε στη EUROSTAT το αρχείο IND με 55 δείκτες (υπολογίστηκαν 391 δείκτες), που υπολογίστηκαν μέσω ενός κατάλληλου αρχείου κώδικα σε SAS, που παρείχε η EUROSTAT. Οι τρεις μεγάλες κατηγορίες δεικτών για τη βία κατά των γυναικών ανά είδος βίας είναι οι ακόλουθες:

- W_IPV_TYPE_AGE: Ποσοστό των γυναικών που είχαν σύντροφο και έχουν βιώσει ψυχολογική, σωματική (συμπεριλαμβανομένων των απειλών) ή σεξουαλική βία από σύντροφο κατά τη διάρκεια της ζωής τους, ανά τύπο βίας και ηλικιακή ομάδα.
- W_NPV_TYPE_AGE: Ποσοστό των γυναικών που έχουν βιώσει σωματική (συμπεριλαμβανομένων των απειλών) ή σεξουαλική βία από μη σύντροφο από την ηλικία των 15 ετών, ανά τύπο βίας και ηλικιακή ομάδα.
- W_IPNPV_TYPE_AGE: Ποσοστό των γυναικών που έχουν υποστεί σωματική (συμπεριλαμβανομένων των απειλών) ή σεξουαλική βία από οποιονδήποτε δράστη κατά την ενηλικίωση, ανά τύπο βίας και ηλικιακή ομάδα.

Τέλος, η υποβολή των τελικών παραδοτέων στο σύστημα EDAMIS της EUROSTAT ήταν το τελευταίο στάδιο σε σχέση με τη διαχείριση των δεδομένων. Τα τελικά παραδοτέα αποτελούνταν από:

- τη μεθοδολογική έκθεση,
- τα μεταδεδομένα σε δομή μεταδεδομένων Euro SDMX (ESMS) που διαβιβάστηκαν μέσω του συστήματος ESS Metadata Handler (ESS MH), και
- τα σύνολα δεδομένων (MAIN και FORM) και τους δείκτες (IND), που διαβιβάστηκαν μέσω του EDAMIS.

Η εισαγωγή των μεταδεδομένων στη σχετική φόρμα ξεκίνησε τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την τελική υποβολή των δεδομένων στην EUROSTAT και για τη συμπλήρωσή της συνέβαλαν πολλά άτομα της ομάδας έργου.

5. Συντονισμός και παρακολούθηση έρευνας πεδίου

5.1. Διάρκεια και περίοδος διεξαγωγής της επιτόπιας έρευνας

Για την έρευνα EU-GBV η EUROSTAT συνέστησε διάρκεια επιτόπιας έρευνας τεσσάρων μηνών. Ωστόσο, λόγω του ευαίσθητου χαρακτήρα της έρευνας, των σοβαρών συνεπειών της πανδημίας και ορισμένων καθυστερήσεων στην προετοιμασία της ερευνητικής διαδικασίας, η επιτόπια έρευνα διήρκεσε οκτώ μήνες. Ειδικότερα, η έρευνα στο πεδίο πραγματοποιήθηκε από τον Σεπτέμβριο του 2022 έως και τον Απρίλιο του 2023.

5.2. Δραστηριότητες πεδίου: συνεντεύκτριες, επόπτες, υπεύθυνοι πεδίου

Δύο υπεύθυνοι πεδίου επέβλεψαν όλες τις διαδικασίες και τα θέματα της επιτόπιας έρευνας σε συνεργασία με την συντονιστική ομάδα έργου του ΕΚΚΕ. Σε περίπτωση που χρειαζόταν απογραφή της περιοχής, οι απογραφείς έκαναν πλήρη καταγραφή των κατοικιών της περιοχής, από παρατήρηση. Στη συνέχεια, ο κατάλογος επιστρεφόταν στους δύο υπεύθυνους πεδίου ώστε να διαμορφωθεί μια τυχαία επιλογή κατοικιών ώστε να αποτελέσει το αρχικό δείγμα της έρευνας. Ο κατάλογος των κατοικιών του δείγματος ανατίθετο στη συνέχεια στη συνεντεύκτρια.

Προκειμένου οι συνεντεύξεις να ολοκληρωθούν εγκαίρως και με ασφάλεια, στην έρευνα απασχολήθηκαν περισσότερες από 125 ειδικά εκπαιδευμένες συνεντεύκτριες. Παρόλα αυτά, εκπαιδεύτηκαν περισσότερες από 200 ώστε να είναι σε θέση να αντικαταστήσουν εκείνες που μπορεί να αποφάσιζαν να εγκαταλείψουν το έργο ή να αποσυρθούν. Για την έρευνα EU-GBV, οι συνεντεύκτριες ήταν υπεύθυνες για τα ακόλουθα:

- τον εντοπισμό και την επικοινωνία με τα άτομα του δείγματος,
- την εξασφάλιση της συνεργασίας με τα άτομα του δείγματος,
- τον ορισμό συναντήσεων για συνεντεύξεις,
- την τήρηση λεπτομερών αρχείων κάθε επαφής με το άτομο του δείγματος,
- τη διεξαγωγή συνεντεύξεων CAPI/CATI με επιλέξιμα άτομα του δείγματος.

Μια ειδική ομάδα 15 έμπειρων εποπτών πεδίου ανέλαβε έναν συγκεκριμένο αριθμό συνεντευκτριών/ συνεντεύξεων χωρισμένων ανά περιοχή/ χωρική μονάδα επιφάνειας και τις υποστήριζε σχετικά με τους απαιτούμενους χρόνους, την ποιότητα των δεδομένων και τα ενδεχόμενα προβλήματα, επικοινωνώντας μαζί τους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.

5.3. Επιλογή δρόμων και κατοικιών

Σε κάθε επιλεγμένη χωρική μονάδα επιφάνειας (PSU) ως διεύθυνση έναρξης ορίστηκε εκείνη που αντιστοιχούσε στο άνω αριστερό σημείο του οικοδομικού τετραγώνου για την δειγματοληψία. Σε περίπτωση που η διεύθυνση του δείγματος

αναφερόταν σε ένα μόνο σπίτι, αυτό ήταν το αρχικό νοικοκυριό. Σε περίπτωση που η διεύθυνση του δείγματος ήταν πολυκατοικία, το διαμέρισμα που βρισκόταν στην δεξιά πλευρά του πιο πάνω ορόφου οριζόταν ως το αρχικό νοικοκυριό. Στη συνέχεια, τα νοικοκυριά επιλέγονταν μέσω συστηματικής δειγματοληψίας.

5.4. Ενημερωτική Επιστολή

Σε όλες τις περιπτώσεις ήταν σημαντικό να δημιουργηθεί γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ της συνεντεύτριας/ ερευνήτριας και των επιλέξιμων νοικοκυριών ή/και ερωτώμενων γυναικών πριν από τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Γι' αυτόν τον λόγο, διανεμήθηκε ενημερωτική επιστολή για τη διεξαγωγή της έρευνας σε όλα τα επιλεγμένα νοικοκυριά. Επιπλέον, η ενημερωτική επιστολή περιλάμβανε πληροφορίες για την ημερομηνία και την ώρα που η συνεντεύτρια θα επισκέπτονταν το νοικοκυριό ώστε να διευκολυνθεί ο προγραμματισμός σχετικής συνάντησης.

5.5. Επιλογή της ερωτώμενης από ένα αρχικά επιλέξιμο νοικοκυριό

Ορίστηκαν συγκεκριμένα βήματα προκειμένου να επιλεγεί και να ερωτηθεί μια γυναίκα ανά νοικοκυριό που είχε συμπεριληφθεί στο δείγμα. Ακολουθούν τα βασικά βήματα για τα οποία ενημερώθηκαν οι συνεντεύτριες/ ερευνήτριες και ελέγχονταν από τους επόπτες:

Βήμα Α) Εάν έγινε επαφή με τα μέλη του νοικοκυριού και είναι πρόθυμα να συμμετάσχουν στην έρευνα: επιλογή της ερωτώμενης γυναίκας με βάση τη μέθοδο των πιο πρόσφατων γενεθλίων.

Βήμα Β) Εάν δεν έγινε επαφή κατά την πρώτη επίσκεψη: τρεις ή περισσότερες επισκέψεις σε διαφορετικές ημέρες ή ώρες και εάν δεν ήταν επιτυχής η αποκατάσταση της επαφής, το νοικοκυριό καταχωριζόταν ως νοικοκυριό άγνωστης επιλεξιμότητας.

Βήμα Γ) Εάν έγινε επαφή και τα μέλη του νοικοκυριού αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα: η συνεντεύτρια επισκέπτεται ξανά το νοικοκυριό τρεις ή περισσότερες φορές (εκτός από την περίπτωση ισχυρής άρνησης όπου θα πρέπει να ανατεθεί εκ νέου σε πιο έμπειρη συνεντεύτρια).

5.6. Παρακολούθηση και αντιμετώπιση της μη-ανταπόκρισης (non-response)

Η μη-ανταπόκριση είναι ένα σοβαρό πρόβλημα που επηρεάζει συχνά τις έρευνες που βασίζονται σε εμπειρικά δεδομένα. Μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ τουλάχιστον δύο τύπων μη-ανταπόκρισης. Η πρώτη συμβαίνει όταν οι επιλέξιμες μονάδες δείγματος (γυναίκες ερωτώμενες, ηλικίας 18-74 ετών) δεν συμμετέχουν στην έρευνα (EU-GBV) λόγω απουσίας επαφής ή διαρκούς και ρητής άρνησης συνεργασίας. Η δεύτερη προκύπτει όταν οι ερωτώμενες δεν παρέχουν χρήσιμες απαντήσεις σε

συγκεκριμένα στοιχεία του ερωτηματολογίου, όπως συμβαίνει συχνά με τις δυσκολίες στην καταγραφή των στοιχείων.

Η αρχική επαφή με το επιλεγμένο άτομο του δείγματος γινόταν αυτοπροσώπως. Οι προσωπικές επαφές θα μπορούσαν να γίνουν σε διαφορετικές ώρες της ημέρας και διαφορετικές ημέρες της εβδομάδας σε ολόκληρη τη διάρκεια της έρευνας πεδίου ώστε να μεγιστοποιηθεί η πιθανή (πρώτη) επαφή με την ερωτώμενη γυναίκα του δείγματος. Η καλή προετοιμασία της συνεντεύκτριας μπορεί, επίσης, να βοηθήσει στην προώθηση της αξιοπιστίας της με τους πληροφοριοδότες και τις ερωτώμενες. Ήταν σημαντικό για την συνεντεύκτρια να εξοικειωθεί με τη γενική περιοχή και με την τοποθεσία συγκεκριμένων νοικοκυριών που της είχαν ανατεθεί για συμμετοχή στην έρευνα. Το ΕΚΚΕ εκπαίδευσε τις συνεντεύκτριες ακριβώς για το σκοπό αυτό.

5.7. Σχήμα πληρωμής βάσει επιδόσεων για την πληρωμή των συνεντευκτριών

Το ΕΚΚΕ εφάρμοσε ένα ειδικό σύστημα πληρωμών με βάση τις ολοκληρωμένες συνεντεύξεις, λαμβάνοντας υπόψη τα συγκεκριμένα ποσοστά ανταπόκρισης των συνεντευκτριών, την ποιότητα των δεδομένων και τη συνολική αξιοπιστία. Οι συνεντεύκτριες αμείβονταν κατά κανόνα ανά ολοκληρωμένη και αποδεκτή συνέντευξη.

5.8. Ποιοτικοί έλεγχοι κατά την διάρκεια και μετά την έρευνα πεδίου

Στην έρευνα EU-GBV στην Ελλάδα, οι συνεντεύκτριες διεξήγαγαν συνεντεύξεις μέσω λογισμικού CAPI/CATI client χρησιμοποιώντας tablets. Κατά την πρόσβαση στο διαδίκτυο, η κινητή συσκευή κάθε συνεντεύκτριας συγχρονιζόταν με τον διακομιστή ώστε να λάβει νέες περιπτώσεις (cases) και αλλαγές. Κατά τον ίδιο συγχρονισμό η συνεντεύκτρια διαβίβαζε δεδομένα στον διακομιστή. Τα δεδομένα περιλάμβαναν απαντήσεις καθώς και δεδομένα που προέρχονταν από τη διαδικασία της συνέντευξης. Η παρακολούθηση αφορούσε ένα σύνολο δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην ελαχιστοποίηση των σφαλμάτων της έρευνας.

Ο υπεύθυνος δεδομένων παρείχε αναφορές παρακολούθησης στους υπεύθυνους πεδίου σε τακτική βάση στηριζόμενες σε πραγματικά δεδομένα. Όπως επισημάνθηκε και στον Αναλυτικό Οδηγό της EUROSTAT, η χρήση στατιστικών μεθόδων ελέγχου ποιότητας για την αξιολόγηση και τη βελτίωση της ποιότητας των λειτουργιών συλλογής, καταγραφής και κωδικοποίησης δεδομένων είναι εξαιρετικά σημαντική. Σε αυτό το πλαίσιο, κάθε διαδικασία δεδομένων ελέγχθηκε και αξιολογήθηκε κατά τη διάρκεια του πεδίου (π.χ. απόδοση των συνεντευκτριών, επιβάρυνση των ερωτώμενων ατόμων, προγραμματισμένες ώρες συνεντεύξεων, επαφές, διάρκεια συνεντεύξεων, κ.λπ.). Η παρακολούθηση της συλλογής δεδομένων από την αρχή και καθόσον η επιτόπια έρευνα βρισκόταν σε εξέλιξη ήταν ζωτικής σημασίας όσον αφορά την ποιότητα, τη διάρκεια και το κόστος της έρευνας. Οι μεταβλητές που ελέγχονταν ήταν πολυάριθμες, αλλά τα βασικά στοιχεία που έπρεπε να παρακολουθούνται ήταν

τα χαρακτηριστικά των ερωτώμενων ατόμων, τα χαρακτηριστικά των συνεντευκτριών και οι αλληλεπιδράσεις συνεντευκτριών και ερωτώμενων. Κάθε φάση συνέντευξης (πρώτη επαφή, εισαγωγή στην έρευνα, η ίδια η συνέντευξη και η ολοκλήρωσή της) παρακολούθηθηκε από τους υπεύθυνους πεδίου και τους επόπτες, καθώς αυτό ήταν εφικτό μέσω των ηλεκτρονικών εργαλείων CMS, CAPI/CATI. Οι μηχανισμοί που χρησιμοποιήθηκαν για την παρακολούθηση της ποιότητας της έρευνας μπορούσαν να συνοψιστούν σε συγκεκριμένους δείκτες και διαγράμματα ελέγχου, σε ημερήσια και εβδομαδιαία βάση.

Το ΕΚΚΕ πιστοποίησε ότι τουλάχιστον το 20% των ολοκληρωμένων συνεντεύξεων κάθε συνεντεύκτριας επαληθεύονταν από εποπτικό προσωπικό. Η επαλήθευση περιλάμβανε την επικοινωνία με την ερωτώμενη γυναίκα και την εκ νέου υποβολή απαντημένων ερωτήσεων από διάφορες ενότητες της συνέντευξης. Οι επόπτες πεδίου κάλεσαν ή πραγματοποίησαν επίσκεψη σε τουλάχιστον 20% του δείγματος με ολοκληρωμένη συνέντευξη για να ελέγξουν:

- Την επίσκεψη της συνεντεύκτριας για την έρευνα EU-GBV.
- Την διάρκεια της συνέντευξης και τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν.
- Την απάντηση σε βασικές ερωτήσεις/ φίλτρο για την έρευνα.
- Την επαγγελματική και δεοντολογική συμπεριφορά της συνεντεύκτριας.

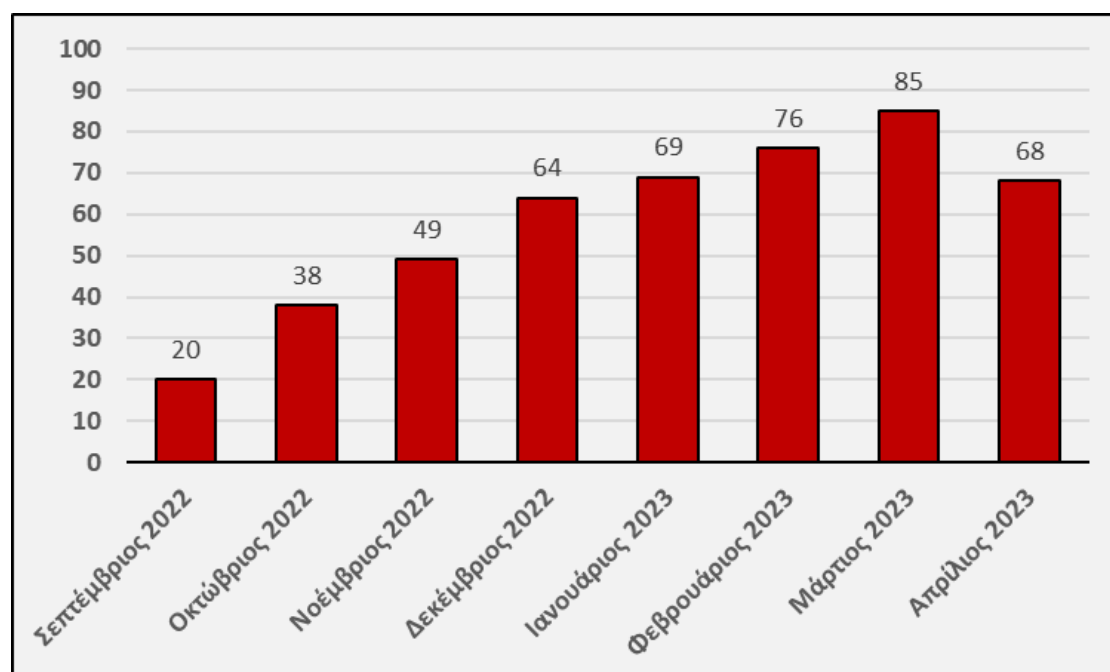
5.9. Παρακολούθηση της συλλογής δεδομένων κατά την έρευνα πεδίου

Το ΕΚΚΕ διεξήγαγε μια σειρά ποιοτικών ελέγχων για τα δεδομένα της έρευνας σε ολόκληρη τη διάρκεια της συλλογής δεδομένων όπως και αμέσως μετά την ολοκλήρωσή της. Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένα ευρήματα και δεδομένα σχετικά με: (α) την εξέλιξη της έρευνας στο πεδίο - συνεντεύκτριες και ολοκληρωμένες συνεντεύξεις, (β) τη γεωγραφική κατανομή του δείγματος, (γ) τη διάρκεια των ολοκληρωμένων συνεντεύξεων του δείγματος, και (δ) την παρουσίαση επιλεγμένων δημογραφικών και κοινωνικοοικονομικών χαρακτηριστικών των ερωτώμενων γυναικών. Το σύνολο της ανάλυσης που ακολουθεί εδράζεται στις επεξεργασίες της τελικής σειράς δεδομένων με πληροφορίες για 11.557 περιπτώσεις, που συλλέχθηκαν μέχρι το τέλος Απριλίου 2023. Οι σταθμίσεις και τα αντίστοιχα βάρη εκτιμήθηκαν μέχρι το τέλος Ιουνίου 2023 σε συνεργασία με το αρμόδιο τμήμα της ΕΛΣΤΑΤ.

α) Η εξέλιξη της έρευνας στο πεδίο: συνεντεύκτριες και ολοκληρωμένες συνεντεύξεις

Στο Γράφημα 1 απεικονίζεται η εξέλιξη του αριθμού των ενεργών συνεντευκτριών κατά την διάρκεια της έρευνας πεδίου από τον Σεπτέμβριο του 2022 έως και τον Απρίλιο του 2023. Η εικόνα αυτή καταδεικνύει τη σταδιακή αύξηση του αριθμού των ενεργών συνεντευκτριών με αποκορύφωμα τον Μάρτιο του 2023 όπου 85 γυναίκες παράλληλα διενεργούσαν συνεντεύξεις. Στον αριθμό αυτό συμπεριλαμβάνονται μόνο τα άτομα που διενήργησαν CAPI ή CATI συνεντεύξεις, ενώ δεν συμπεριλαμβάνονται CAWI συνεντεύξεις.

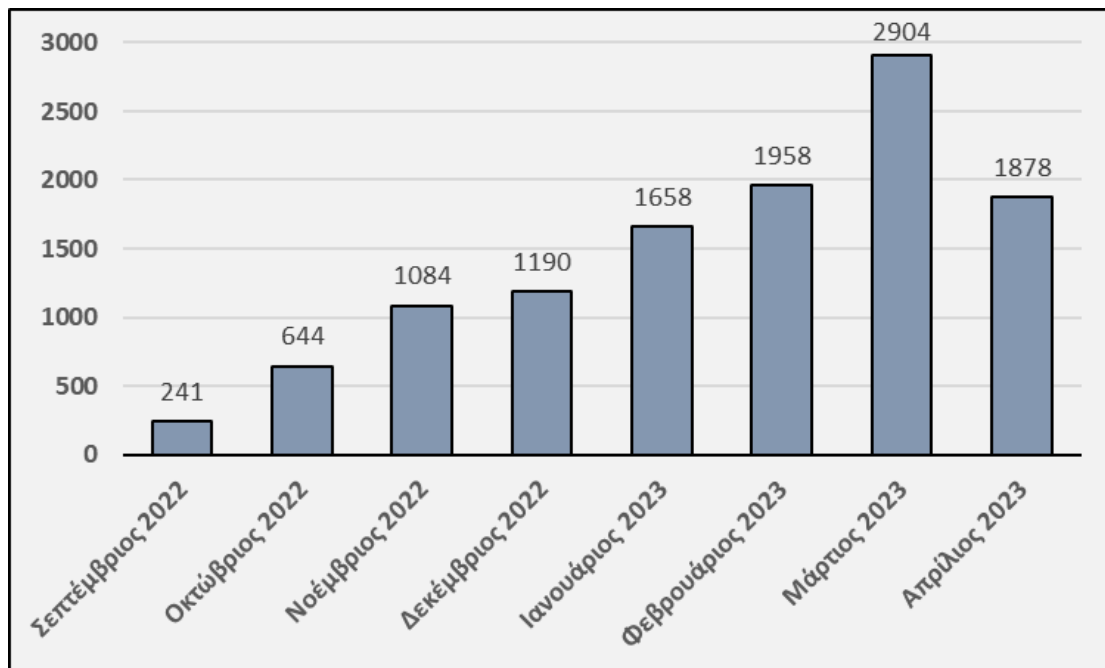
Γράφημα 1: Αριθμός ενεργών συνεντευκτριών στο πεδίο ανά μήνα 2022-23

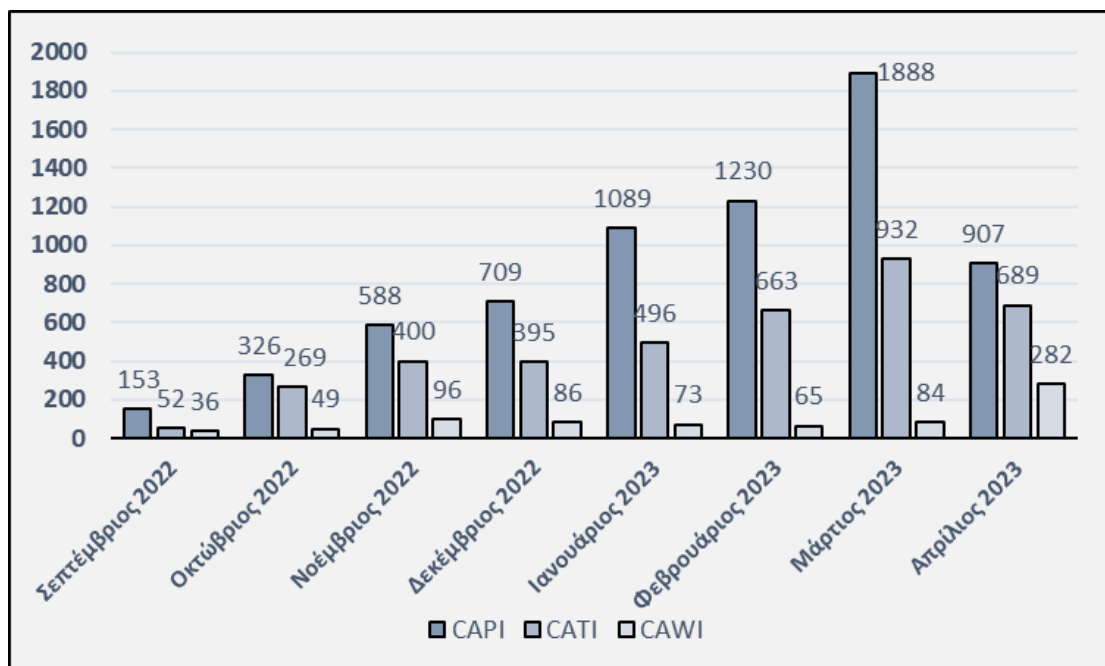
Ως αποτέλεσμα της εντατικής δραστηριοποίησης της συντονιστικής ομάδας έργου του ΕΚΚΕ για τη διενέργεια συνεντεύξεων κατά την επιτόπια έρευνα από τον Σεπτέμβριο του 2022 έως τον Απρίλιο του 2023, ο αριθμός των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν εμφανίζει αξιοσημείωτη βαθμιαία αύξηση, ξεκινώντας από 241 συνεντεύξεις τον Σεπτέμβριο του 2022 και φθάνοντας στο υψηλότερο επίπεδο των 2.904 συνεντεύξεων τον Μάρτιο του 2023, ακολουθούμενος από περαιτέρω εισροές 1.878 συνεντεύξεων τον Απρίλιο του 2023 (βλέπε Γράφημα 2).

Επισημαίνεται ότι η σταδιακή αύξηση του αριθμού των συνεντεύξεων ανά μήνα κατά την περίοδο Σεπτεμβρίου 2022 - Μαρτίου 2023 γίνεται εμφανής και στην περίπτωση των συνεντεύξεων CAPI που αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειονότητα των συνεντεύξεων που διενεργήθηκαν, καθώς αυξήθηκαν από 153 συνεντεύξεις τον Σεπτέμβριο σε 1.888 συνεντεύξεις τον Μάρτιο του 2023. Ανάλογη τάση διαπιστώνεται και στην περίπτωση των συνεντεύξεων CATI, καθώς αυξήθηκαν από 52 συνεντεύξεις το μήνα Σεπτέμβριο του 2022 σε 932 συνεντεύξεις το μήνα Μάρτιο του 2023. Οι συνεντεύξεις CAWI κυμάνθηκαν μεταξύ 36 και 282 για το ίδιο χρονικό διάστημα (βλέπε Γράφημα 3).

Γράφημα 2: Αριθμός συμπληρωμένων συνεντεύξεων ανά μήνα 2022-23

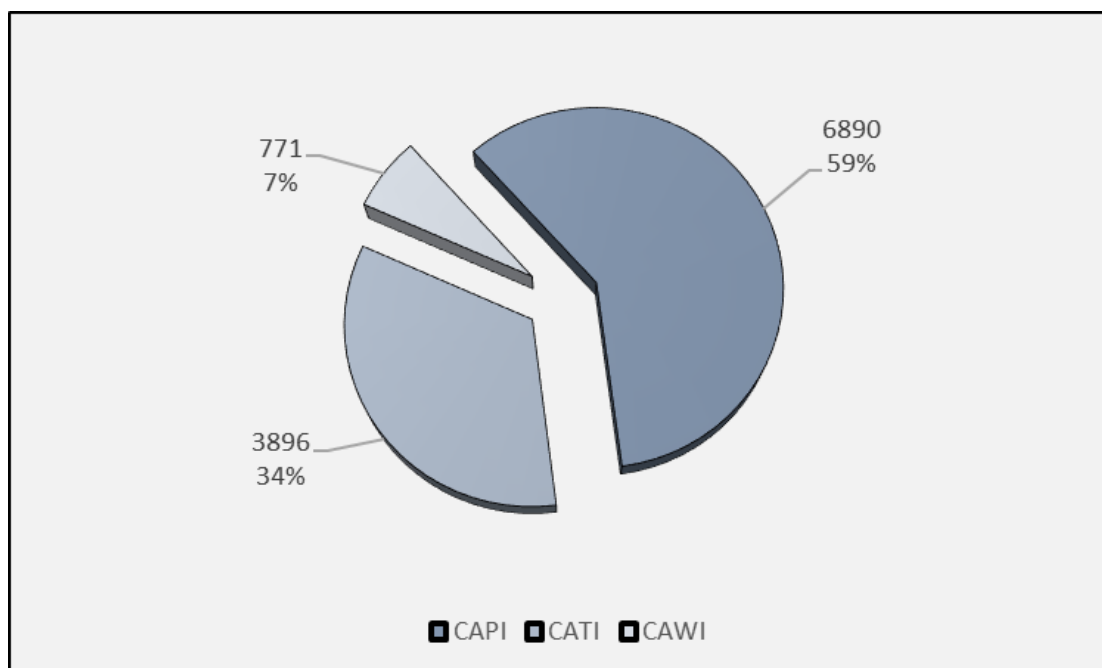

Γράφημα 3: Αριθμός συμπληρωμένων συνεντεύξεων ανά μήνα/τρόπο συλλογής 2022-23

Στο Γράφημα 4 απεικονίζεται η κατανομή των συνεντεύξεων ανά τρόπο συλλογής τους (CAPI, CATI, CAWI). Ο αριθμός των συνεντεύξεων με CAPI είναι 6.890 αντιστοιχώντας σε 59,6% του συνολικού αριθμού των συνεντεύξεων, ακολουθούμενος από εκείνον που διεξήχθη με συνεντεύξεις CATI (3.896 περιπτώσεις σε 33,7% του συνολικού δείγματος), και εκείνον που αφορά σε συνεντεύξεις με CAWI (771 περιπτώσεις ή 6,7% του συνολικού δείγματος).

Γράφημα 4: Συνολικός αριθμός συμπληρωμένων συνεντεύξεων ανά τρόπο συλλογής

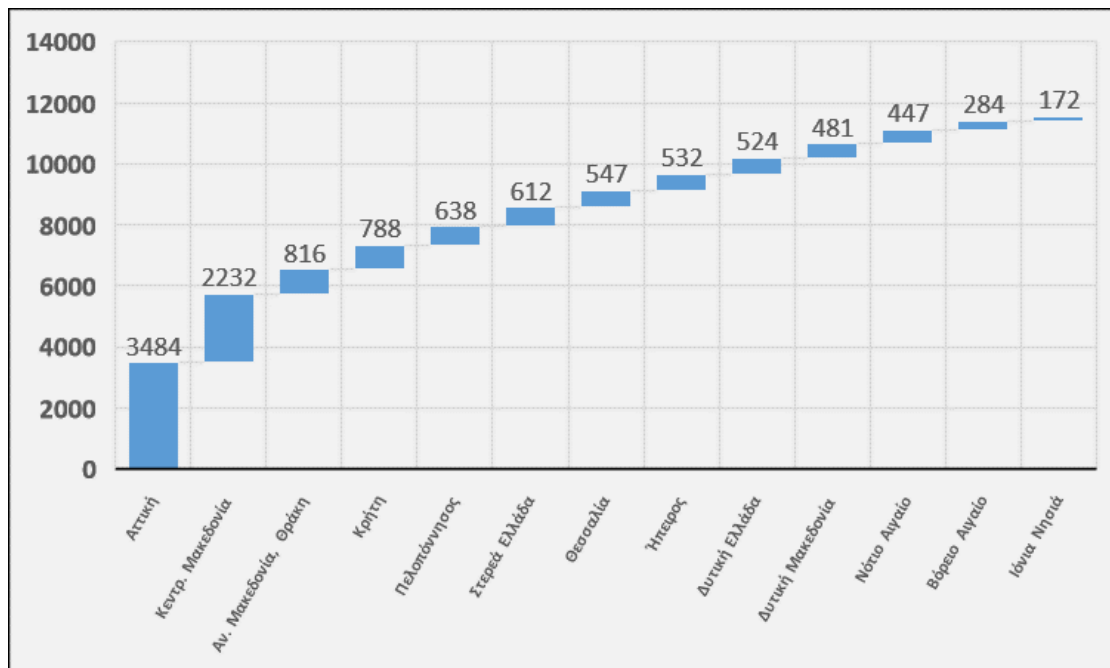

β) Γεωγραφική κατανομή του δείγματος

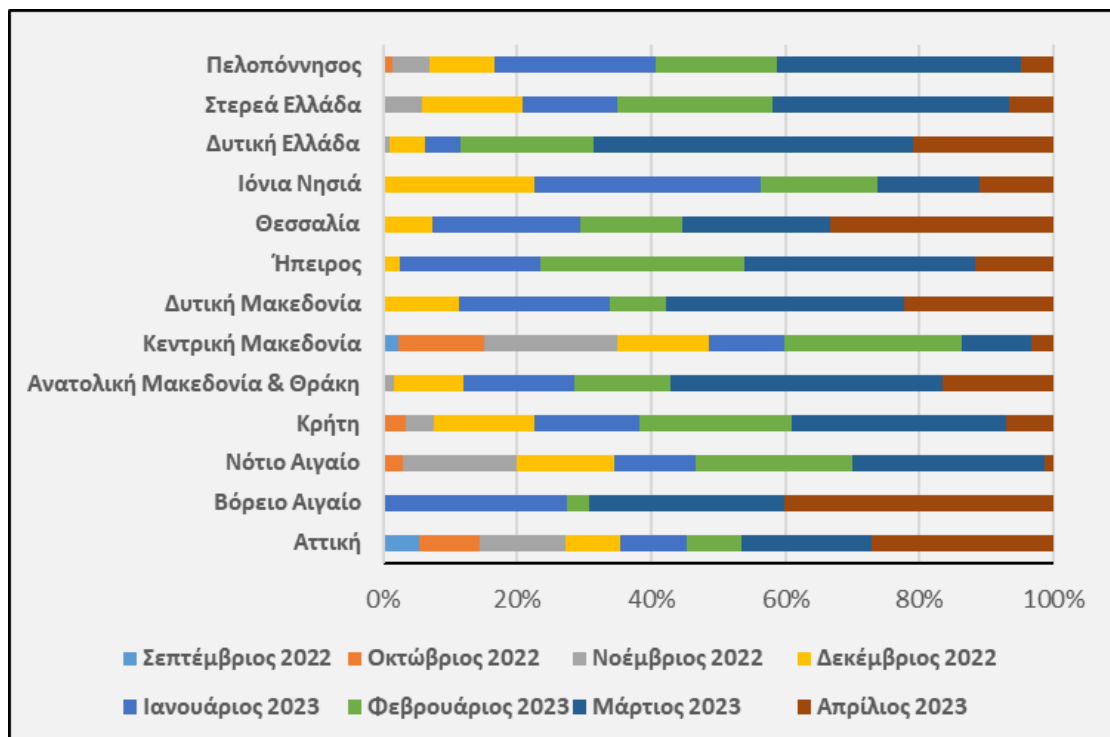
Οι συνεντεύξεις που συλλέχθηκαν καλύπτουν και τις 13 περιφέρειες σε επίπεδο NUTS 2 στην Ελλάδα, παρουσιάζοντας, όπως αναμενόταν, υψηλή συγκέντρωση στις δύο περιφέρειες (EL30 και EL52) όπου βρίσκονται οι δύο μητροπολιτικές περιοχές της χώρας (Αθήνα και Θεσσαλονίκη). Ειδικότερα, στην περιφέρεια Αττικής, που περιλαμβάνει την Αθήνα, τη μεγαλύτερη μητροπολιτική περιοχή της Ελλάδας, έχουν πραγματοποιηθεί 3.484 συνεντεύξεις (περίπου το 30% του συνολικού δείγματος), ακολουθούμενη από την περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας (EL52), όπου έχουν συλλεχθεί 2.252 συνεντεύξεις (περίπου το 19% του συνολικού δείγματος). Παρά τα γενικώς ικανοποιητικά αποτελέσματα σχετικά με τον αριθμό των συνεντεύξεων που συλλέχθηκαν σε όλες τις περιφέρειες που βρίσκονται στην ηπειρωτική χώρα, καταγράφεται επαρκής αριθμός συνεντεύξεων και στις νησιωτικές περιφέρειες της χώρας (δηλαδή EL41 - Νησιά Βορείου Αιγαίου, EL42- Νησιά Νοτίου Αιγαίου, και ιδιαίτερα στην EL43- Κρήτη) (βλέπε Γράφημα 5).

Η συλλογή των συνεντεύξεων με το επιλεγμένο δείγμα ανά περιφέρεια για κάθε μήνα διεξαγωγής της έρευνας πεδίου απεικονίζεται στο Γράφημα 6 όπου γίνεται φανερό ότι η έρευνα προχώρησε με διαφορετικό βηματισμό σε διαφορετικές χωρικές μονάδες. Αυτή η διαφοροποίηση μπορεί να αποδοθεί στην εντατικοποίηση της ερευνητικής διαδικασίας μέσω της βαθμιαίας ενεργοποίησης ικανού αριθμού συνεντευκτριών ανά γεωγραφική περιοχή.

Γράφημα 5: Αριθμός συνεντεύξεων ανά περιφέρεια

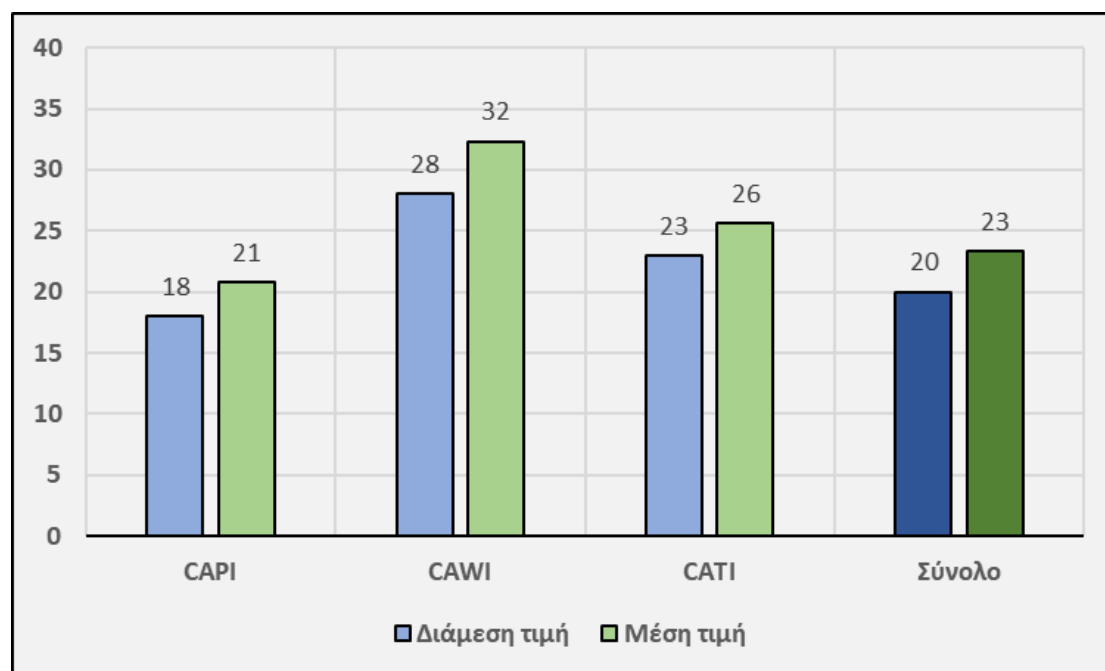
Γράφημα 6: Αριθμός συνεντεύξεων ανά περιφέρεια και μήνα συλλογής

γ) Διάρκεια των ολοκληρωμένων συνεντεύξεων του δείγματος

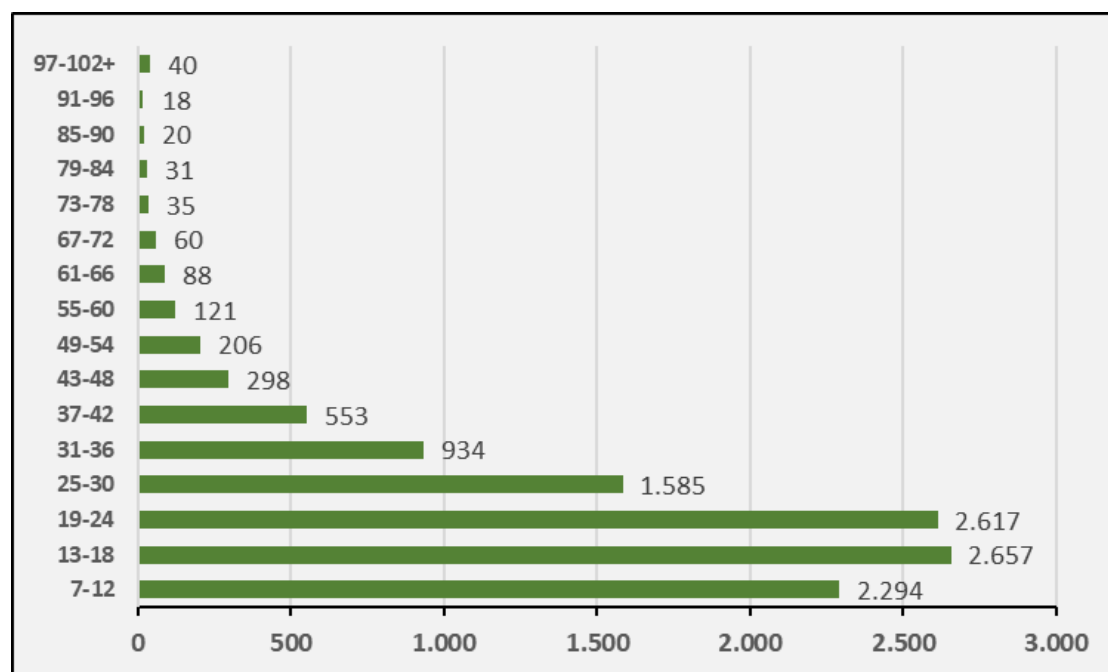
Στο Γράφημα 7 παρατίθεται η μέση και η διάμεση διάρκεια (σε λεπτά της ώρας) του συνολικού αριθμού των συνεντεύξεων, με την πρώτη να ανέρχεται σε 23 λεπτά και την δεύτερη σε 20 λεπτά. Στην περίπτωση των συνεντεύξεων με CAPI η διάμεση και μέση διάρκεια των συνεντεύξεων που διεξάγονται είναι 18 και 21 λεπτά αντίστοιχα, για τις συνεντεύξεις με CAWI είναι 28 και 32 λεπτά αντίστοιχα και για τις συνεντεύξεις με CATI είναι 23 και 26 λεπτά. Είναι εμφανές πως οι μέσες τιμές διάρκειας των συνεντεύξεων είναι ελαφρώς υψηλότερες καθώς επηρεάζονται περισσότερο από ορισμένες ακραίες τιμές.

Γράφημα 7: Διάρκεια συνεντεύξεων ανά τρόπο συλλογής

Η διάρκεια των συνεντεύξεων ποικίλει καθώς επηρεάζεται από μια σύνθεση πολλαπλών παραγόντων, με ιδιαίτερη εστίαση στα δημογραφικά, κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά του κάθε ατόμου που μετέχει στο δείγμα. Το ένα τέταρτο (25,1%) του συνολικού αριθμού των συνεντεύξεων διήρκεσε από 13 έως 18 λεπτά (2.657 συνεντεύξεις), ακολουθούμενο από άλλο ένα τέταρτο (24,7%) με διάρκεια μεταξύ 19 και 24 λεπτών (2.617 συνεντεύξεις). Με αυτό τον τρόπο, σχεδόν το ήμισυ του συνολικού αριθμού των συνεντεύξεων φαίνεται να έχει διάρκεια από 13 έως 24 λεπτά. Οι συνεντεύξεις που διήρκεσαν από 7 έως 12 λεπτά είναι 2.294 περιπτώσεις (δηλαδή 21,6% του συνόλου). Παράλληλα, υπάρχει μια σημαντική διακύμανση στην κατανομή της διάρκειας των συνεντεύξεων με περίπου 300 να ξεπερνούν τα 60 λεπτά της ώρας (βλέπε Γράφημα 8).

Γράφημα 8: Διάρκεια συνεντεύξεων ανά ομάδα ερωτώμενων

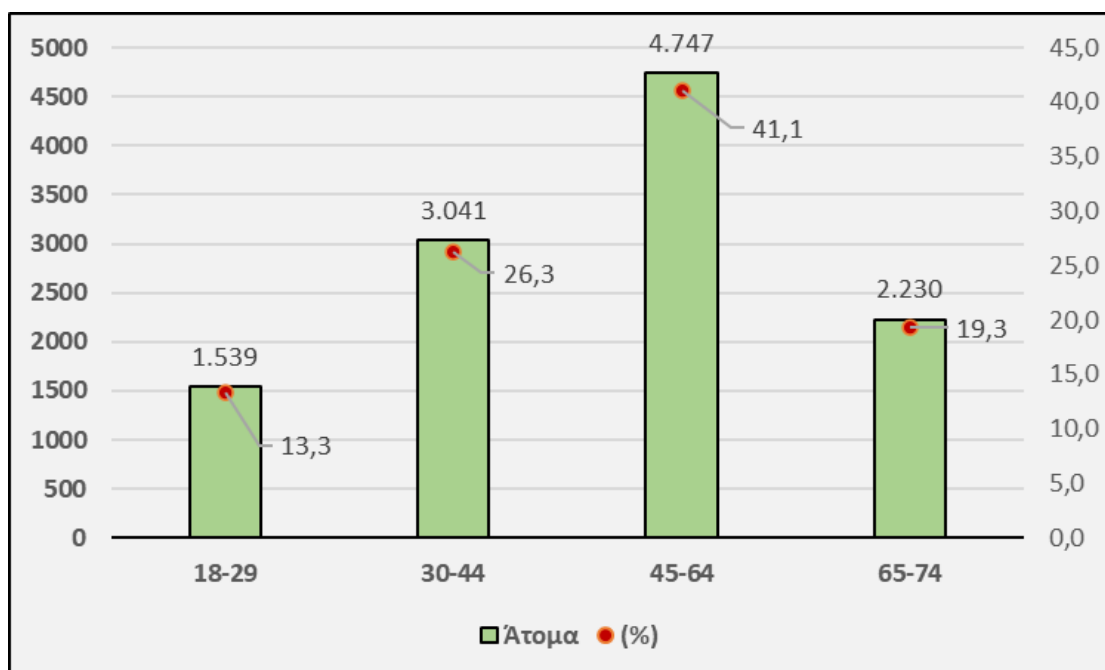

δ) Δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά των ατόμων του δείγματος

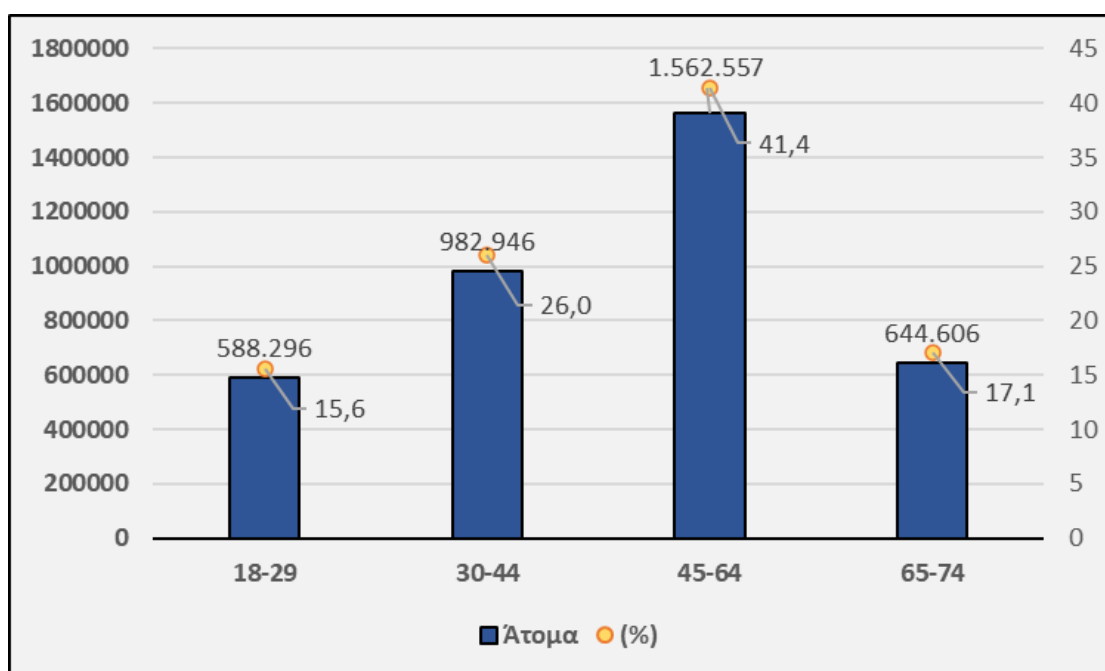
Όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των ερωτώμενων γυναικών, το Γράφημα 9 ταξινομεί την ηλικία των ερωτηθέντων σε τέσσερις ομάδες (δηλαδή 18-29, 30-44, 45-64 και 65-74). Οι γυναίκες ηλικίας 45-64 ετών αποτελούν την ηλικιακή ομάδα με τον μεγαλύτερο αριθμό συνεντεύξεων, καθώς 4.747 από τον συνολικό αριθμό των 11.557 έχουν διεξαχθεί σε γυναίκες αυτής της ηλικιακής ομάδας. Οι γυναίκες ηλικίας μεταξύ 65 και 74 ετών αντιπροσωπεύουν το 19,3% του συνολικού δείγματος, ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά για τις γυναίκες ηλικίας 18-29 και 30-44 ετών είναι 13,3% και 26,3% αντίστοιχα.

Τα δεδομένα από το Γράφημα 9 αφορούν στο τελικό δείγμα γυναικών στην Ελλάδα ηλικίας 18 έως 74 ετών. Οι σταθμίσεις που εφαρμόζονται στην συνέχεια διαφοροποιούν σε έναν μικρό βαθμό τα ποσοστά για κάθε ηλικιακή ομάδα μετασχηματίζοντας τις κατανομές του δείγματος προς την κατεύθυνση του πραγματικού πληθυσμού των γυναικών στην Ελλάδα της ίδιας ηλικίας. Επιπρόσθετα, οι σταθμίσεις κατά την εφαρμογή τους είναι σε θέση να επιτρέψουν αναγωγές στον πραγματικό πληθυσμό της χώρας. Ειδικότερα, η έρευνα EU-GBV στην Ελλάδα με ολοκληρωμένες συνεντεύξεις σε 11.557 άτομα είναι σε θέση να αναφέρεται σε έναν πραγματικό πληθυσμό 3.778.405 γυναικών ηλικίας 18-74 ετών δίνοντας σε κάθε άτομο ένα ειδικό βάρος, με την ίδια μεθοδολογία που αυτό επιτυγχάνεται για άλλες σημαντικές δειγματοληπτικές Ευρωπαϊκές έρευνες (EU-SILC, EU-LFS). Η σημασία αυτών των αναγωγών για τα δημογραφικά ή κοινωνικά χαρακτηριστικά του δείγματος γίνεται ακόμη μεγαλύτερη όταν πρόκειται για τα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας. Για παράδειγμα, για έναν οποιοδήποτε συνθετικό δείκτη της έρευνας της τάξης του 0,05 ή 5% οι αναγκαίες αναγωγές στον πραγματικό πληθυσμό θα αφορούν σχεδόν 200.000 γυναίκες.

Γράφημα 9: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά ηλικιακή ομάδα (δίχως σταθμίσεις)

Γράφημα 10: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά ηλικιακή ομάδα (με σταθμίσεις)

Στους Πίνακες 1 έως 5, που ακολουθούν, παρουσιάζονται ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά των γυναικών του δείγματος σχετικά με την οικογενειακή τους κατάσταση, το εκπαιδευτικό τους επίπεδο, την κατάσταση της απασχόλησης τους, τις πηγές των εισοδημάτων τους αλλά και ένα μέτρο (αυτό-αναφορικής) κατάστασης υγείας. Όσον αφορά στην οικογενειακή κατάσταση, η πλειονότητα των γυναικών του δείγματος ζουν ή ζούσαν με έναν σύντροφο ενώ περίπου το ένα τέταρτο δεν έχει παντρευτεί ή συνάψει ποτέ σύμφωνο συμβίωσης (βλέπε Πίνακα 1). Από τον Πίνακα

2 για το εκπαιδευτικό επίπεδο παρατηρείται ότι το 16% των γυναικών του δείγματος έχει ολοκληρώσει την «κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση», ενώ περίπου 3% έχει λάβει μονάχα «πρωτοβάθμια εκπαίδευση». Στον αντίποδα, περίπου 25% των γυναικών του δείγματος έχει λάβει μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο σπουδών. Ενδιάμεσα εντοπίζεται η πλειονότητα (περίπου 54%) έχοντας αποφοιτήσει από την κατώτερη ή ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Σχεδόν 2 στις 3 γυναίκες του δείγματος εντοπίζονται στην αγορά εργασίας, ενώ στην σύνταξη ή τις οικιακές εργασίες εντοπίζονται οι 3 στις 10 (Πίνακας 3). Τα εισοδήματά τους πηγάζουν κυρίως από την εργασία (50%) ή την σύνταξη (18%) ενώ δεν εμφανίζεται κανένα προσωπικό εισόδημα για το 23% (Πίνακας 4). Τέλος, καλή ή πολύ καλή κατάσταση υγείας δηλώνει πάνω από το 83% ενώ περίπου 3% αναφέρει κακή ή πολύ κακή κατάσταση υγείας (Πίνακας 5).

Πίνακας 1: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά οικογενειακή κατάσταση

	Άτομα	(%)
Δεν ήμουν ποτέ παντρεμένη/σύμφωνο συμβίωσης	2656	26,2
Παντρεμένη/σύμφωνο συμβίωσης	6923	56,5
Διαζευγμένη/σε διάσταση	932	8,9
Χήρα	1046	8,3
Σύνολο	11557	100

Πίνακας 2: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά εκπαιδευτικό επίπεδο (ISCED)

	Άτομα	(%)
Προσχολική εκπαίδευση ή καμία εκπαίδευση (επίπεδο 0)	51	0,4
Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (επίπεδο 1)	353	3,1
Κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (επίπεδο 2)	1.851	16,0
Ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (επίπεδο 3)	4.369	37,8
Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδ. μη τριτοβάθμιου επιπέδου (επίπεδο 4)	329	2,9
Πτυχίο ή ισοδύναμο επίπεδο (επίπεδο 6)	1.644	14,2
Μεταπτυχιακό ή ισοδύναμο επίπεδο (επίπεδο 7)	2.089	18,1
Διδακτορικό ή ισοδύναμο επίπεδο (επίπεδο 8)	765	6,6
Μη διαθέσιμη πληροφορία	106	0,9
Σύνολο	11.557	100

Πίνακας 3: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά κατάσταση απασχόλησης

	Άτομα	(%)
Απασχολούμενη	5.724	51,0
Άνεργη	1.392	12,6
Συνταξιούχος	2.246	17,6
Ανίκανη για εργασία	66	0,6
Σπουδάστρια, μαθήτρια	498	5,0
Οικιακές εργασίες	1.611	13,0
Δεν απαντώ	17	0,2
Δεν γνωρίζω/δεν θυμάμαι	3	0,0
Σύνολο	11.557	100

Πίνακας 4: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά πηγή εισοδήματος

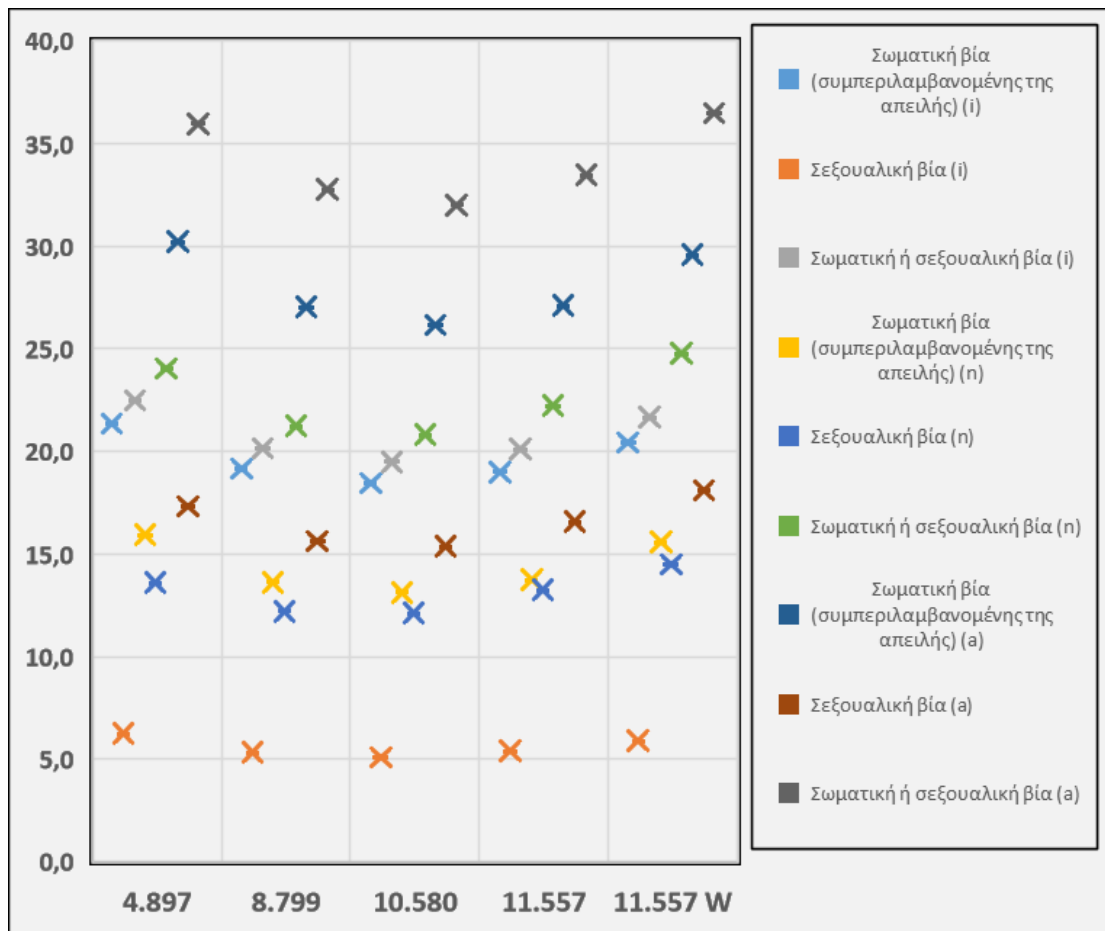
	Άτομα	(%)
Εισόδημα από εργασία	5.667	50,4
Συντάξεις, παροχές ή επιδόματα	2.911	23,7
Επενδύσεις ή αποταμιεύσεις	230	2,2
Κανένα προσωπικό εισόδημα, συντήρηση από άτομο εντός του νοικοκυριού	2.370	20,9
Κανένα προσωπικό εισόδημα, συντήρηση από άτομο εκτός του νοικοκυριού	264	1,9
Δεν απαντώ	32	0,3
Δεν γνωρίζω/δεν θυμάμαι	83	0,6
Σύνολο	11.557	100

Πίνακας 5: Αριθμός ερωτηματολογίων ανά κατάσταση υγείας

	Άτομα	(%)
Πολύ καλή	5.338	46,5
Καλή	4.271	36,4
Μέτρια (ούτε καλή, ούτε κακή)	1.542	13,8
Κακή	337	2,8
Πολύ κακή	63	0,5
Δεν γνωρίζω/δεν θυμάμαι	6	0,1
Σύνολο	11.557	100

Το Γράφημα 11 παρουσιάζει την εξέλιξη για 9 συνθετικούς δείκτες της έρευνας EU-GBV στην Ελλάδα από τη στιγμή που συγκεντρώθηκε ένας κρίσιμος αριθμός συμπληρωμένων ερωτηματολογίων (4.897 ερωτηματολόγια) μέχρι και την ολοκλήρωση της έρευνας (11.557 ερωτηματολόγια). Η παρακολούθηση (monitoring) επιλεγμένων δεικτών πραγματοποιήθηκε με σκοπό τον συνολικό έλεγχο της διαδικασίας, που ξεκινά από την αρχική δειγματοληψία έως και την ολοκλήρωση του συνόλου των συνεντεύξεων. Για παράδειγμα, ο δείκτης με τίτλο «σωματική ή σεξουαλική βία από οποιονδήποτε δράστη» εκτιμήθηκε σε 35,96% όταν ο αριθμός των συνεντεύξεων αντιστοιχούσε σε περίπου 5.000 γυναίκες. Ο δείκτης εκτιμήθηκε εκ νέου με τιμή 32,77% όταν ο αριθμός των συνεντεύξεων ανήλθε σε περίπου 8.800 γυναίκες. Στη συνέχεια ο δείκτης επανεκτιμήθηκε σε 32,01% όταν το δείγμα είχε φτάσει περίπου τις 10.500 γυναίκες και σε 33,48% όταν το δείγμα έφτασε περίπου τις 11.500 γυναίκες. Ο δείκτης αυτός εκτιμήθηκε οριστικά για τις 11.557 γυναίκες του τελικού δείγματος σε 36,50% σύμφωνα με τις σταθμίσεις που εφάρμοσε το αρμόδιο τμήμα στατιστικών της ΕΛΣΤΑΤ. Μια τέτοια μεθοδολογική άσκηση υπήρξε απολύτως χρήσιμη για την αξιοπιστία της έρευνας όσον αφορά την δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων από την πλευρά της EUROSTAT και του ΕΚΚΕ.

Γράφημα 11: Τύποι Βίας και Δραστών ανά αριθμό συμπληρωμένων συνεντεύξεων (%)

6. Συνοπτική παρουσίαση ερευνητικών ευρημάτων

Στο παρόν τμήμα παρουσιάζονται ορισμένα βασικά ευρήματα της έρευνας σχετικά με τις διαφορετικές εμπειρίες έμφυλης βίας που έχουν βιώσει οι γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα. Ειδικότερα, γίνεται επισκόπηση βασικών αποτελεσμάτων σχετικά με τη συχνότητα των διαφορετικών μορφών βίας κατά των γυναικών όπως η ψυχολογική, η σεξουαλική, η σωματική (συμπεριλαμβανομένων των απειλών) βία, η σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία αλλά και η μη εμφανής παρακολούθηση ή παρενόχληση (stalking). Επιπρόσθετα, συμπεριλαμβάνονται περιστατικά βίας από στενό/ή σύντροφο (τέως και νυν), μη σύντροφο ή/και οποιονδήποτε άλλον δράστη/δράστιδα. Για την καλύτερη ανάγνωση και κατανόηση των ευρημάτων προτείνεται η συχνή αναδρομή στους ορισμούς και τις έννοιες που έχουν χρησιμοποιηθεί για τις ανάγκες της έρευνας και οι οποίες περιγράφονται σε προηγούμενο τμήμα της έκθεσης. Ο συνολικός αριθμός ολοκληρωμένων συνεντεύξεων της έρευνας, όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι 11.557, ενώ οι σταθμίσεις που έγιναν επιτρέπουν αναγωγές στον πραγματικό πληθυσμό της χώρας που ανέρχεται σε 3.778.405 γυναίκες ηλικίας 18-74 ετών.

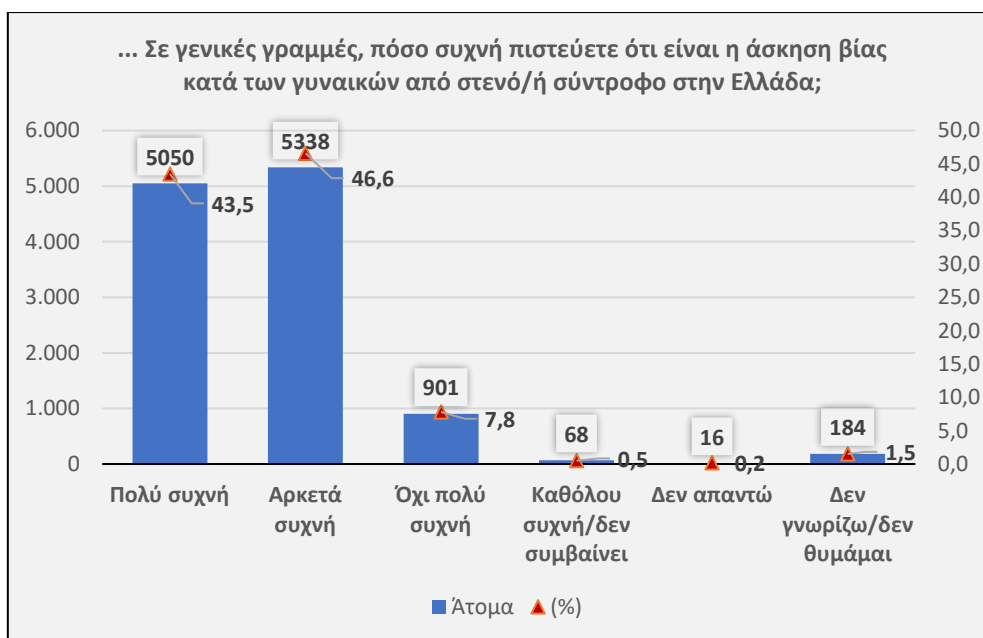
Καταρχάς επισημαίνεται ότι το **90,1% των γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα πιστεύει ότι η άσκηση οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των γυναικών από στενό/ή σύντροφο στην Ελλάδα σήμερα είναι αρκετά ή πολύ συχνή**. Με άλλα λόγια, είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη η αντίληψη μεταξύ των ερωτώμενων ηλικίας 18-74 ετών ότι υπάρχει έντονη ενδοσυντροφική βία κατά των γυναικών στην Ελλάδα (Γράφημα 12).

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει, σε συνέχεια των προηγούμενων ευρημάτων της γενικής εκτίμησης των γυναικών για τη συχνότητα της έμφυλης βίας, η αποτύπωση των πραγματικών διαστάσεων του φαινομένου, δηλαδή του ποσοστού των γυναικών οι οποίες έχουν υποστεί κάποιας μορφής βία κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους από οποιονδήποτε δράστη. Ειδικότερα, **29,6% των γυναικών δηλώνουν ότι έχουν υποστεί σωματική βία, 18,1% δηλώνει ότι έχει υποστεί σεξουαλική βία, και 36,5% δηλώνει ότι έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία** από οποιοδήποτε δράστη/δράστιδα (Γράφημα 13). Η ψυχολογική βία, η οποία ασκείται μόνο σε στενές σχέσεις συντρόφων, εμφανίζεται ως η πιο συχνή μορφή βίας που δηλώνουν ότι υφίστανται οι γυναίκες σε ποσοστό 40,4% και έχει συμπεριληφθεί για λόγους συγκριτικής αποτύπωσης.

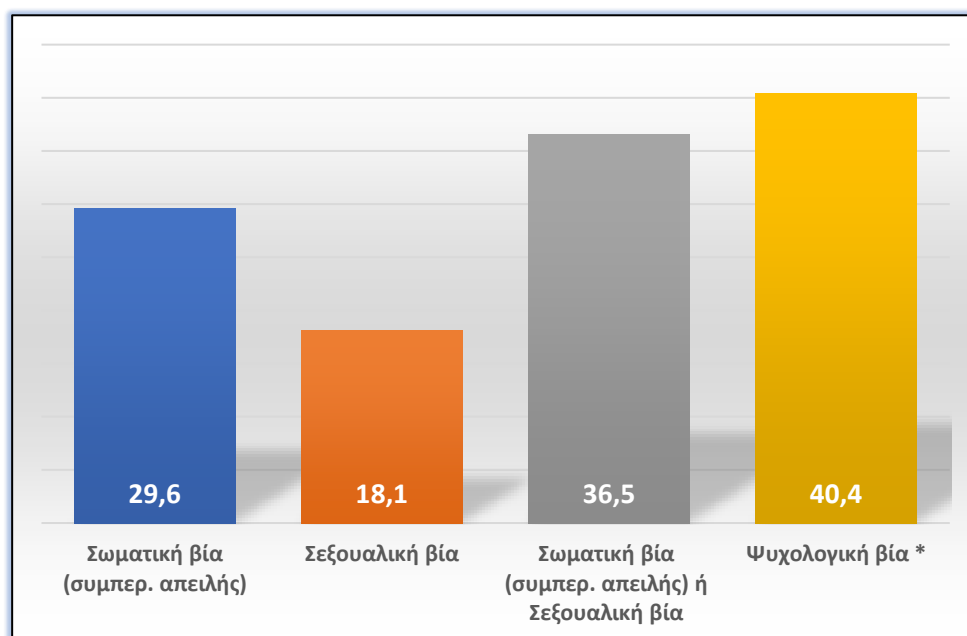
Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της έρευνας, η ψυχολογική βία περιλαμβάνει συμπεριφορές που παραπέμπουν σε πράξεις συναισθηματικής κακοποίησης και ελεγκτικής συμπεριφοράς (ενδεικτικά αναφέρεται η υποτίμηση και ταπείνωση, απαγόρευση επαφής με φίλους, γονείς ή συγγενείς, απειλή κακοποίησης των παιδιών ή στέρησης των γονεϊκών δικαιωμάτων, κ.λπ.) και ασκείται κυρίως από τον στενό/ τη στενή σύντροφο. Τα στοιχεία της έρευνας αποκαλύπτουν ότι, από το σύνολο των γυναικών του δείγματος που έχουν ή είχαν στο παρελθόν στενό/ή σύντροφο, το **40,42% δηλώνει ότι έχει υποστεί ψυχολογική βία κάποια στιγμή κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής του**, με το ποσοστό για τις νέες γυναίκες ηλικίας 18-29 ετών να ξεπερνά το 48% και το ποσοστό των γυναικών που ανήκουν στην ηλικιακή

ομάδα 30-44 ετών να ξεπερνά το 45% (Γράφημα 14). Όσο η ηλικία των γυναικών αυξάνει παρατηρείται μείωση του αντίστοιχου ποσοστού, αλλά σχεδόν μία στις τρεις γυναίκες ηλικίας 65-74 ετών (31,27%) δηλώνει ότι έχει υποστεί ψυχολογική βία.

Γράφημα 12: Αντίληψη των ερωτώμενων για τη συχνότητα της ενδοσυντροφικής βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα σήμερα, σύνολο δείγματος (%)

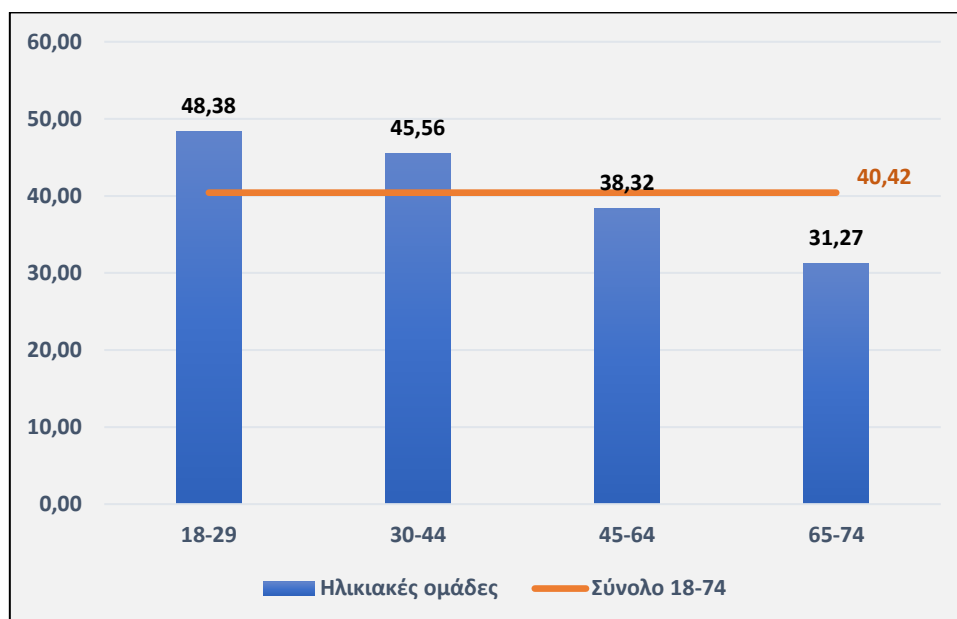

Γράφημα 13: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί βία κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους από οποιονδήποτε δράστη/ιδα, ανά μορφή βίας⁷

⁷ Η ψυχολογική βία ασκείται μόνο από στενό/ή σύντροφο και περιλαμβάνεται στο Γράφημα για λόγους συγκριτικής αποτύπωσης.

Γράφημα 14: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί ψυχολογική βία από στενό/ή σύντροφο, ανά ηλικιακή ομάδα και συνολικά

6.1. Γυναίκες θύματα έμφυλης βίας, από οποιονδήποτε δράστη, ανά ηλικιακή ομάδα

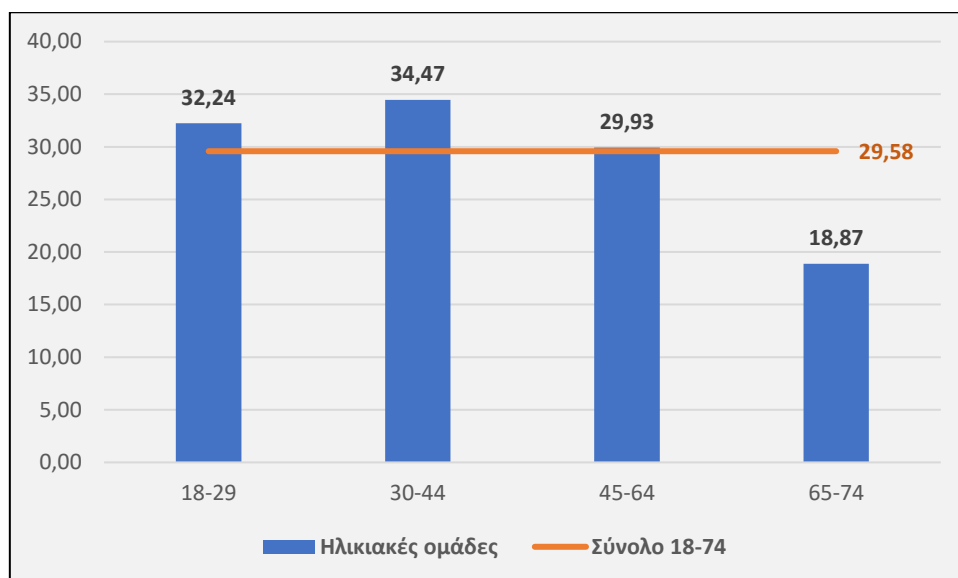
Η σωματική βία ορίζεται ως εσκεμμένη συμπεριφορά άσκησης πράξεων άμεσης σωματικής βίας εναντίον άλλου ατόμου που αποσκοπεί στην πρόκληση πόνου και στην πρόκληση φόβου και έχει ως αποτέλεσμα σωματικές κακώσεις. Το 29,58% των γυναικών ηλικίας 18-74 ετών που συμμετείχαν στην έρευνα, δηλώνουν ότι έχουν υποστεί σωματική βία κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους, από οποιονδήποτε δράστη, δηλαδή ανεξάρτητα από το ποιος είναι/ήταν ο δράστης και ποια είναι/ήταν η σχέση τους μαζί του/της.⁸ Επισημαίνεται, ότι η αναφορά σε «οποιονδήποτε δράστη» περιλαμβάνει όλους τους δράστες ανεξαρτήτως φύλου, συντροφικής ή συγγενικής σχέσης, γνωριμίας ή συνεργασίας. Αυτού του είδους η βία φαίνεται να καταγράφεται πιο συχνά στην ηλικιακή ομάδα 30-44 ετών (34,47%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις ηλικίες 65 έως 74 ετών μειώνεται αισθητά, σχεδόν κατά το ήμισυ (18,87%) (Γράφημα 15).

Επιπρόσθετα, 23,49% των γυναικών ηλικίας 18-29 ετών και περίπου 2 στις 10 γυναίκες ηλικίας 30-44 ετών δηλώνουν ότι έχουν υποστεί σεξουαλική βία που αφορά την ανεπιθύμητη σεξουαλική συμπεριφορά που επιβάλλεται συμπεριλαμβανομένου του βιασμού και της απόπειρας βιασμού (Γράφημα 16). Επιχειρώντας αναγωγή στο

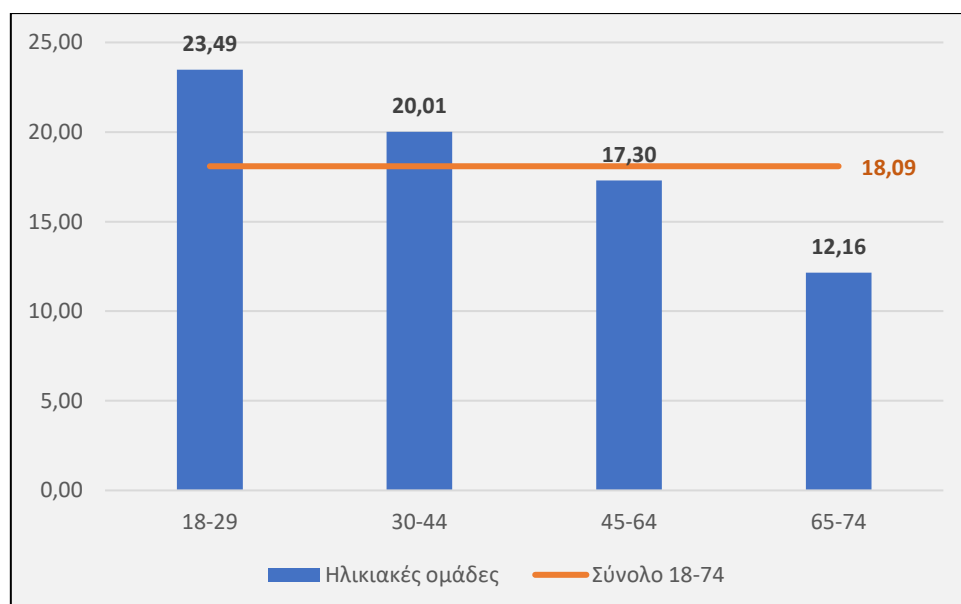
⁸ Σημειώνεται ότι για κάθε περιστατικό βίας που δηλώθηκε από τις γυναίκες του δείγματος, τους ζητήθηκε να δηλώσουν, μεταξύ άλλων, και το φύλο του δράστη/θύτη και τη σχέση του με το θύμα κατά τη στιγμή του βίαιου περιστατικού. Έτσι, έχουμε την δυνατότητα να διακρίνουμε τους δράστες σε στενούς συντρόφους (νυν ή τέως σύζυγοι, σύντροφοι, κ.λπ.), μη συντρόφους (άτομα τα οποία δεν είχαν στενή συντροφική σχέση με το θύμα), καθώς και σε άλλα άτομα.

σύνολο του πληθυσμού των γυναικών, προκύπτει ότι το συνολικό ποσοστό των γυναικών του δείγματος που έχει υποστεί σεξουαλική βία (18,09%) αντιστοιχεί σε περίπου 683.000 γυναίκες.

Γράφημα 15: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σωματική βία από οποιονδήποτε δράστη, ανά ηλικιακή ομάδα και συνολικά

Γράφημα 16: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σεξουαλική βία από οποιονδήποτε δράστη, ανά ηλικιακή ομάδα και συνολικά

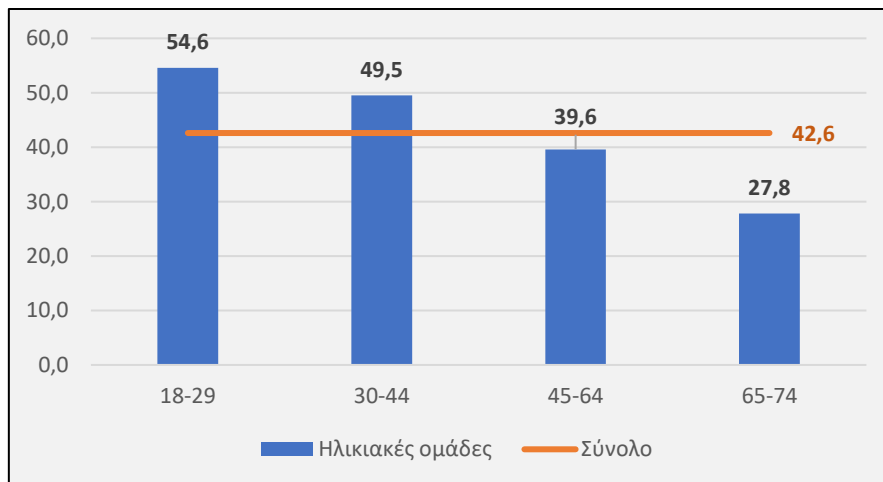

Περισσότερες από 2 στις 5 γυναίκες που συμμετείχαν στην έρευνα (42,6%) και εργάζονται ή είχαν εργαστεί στο παρελθόν φέρονται να έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία τους τουλάχιστον μια φορά κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου. Σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία δήλωσε το 54,6% των γυναικών 18-29 ετών, οι μισές γυναίκες ηλικίας 30-44 ετών (49,5%) ενώ οι γυναίκες

ηλικίας 65-74 ετών έχουν υποστεί τέτοια μορφή βίας σε ποσοστό 27,8% (Γράφημα 17).

Όπως προκύπτει από το Γράφημα 18, το επίμονο ή απρεπές «κοίταγμα», τα απρεπή αστεία σεξουαλικού περιεχομένου ή οι προσβλητικές παρατηρήσεις για το σώμα είναι οι μορφές σεξουαλικής παρενόχλησης που συγκέντρωσαν τα μεγαλύτερα ποσοστά (34,2% και 26,5% αντίστοιχα). Αυθαίρετη φυσική επαφή σε κάποιο σημείο του σώματος και απρεπείς προτάσεις για ραντεβού που έκαναν τις ερωτώμενες να νιώσουν προσβεβλημένες ή φοβισμένες βίωσε το 18,3% και το 17,3% των γυναικών αντίστοιχα.

Γράφημα 17: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, ανά ηλικιακή ομάδα και συνολικά

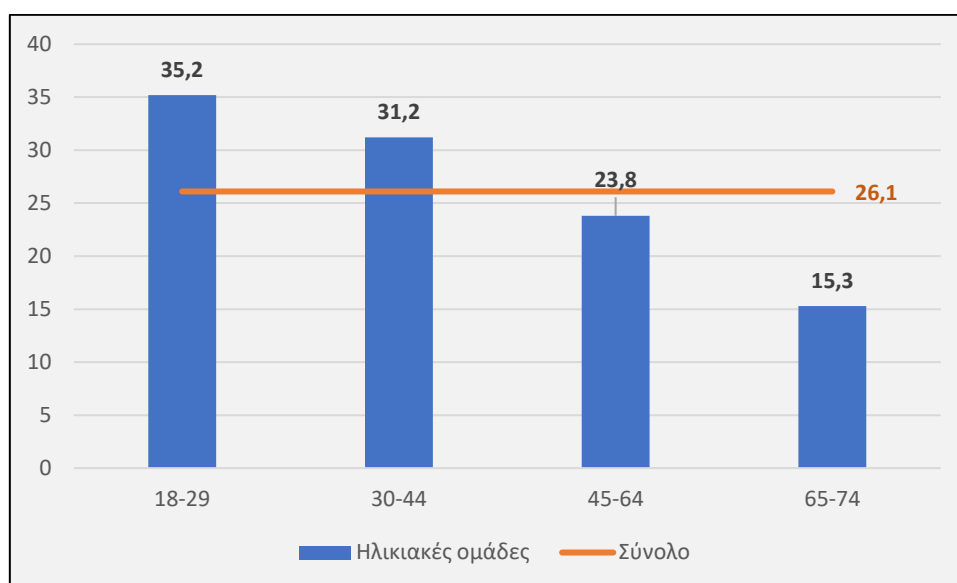

Γράφημα 18: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, ανά είδος παρενόχλησης

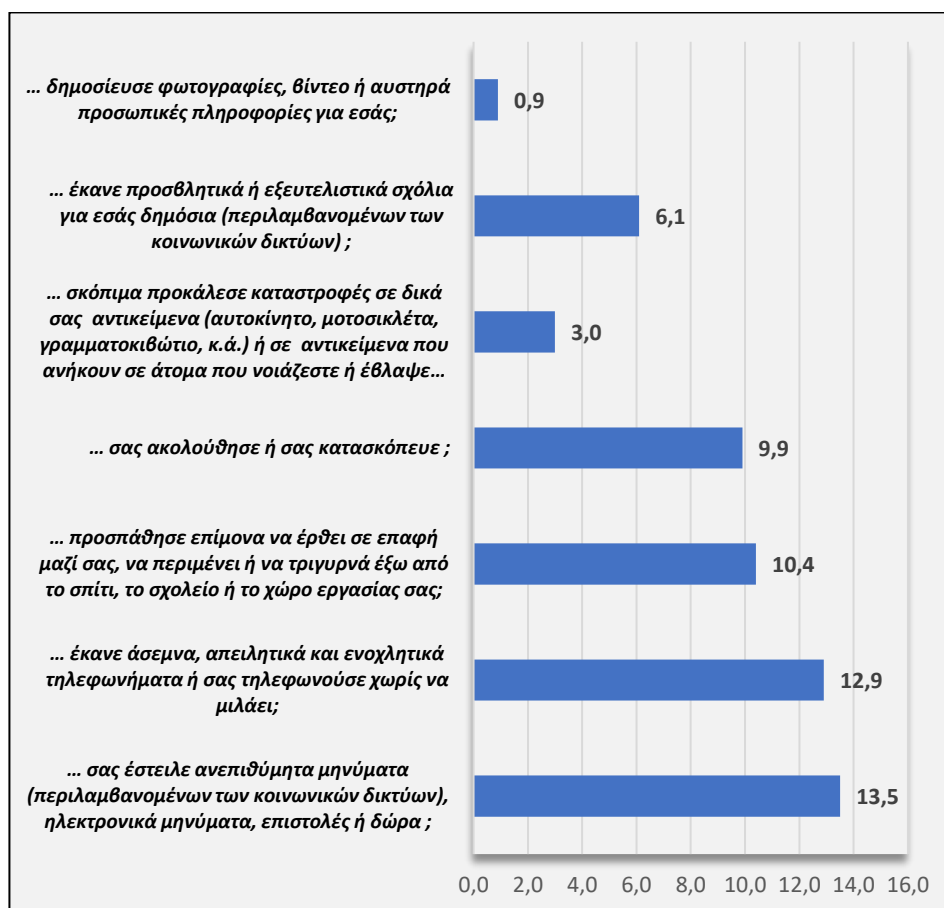
Με βάση τα ευρήματα της έρευνας **26,1% των γυναικών έχουν βιώσει κάποια μορφή μη εμφανούς παρακολούθησης ή παρενόχλησης (stalking) κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους**, δηλαδή έχουν βιώσει εσκεμμένη επαναλαμβανόμενη απειλητική συμπεριφορά εναντίον τους βιώνοντας φόβο για την ασφάλειά τους. Πρόκειται για μία μορφή βίας που βιώνουν συχνότερα οι γυναίκες που ανήκουν στις νεότερες ηλικιακές ομάδες σε σχέση με τις μεγαλύτερες σε ηλικία γυναίκες, δηλαδή 35,2% για τις γυναίκες ηλικίας έως 29 ετών και 15,3% αντίστοιχα για τις γυναίκες 65-74 ετών. Επιπρόσθετα, σε ποσοστό 23,8%, οι γυναίκες ηλικίας 45-64 ετών δηλώνουν ότι έχουν βιώσει τουλάχιστον μία φορά εσκεμμένη επαναλαμβανόμενη απειλητική συμπεριφορά εναντίον τους νιώθοντας φόβο για την ασφάλειά τους (Γράφημα 19).

Γράφημα 19: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί μη εμφανή παρακολούθηση ή παρενόχληση (stalking), ανά ηλικιακή ομάδα και συνολικά

Για τη μέτρηση της παρενόχλησης αυτής χρησιμοποιήθηκαν επτά (7) ερωτήσεις ελέγχου προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι υπάρχει κοινή αντίληψη σχετικά με το τι συνιστά περιστατικό μη εμφανούς παρακολούθησης ή παρενόχλησης. Σύμφωνα με το Γράφημα 20, τα ανεπιθύμητα μηνύματα (συμπεριλαμβανομένων και αυτών μέσω των κοινωνικών δικτύων) και δώρα αλλά και τα άσεμνα, απειλητικά ή ενοχλητικά τηλεφωνήματα συγκεντρώνουν τα μεγαλύτερα ποσοστά (13,5% και 12,9% αντίστοιχα). Επιπρόσθετα, 10,4% των γυναικών δηλώνουν ότι βίωσαν επίμονη μη επιθυμητή προσπάθεια επαφής με τις ίδιες, έξω από το σπίτι, στην εργασία ή στο σχολείο τους, το 9,9% δήλωσε ότι τουλάχιστον μία φορά ήταν θύμα παρακολούθησης, ενώ το 6,1% αισθάνθηκε προσβεβλημένο ή εξευτελισμένο από δημόσια σχόλια (συμπεριλαμβανομένων και αυτών στα κοινωνικά δίκτυα). Σε μικρότερα ποσοστά δηλώνονται συμπεριφορές που περιλαμβάνουν καταστροφές σε δικά τους αντικείμενα (π.χ. αυτοκίνητο) και δημοσίευση φωτογραφιών ή βίντεο με αυστηρά προσωπικές πληροφορίες.

Γράφημα 20: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί μη εμφανή παρακολούθηση/ παρενόχληση (stalking), ανά μορφή παρακολούθησης

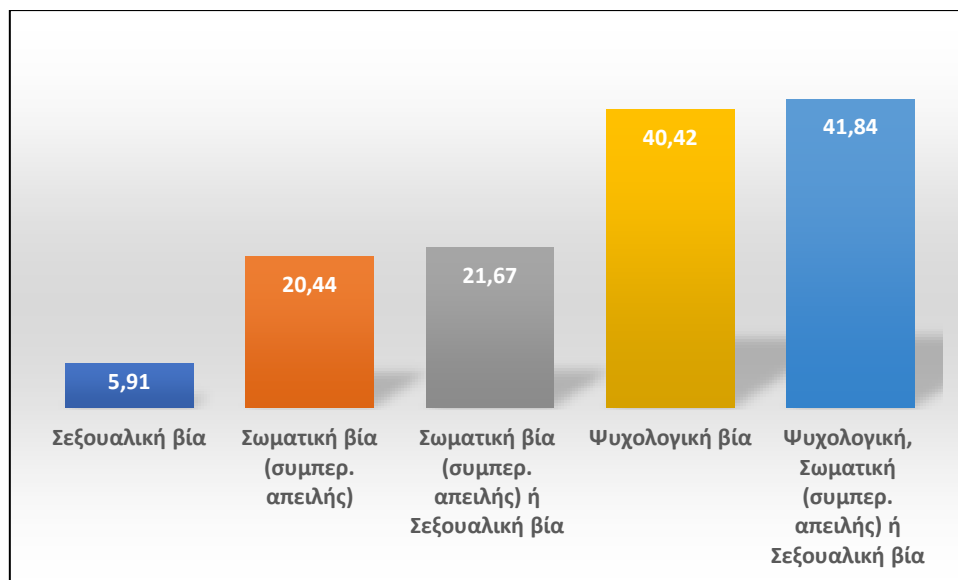
6.2. Γυναίκες θύματα έμφυλης βίας ανά μορφή βίας και είδος δράστη

Η έκταση του φαινομένου έμφυλης βίας που βίωσαν ή/και βιώνουν σήμερα οι γυναίκες από στενό/ή σύντροφο αποτυπώνεται στο Γράφημα 21. Από το σύνολο των γυναικών ηλικίας 18-74 ετών που συμμετείχαν στην έρευνα και έχουν ή είχαν στενή σχέση, σχεδόν 42% έχουν βιώσει ένα ή περισσότερα περιστατικά/ επεισόδια ψυχολογικής, σωματικής ή σεξουαλικής βίας από κάποιον (νυν ή τέως) στενό τους σύντροφο κατά τη διάρκεια της ενήλικης ζωής τους. Περίπου 6% των γυναικών έχουν βιώσει σεξουαλική βία από τον/την σύντροφό τους και 20,4% έχουν απειληθεί ή έχουν υποστεί σωματική βία, ενώ η ψυχολογική βία είναι η συχνότερη μορφή βίας που βιώνουν οι γυναίκες από στενό/ή σύντροφο (40,42%).

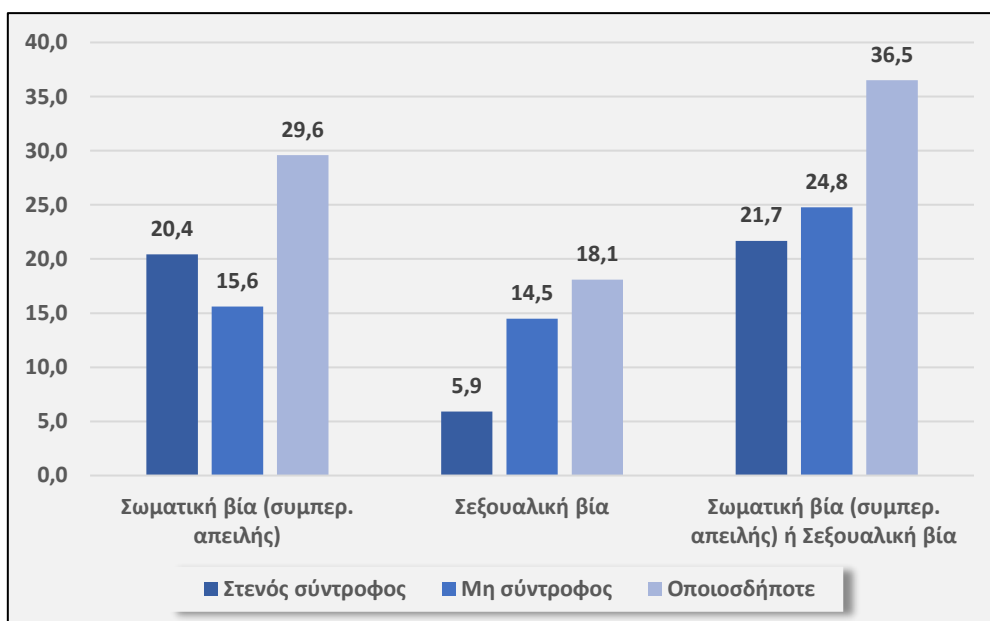
Εξετάζοντας τα αποτελέσματα της έρευνας για τις γυναίκες που έχουν υποστεί σωματική βία, ανά είδος δράστη, καταδεικνύεται ότι οι γυναίκες βίωσαν ή βιώνουν σωματική βία κυρίως από τον στενό/ή σύντροφο (20,4%) και λιγότερο από μη-σύντροφο (15,6%), ενώ η αντίστροφη εικόνα παρουσιάζεται για τους δράστες όταν εξετάζουμε τα περιστατικά σεξουαλικής βίας, καθώς το ποσοστό των γυναικών που δηλώνουν ως δράστη στενό/ή σύντροφο ανέρχεται σε 5,9% και μη σύντροφο 14,5% αντίστοιχα. Όμως, όταν οι γυναίκες συνυπολογίζουν την σωματική και τη σεξουαλική

βία τότε όταν ο δράστης είναι στενός σύντροφος το ποσοστό ανέρχεται σε 22%, ενώ αν ο δράστης είναι μη-σύντροφος το ποσοστό αυξάνεται σε 24,8% (Γράφημα 22).

Γράφημα 21: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί βία από στενό/ή (ερωτικό) σύντροφο, ανά μορφή βίας

Γράφημα 22: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σωματική βία (συμπερ. απειλής) ή σεξουαλική βία, ανά είδος δράστη

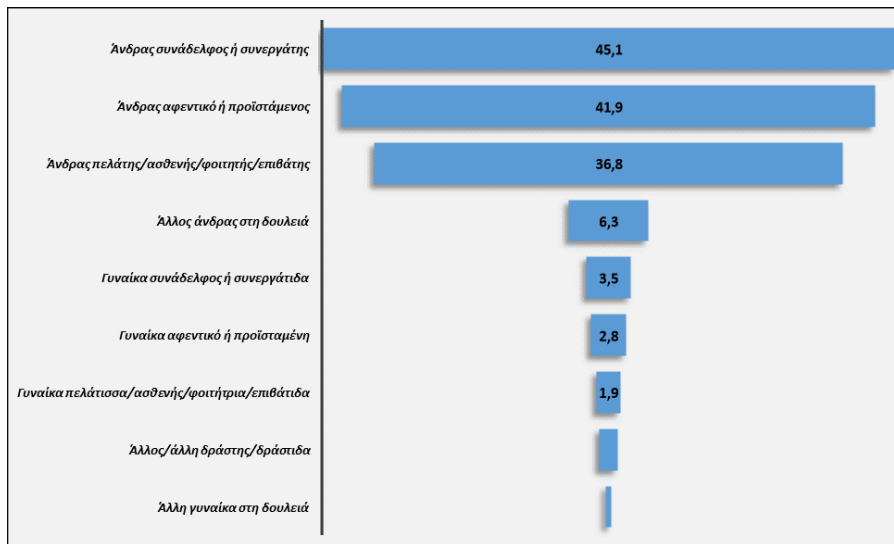

Μεταξύ των γυναικών ηλικίας 18-74 ετών που έχουν πέσει θύματα σεξουαλικής παρενόχλησης τουλάχιστον μία φορά στην επαγγελματική τους ζωή, 45,1% υποδεικνύουν ως δράστη άνδρα συνάδελφο ή συνεργάτη από το επαγγελματικό περιβάλλον, 41,9% αναφέρουν άνδρα σε διευθυντική θέση (αφεντικό ή προϊστάμενο), και 36,8% περιγράφουν άνδρα από το επαγγελματικό περιβάλλον αλλά με λιγότερο στενή επαγγελματική σχέση (π.χ. πελάτη, ασθενή, κ.λπ.) (Γράφημα

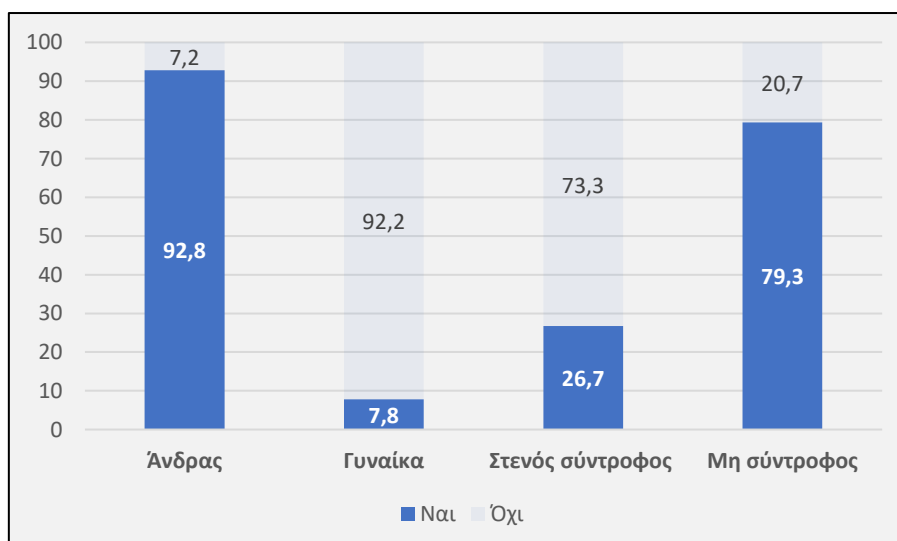
23). Επιπρόσθετα, καταγράφεται σεξουαλική παρενόχληση από άλλον άνδρα στην εργασία χωρίς να προσδιορίζεται η ακριβής επαγγελματική σχέση μαζί του σε ποσοστό 6,3%. Σε μικρότερο βαθμό αναφέρονται γυναίκες δράστιδες σεξουαλικής παρενόχλησης στον εργασιακό χώρο, σε ποσοστό που κυμαίνεται από 3,5% για γυναίκες συναδέλφους/ συνεργάτες και 2,8% για γυναίκες σε διευθυντική θέση.

Συνοπτικά, ο δράστης της μη εμφανούς παρακολούθησης ή παρενόχλησης για τις γυναίκες 18-74 ετών, έτσι όπως προκύπτει από τα δεδομένα της έρευνας, είναι κυρίως άνδρας (92,8%) και μη σύντροφος (79,3%) (Γράφημα 24). Επισημαίνεται ότι ως στενός σύντροφος καταγράφεται οποιοσδήποτε είχε στο παρελθόν ή έχει σήμερα στενή σχέση με το θύμα, και ο οποίος σε ποσοστό 26,7% είναι δράστης ανάλογων παρενοχλήσεων.

Γράφημα 23: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στην εργασία, ανά είδος δράστη

Γράφημα 24: Προφίλ δράστη μη εμφανούς παρακολούθησης ή παρενόχλησης (stalking), βάσει του συνόλου των γυναικών που έχουν δηλώσει τουλάχιστον ένα αντίστοιχο περιστατικό

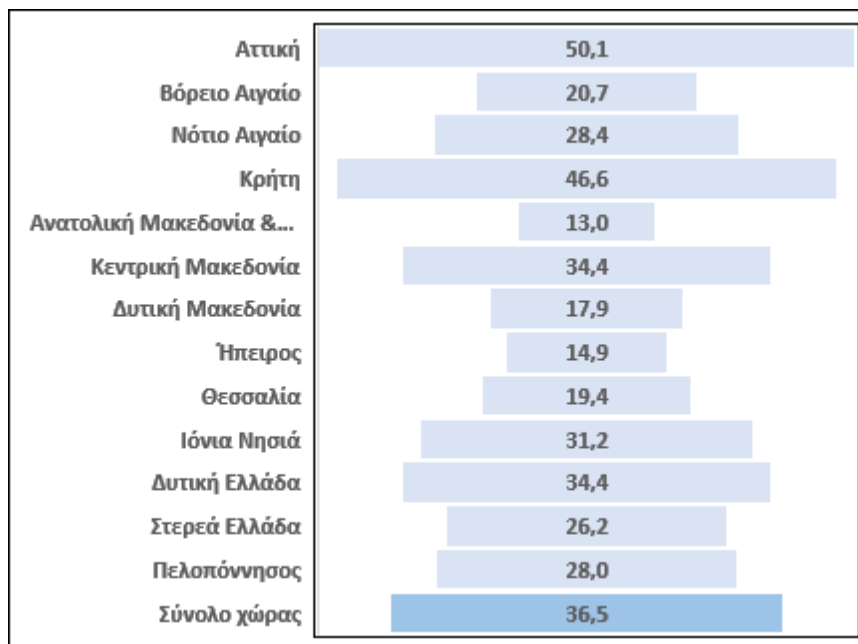

6.3. Γυναίκες θύματα σωματικής ή σεξουαλικής βίας

Για τις ανάγκες της συνοπτικής παρουσίασης των πρώτων αποτελεσμάτων της έρευνας, επιλέξαμε ένα συγκεκριμένο δείκτη, δηλαδή το ποσοστό των γυναικών που έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία, τον οποίο ενδεικτικά συσχετίζουμε με βασικά χαρακτηριστικά των γυναικών του δείγματος, παρουσιάζοντας τις διαφορετικές διαστάσεις και πληροφορίες που μπορούν να αντληθούν από τη βάση δεδομένων των αποτελεσμάτων της έρευνας, προκειμένου αφενός να αναδειχθεί η πολυπλοκότητα του φαινομένου της έμφυλης βίας και αφετέρου να αναδειχθεί η δυνατότητα αξιοποίησης των ευρημάτων της έρευνας από τους διαμορφωτές και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

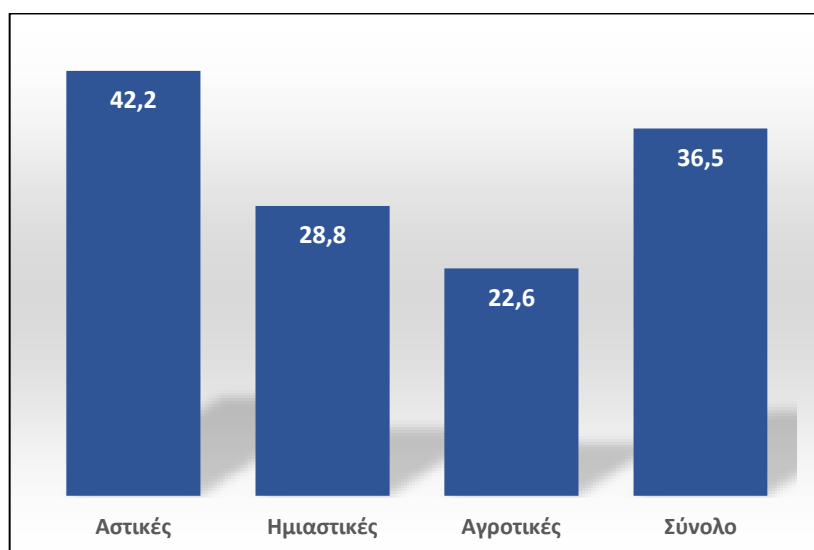
Όσον αφορά την περιοχή κατοικίας των ερωτώμενων γυναικών, παρατηρούμε ότι παρά τις διαφοροποιήσεις ανά Περιφέρεια, σωματική ή σεξουαλική βία δηλώνουν ότι έχουν υποστεί γυναίκες που κατοικούν σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας (Γράφημα 25). Ειδικότερα, από το σύνολο των γυναικών του δείγματος που κατοικούν στην Αττική, μια στις δύο γυναίκες δηλώνει ότι έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία, ενώ υψηλά ποσοστά δηλώνονται και από τις γυναίκες που κατοικούν στην Κρήτη (46,6%), στην Κεντρική Μακεδονία και τη Δυτική Ελλάδα (34,4%) αλλά και στα Ιόνια Νησιά (31,2%). Επιπρόσθετα, ο βαθμός αστικοποίησης της περιοχής κατοικίας φαίνεται να διαφοροποιεί το ποσοστό των γυναικών του δείγματος οι οποίες είναι θύματα σωματικής ή σεξουαλικής βίας, καθώς τα αντίστοιχα ποσοστά φθίνουν, κυμαινόμενα από 42,2% σε 22,6%, όσο λιγότερο πυκνοκατοικημένες είναι οι περιοχές κατοικίας των ερωτώμενων γυναικών (Γράφημα 26).

Γράφημα 25: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σωματική βία (συμπερ. απειλής) ή σεξουαλική βία, Σύνολο χώρας και ανά Περιφέρεια

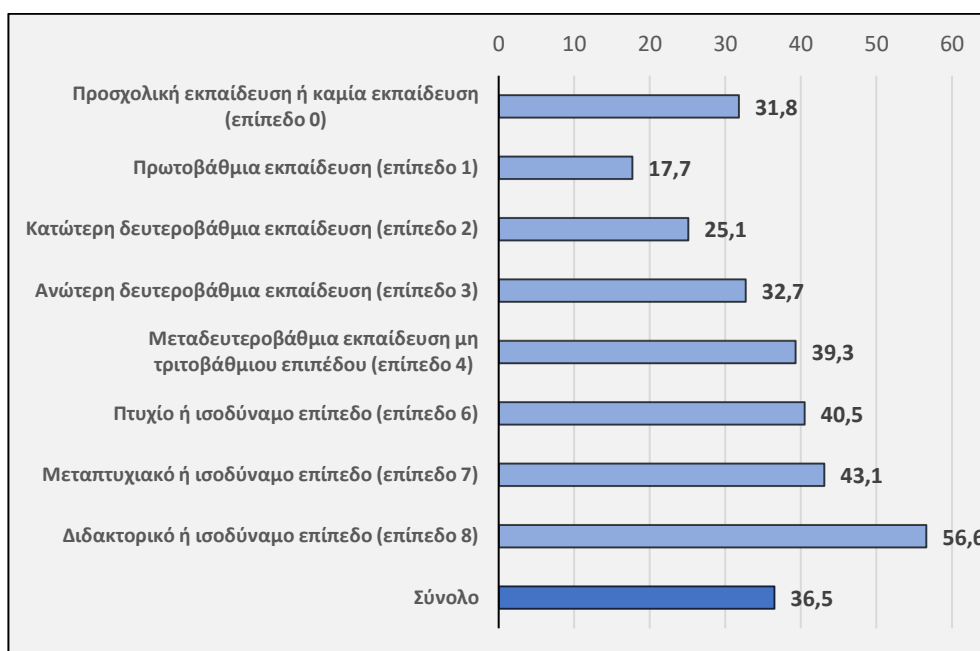

Το εκπαιδευτικό επίπεδο των γυναικών ηλικίας 18-74 ετών που δήλωσαν ότι έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία φαίνεται να έχει μεγάλη σημασία στο επίπεδο της καταγγελίας των περιστατικών βίας. Ειδικότερα, όσο υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο έχουν οι ερωτώμενες τόσο υψηλότερα ποσοστά σωματικής ή σεξουαλικής βίας καταγγέλλουν. Οι ερωτώμενες γυναίκες με μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση και πάνω δηλώνουν πιο συχνά ότι έχουν υποστεί τέτοιας μορφής βία κατά τη διάρκεια της ζωής τους, με αποκορύφωμα τις γυναίκες κατόχους διδακτορικού διπλώματος που φαίνεται να έχουν πολύ λιγότερη ανοχή απέναντι στη βία (Γράφημα 27).

Γράφημα 26: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σωματική βία (συμπερ. απειλής) ή σεξουαλική βία, ανά βαθμό αστικοποίησης

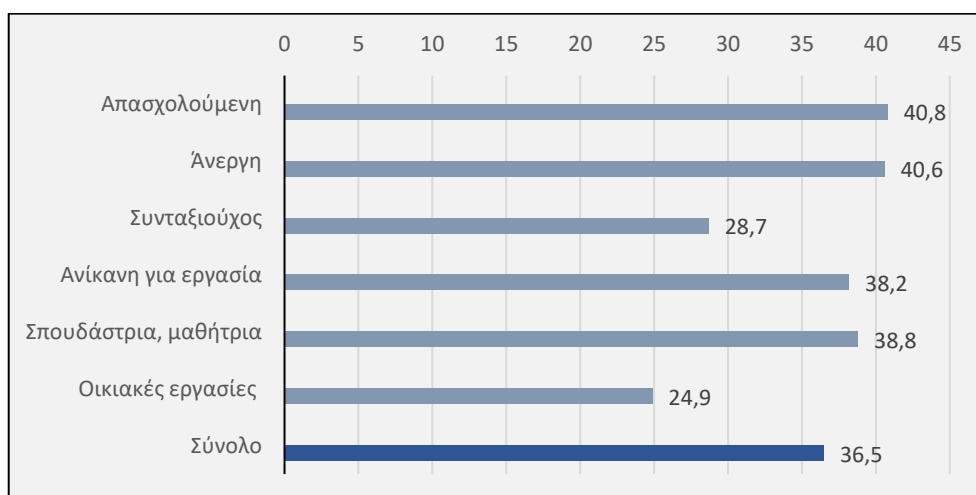
Γράφημα 27: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σωματική βία (συμπερ. απειλής) ή σεξουαλική βία, ανά εκπαιδευτικό επίπεδο (ISCED)

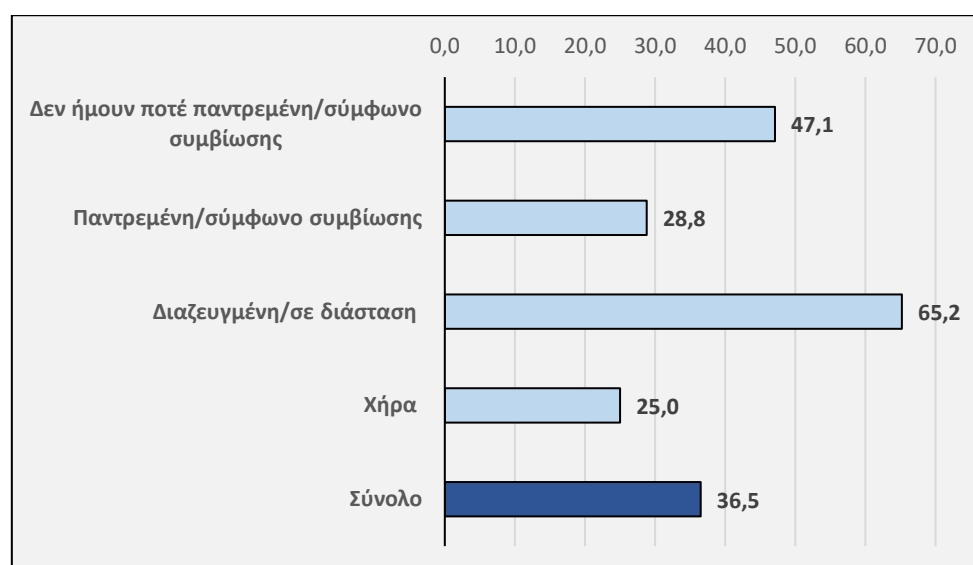
Η κατάσταση τρέχουσας απασχόλησης δεν φαίνεται να επηρεάζει την έκθεση των γυναικών του δείγματος σε κίνδυνο σωματικής ή σεξουαλικής βίας καθώς, με εξαίρεση τις γυναίκες συνταξιούχους και αυτές που ασχολούνται με οικιακές εργασίες, περίπου 4 στις 10 δηλώνουν ότι έχουν υποστεί τέτοιου είδους βία σε ποσοστά που κυμαίνονται από περίπου 41% για τις απασχολούμενες και τις άνεργες σε περίπου 38% για τις γυναίκες που σπουδάζουν ή είναι ανίκανες προς εργασία (Γράφημα 28).

Επιπρόσθετα, όπως φαίνεται στο Γράφημα 29, οι διαζευγμένες ή σε διάσταση γυναίκες του δείγματος είναι αυτές που δηλώνουν σε μεγαλύτερο ποσοστό ότι έχουν υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία (65,2%), οι γυναίκες που δεν έχουν παντρευτεί ή δεν έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης ποτέ ακολουθούν με ποσοστό 47,1%, ενώ το ποσοστό των παντρεμένων ή σε σύμφωνο συμβίωσης γυναικών που δηλώνει ότι έχει υποστεί αντίστοιχη βία παραμένει αξιόλογο (28,8%).

Γράφημα 28: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σωματική βία (συμπερ. απειλής) ή σεξουαλική βία, ανά κατάσταση απασχόλησης

Γράφημα 29: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που έχουν υποστεί σωματική βία (συμπερ. απειλής) ή σεξουαλική βία, ανά οικογενειακή κατάσταση

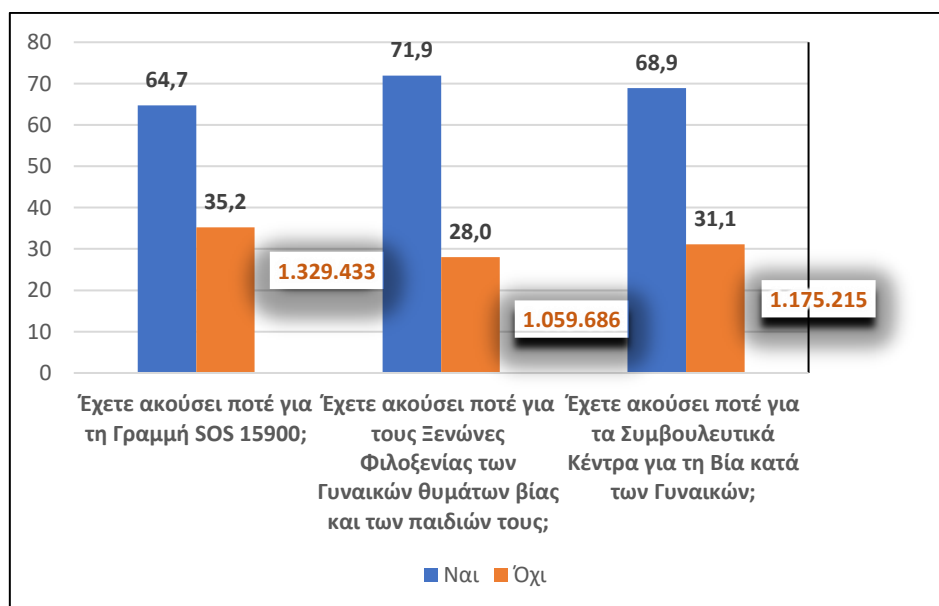

6.4. Ευαισθητοποίηση γυναικών για τις παρεχόμενες υποστηρικτικές υπηρεσίες

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκαλούν τα αποτελέσματα της έρευνας που αφορούν στη γνώση εκ μέρους των γυναικών της ύπαρξης διαθέσιμων υποστηρικτικών υπηρεσιών στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν (Γράφημα 30). Ειδικότερα, η λειτουργία των ξενώνων φιλοξενίας γυναικών θυμάτων βίας φαίνεται να είναι περισσότερο γνωστή στις γυναίκες ηλικίας 18-74 ετών, καθώς το 71,9% δηλώνει πως έχει ακούσει για την ύπαρξή τους. Επιπρόσθετα, είναι εξαιρετικά ενθαρρυντικό ότι πάνω από τρεις στις πέντε γυναίκες γνωρίζουν τη Γραμμή SOS 15900, αλλά και τα Συμβουλευτικά Κέντρα για τη Βία κατά των Γυναικών (64,7% και 68,9% αντίστοιχα). Παρόλα αυτά, παραμένει ένα σημαντικό ποσοστό γυναικών που δεν γνωρίζει σχετικά με την ύπαρξη και λειτουργία αυτών των διαθέσιμων υποστηρικτικών υπηρεσιών, γεγονός που προβληματίζει καθώς η χρονική στιγμή υλοποίησης της έρευνας.

Παρότι στην εποχή της πανδημίας και ιδιαίτερα στις περιόδους των περιορισμών στην ελεύθερη κυκλοφορία (lockdowns) καλύπτονταν πιο συχνά οι γυναικοκτονίες, οι καταγγελίες για την άσκηση έμφυλης βίας και υπήρχαν ορισμένες εκστρατείες ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο σχετικά με την έμφυλη βία, η έρευνα EU-GBV στην Ελλάδα επισημαίνει μια σημαντική έλλειψη πληροφόρησης που αφορά έναν εκτιμώμενο πληθυσμό 1.300.000 γυναικών που δεν έχουν ακούσει για τη Γραμμή SOS 15900 και αντίστοιχα ενός εκτιμώμενου πληθυσμού 1.175.000 γυναικών που δηλώνουν άγνοια σχετικά με την ύπαρξη και λειτουργία Συμβουλευτικών Κέντρων για τη βία κατά των γυναικών.

Γράφημα 30: Ποσοστό γυναικών (18-74 ετών) που γνωρίζουν για το δίκτυο υποστηρικτικών υπηρεσιών για την πρόληψη και αντιμετώπιση όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα

7. Συμπερασματικά σχόλια

Η διενέργεια της έρευνας EU-GBV στην Ελλάδα καλύπτει ένα σημαντικό κενό στη στατιστική αποτύπωση της έμφυλης βίας στη χώρα τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Η παρούσα έρευνα έρχεται να συνδράμει στη ζητούμενη στατιστική πληροφόρηση για τον καλύτερο σχεδιασμό και την υποστήριξη τεκμηριωμένων και καλύτερα στοχευμένων μέτρων πολιτικής σχετικά με τη βία κατά των γυναικών, μέτρα τα οποία θα στηρίζονται πλέον σε αξιόπιστα, μετρήσιμα, συγκρίσιμα και ανανεούμενα στο χρόνο εμπειρικά δεδομένα.

Η ερευνητική εμπειρία αλλά και η τεχνογνωσία που συνεισέφερε το ΕΚΚΕ στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της έρευνας EU-GBV επιτρέπει στον μοναδικό δημόσιο φορέα κοινωνικής έρευνας στη χώρα και ο οποίος αποτελεί μέρος του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος, να εμπεδώσει και να κεφαλαιοποιήσει τη σχετική γνώση και τις μεθοδολογικές στρατηγικές στην εκπόνηση άλλων κοινωνικών ερευνών σε εθνική κλίμακα. Επιπρόσθετα, είναι δυνατό να αποτελέσει τη βάση για την εκπόνηση του επόμενου γύρου της έρευνας που ήδη βρίσκεται στο στάδιο σχεδιασμού από την EUROSTAT.

Η συγκριτική διάσταση της έρευνας EU-GBV αποτελεί ένα αξιόλογο πεδίο ανταλλαγής τεκμηριωμένων απόψεων και προτάσεων ως προς την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας κατά των γυναικών, με τρόπο ώστε να μεταφέρεται η σχετική εμπειρία ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. και να αξιοποιούνται τα διαθέσιμα εργαλεία πολιτικής όσον αφορά στη δραστική μείωση της έμφυλης βίας κατά των γυναικών.

Η μεθοδολογία που υιοθετήθηκε και προσαρμόστηκε στο εθνικό πλαίσιο για την εκπόνηση της έρευνας στην Ελλάδα, καταδεικνύει ότι υπάρχει σημαντικός προβληματισμός για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της έμφυλης βίας σε επίπεδο Ε.Ε., αλλά παράλληλα έρχεται να υπογραμμίσει την ανάγκη εξεύρεσης τρόπων καλύτερης περιγραφής και κατανόησης των καταναγκασμών και της ευαλωτότητας στο πεδίο των έμφυλων διαφορών.

Για πρώτη φορά στη χώρα συλλέχθηκαν, επισήμως, αξιόπιστα ποσοτικά δεδομένα σχετικά με τις διαφορετικές πτυχές της έμφυλης βίας κατά των γυναικών στην Ελλάδα, τα οποία αφού αναλυθούν και μελετηθούν διεξοδικά μπορούν να αποτελέσουν έναν αξιόπιστο οδηγό καταγραφής της βίας και των καταναγκασμών σε βάρος των γυναικών προκειμένου να διαγνωστούν οι ανάγκες λήψης μέτρων πολιτικής, σε διάφορα επίπεδα.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, η πρόσβαση, διάχυση και εμβάθυνση στη πληροφόρηση σχετικά με τις υπάρχουσες υποδομές στις οποίες μπορούν να απευθυνθούν και οι οποίες παρέχουν υποστήριξη στις γυναίκες που είναι θύματα έμφυλης βίας αποτελεί βασικό πεδίο δραστηριοποίησης. Για παράδειγμα, η έρευνα κατέδειξε το βαθμό ενημέρωσης των γυναικών αναφορικά με την ύπαρξη και λειτουργία των Συμβουλευτικών Κέντρων και τη Γραμμή SOS 15900.

Αποτελεί σημαντικό εύρημα της έρευνας EU-GBV ότι η συντριπτική πλειονότητα των γυναικών 18-74 ετών στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως αν δηλώνουν ότι έχουν υποστεί

κάποιας μορφής βία ή μη, αναγνωρίζουν ότι η έμφυλη βία κατά των γυναικών είναι αρκετά ή πολύ συχνή. Παράλληλα, η εμπέδωση της άποψης ότι η έμφυλη βία κατά των γυναικών είναι αρκετά σοβαρό φαινόμενο συνάδει με τη συνειδητοποίηση του εύρους αλλά και των πολλαπλών πτυχών του προβλήματος που χρειάζεται να αντιμετωπιστεί.

Όσον αφορά τη διαμόρφωση προτάσεων για την εξεύρεση συγκεκριμένων απαντήσεων στο πρόβλημα της έμφυλης βίας, διαφαίνονται συγκεκριμένα πεδία παρέμβασης. Τέσσερα αλληλένδετα ζητήματα επισημαίνονται στα ευρήματα της έρευνας: Πρώτον ότι η σωματική κατά κύριο λόγο και η σεξουαλική βία δευτερευόντως αναφέρθηκαν συχνά στις σχέσεις των γυναικών με τον τωρινό ή κάποιο πρώην σύντροφο. Δεύτερον, η σωματική και η σεξουαλική βία κατά των γυναικών σε πλείστες των περιπτώσεων αφορά πολύ συχνά και άνδρες δράστες που δεν είναι σύντροφοι των θυμάτων. Τρίτον, η σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο της εργασίας αποτελεί ένα επίσης σημαντικό πεδίο όπου οι άνδρες, τις περισσότερες φορές ευρισκόμενοι σε υψηλότερη ιεραρχική θέση συγκριτικά με τις γυναίκες, κάνουν κατάχρηση της θέσης τους και ασκούν βία κατά των εργαζόμενων γυναικών. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι περισσότερες από τις μισές γυναίκες του δείγματος νεότερων ηλικιών που εργάζονται ή έχουν εργαστεί στο παρελθόν αναφέρουν ότι έχουν υποστεί σεξουαλική παρενόχληση στο χώρο της εργασίας τους. Τέταρτο, παρατηρείται αξιολογικό ποσοστό μη εμφανούς παρακολούθησης/ παρενόχλησης (stalking) των νεότερων σε ηλικία γυναικών (μια στις τρεις νέες γυναίκες υφίστανται τέτοιες συμπεριφορές) που στην πραγματικότητα βιώνουν αρνητικές συμπεριφορές που ποικίλουν από τη λήψη ανεπιθύμητων μηνυμάτων (και μέσω κοινωνικών δικτύων), τη λήψη άσεμνων, απειλητικών ή ενοχλητικών τηλεφωνημάτων, την εμπειρία στενής παρακολούθησης, την προσβολή ή/και τον εξευτελισμό τους (και μέσω κοινωνικών δικτύων), κ.λπ.

Οι γυναίκες που αναφέρουν συχνότερα τις κακοποιητικές συμπεριφορές ή/και την έμφυλη βία που έχουν βιώσει διαθέτουν σχετικά καλύτερη (ή πολύ καλή) εκπαίδευση, είναι σχετικά νεότερες σε ηλικία, είτε είναι διαζευγμένες είτε δεν έχουν παντρευτεί, είναι ενταγμένες στην αγορά εργασίας και κατοικούν σε μεγάλα αστικά κέντρα ή/και σε νησιωτικές περιοχές/ περιφέρειες της χώρας. Η συστηματική καταγραφή της έμφυλης βίας αποτελεί σημαντική συνθήκη για την λήψη μέτρων προκειμένου για την αντιμετώπισή της, ενώ είναι πιθανό να υπάρχουν περιπτώσεις όπου η έμφυλη βία δεν καταγράφεται διότι ίσως να υπερτερεί η μη-διάρρηξη του δεσμού με τον σύντροφο, η κυριαρχία του αισθήματος φόβου για τις συνέπειες στην προσωπική και οικογενειακή ζωή, η οικονομική επισφάλεια (στην περίπτωση όσων ασχολούνται με τα οικιακά), τα πολιτισμικά ή/και κοινωνικά στερεότυπα και η ψυχολογική ανασφάλεια.

Ο προβληματισμός σχετικά με τα εξαγόμενα από την έρευνα EU-GBV στην Ελλάδα θα συνεχιστεί με την περαιτέρω λεπτομερή ανάλυση των δεκάδων μεταβλητών που αφορούν στις αποχρώσεις των διαφορετικών τύπων έμφυλης βίας κατά των γυναικών αλλά και στην αποτίμηση των παραγόντων που συνδέονται με την

κανονικοποίηση και την επέκταση της έμφυλης βίας σε διάφορες κοινωνικές κατηγορίες και ομάδες γυναικών. Η παρούσα ευκαιρία παρουσίασης των ερευνητικών ευρημάτων, σε ένα πρώτο επίπεδο ανάλυσης ορισμένων βασικών δεδομένων, θα ακολουθηθεί από την διατύπωση και τον έλεγχο πιο ενημερωμένων υποθέσεων εργασίας που θα συνεισφέρουν στην καλύτερη ερμηνεία των ευρημάτων της έρευνας, αλλά και στην επεξεργασία προτάσεων πολιτικής που θα στηρίζονται σε εμπειρικά δεδομένα (evidence-based policies).